

Kapitał Innowacji

e-rozwoj województwa łódzkiego

**INNOWACJE DLA ROZWOJU
GOSPODARCZEGO REGIONU
oraz
BUDOWA SPOŁECZEŃSTWA
INFORMACYJNEGO DLA GOSPODARKI
OPARTEJ NA WIEDZY**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

WYDAWCA:
Urząd Marszałkowski w Łodzi
Wydział ds. Społeczeństwa Informacyjnego

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

*Projekt „Kapitał Innowacji. e-rozwoj województwa łódzkiego” jest współfinansowany
ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego*

Spis treści

I. INNOWACJE DLA ROZWOJU GOSPODARCZEGO REGIONU

Kurs I – Podstawowe pojęcia z zakresu innowacji

I.1.1. Lekcja 1 str. 7

I.1.2. Lekcja 2 str. 9

Kurs II – Innowacje w polityce prorozwojowej Unii Europejskiej, Polski i regionu

I.2.1. Lekcja 1 str. 15

I.2.2. Lekcja 2 str. 23

Kurs III - Dokumenty strategiczne innowacyjnej gospodarki

I.3.1. Lekcja 1 str. 35

I.3.2. Lekcja 2 str. 38

Kurs IV - Współpraca sfer nauki i gospodarki dla rozwoju innowacji w Województwie Łódzkim

I.4.1. Lekcja 1 str. 45

I.4.2. Lekcja 2 str. 54

II. BUDOWA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO DLA GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

Kurs I – Podstawowe pojęcia z zakresu społeczeństwa informacyjnego

– konstrukcja w procesie

II.1.1. Lekcja 1 str. 67

II.1.2. Lekcja 2 str. 70

Kurs II - Dokumenty strategiczne dla budowy społeczeństwa informacyjnego

II.2.1. Lekcja 1 str. 75

II.2.2. Lekcja 2 str. 79

Kurs III - Cyfrowy świat w którym żyjemy – wykorzystanie elementów SI

w życiu społecznym i gospodarczym Polaków

II.3.1 Lekcja 1 str. 85

II.3.2.Lekcja 2 str. 88

Kurs IV - Co nas czeka - krajowe i regionalne projekty kluczowe dla budowy SI

II.4.1 Lekcja 1 str. 93

II.4.2.Lekcja 2 str. 97

Kapitał Innowacji

e-rozwoj województwa łódzkiego

SZKOLENIE I

INNOWACJE DLA ROZWOJU GOSPODARCZEGO REGIONU

KURS I

PODSTAWOWE POJĘCIA Z ZAKRESU INNOWACJI

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lekcja 1

Zjawisko innowacyjności oraz będące jego konsekwencją innowacje pozwalają na rozwój poszczególnych jednostek (przedsiębiorstw), jak i całych układów terytorialnych (najczęściej utożsamianych nie do końca słusznie np. z gminą, województwem, czy krajem). Brak zmian, brak wprowadzania innowacji decyduje często o tym, że do rozwoju nie dochodzi, że mamy do czynienia z zastojem i stopniowym słabnięciem pozycji, marginalizacją, a czasami wręcz upadkiem poszczególnych przedsiębiorstw, regionów i gospodarek całych krajów. Dlatego należy starać się w jak największym stopniu popularyzować ideę i przejawy innowacyjności i wprowadzania innowacji do polskich przedsiębiorstw, które niestety nadal wyraźnie odstają na tym polu od przedsiębiorstw większości krajów Unii Europejskiej, o przedsiębiorstwach z USA już nie wspominając.

Zanim przejdziemy do szczegółowego omówienia istoty innowacji należy wspomnieć o pojęciu innowacyjności. Innowacyjność jest cechą, która wyróżnia ludzi i organizacje, zdolnych(e) i skłonnych(e) do podejmowania różnorodnych działań, których efektem końcowym jest zmiana w postaci innowacji. Można mówić w ich przypadku o otwartości, a wręcz skłonności do poszukiwania nowych, lepszych rozwiązań.

Jak to już zostało wspomniane, z innowacyjnością mamy do czynienia zarówno na poziomie poszczególnych osób (innowacyjność jednostkowa), jak i na poziomie organizacji - innowacyjność organizacji (najczęściej przedsiębiorstwa, ale innowacyjnością mogą wykazywać się również podmioty nie prowadzące działalności gospodarczej), a nawet całych branż gospodarki, czy określonego terytorium (w tym ujęciu najczęściej wskazuje się na innowacyjność regionu) - innowacyjność gospodarki/regionu.

Z pojęciem innowacyjności związane jest ściśle pojęcie kreatywności. Bez kreatywności osób i całych organizacji nie jest możliwe podejmowanie z sukcesem działań zmierzających do powstania i wykrzystania innowacji.

Przyjmuje się, że efektami kreatywności są:

1. nowe pomysły, koncepcje, oryginalne rozwiązania,
2. oryginalne skojarzenia oraz powiązania istniejących idei i koncepcji,
3. nowe zależności między znanymi elementami i łączenie ich w niespotykany dotychczas sposób,
4. oryginalne odpowiedzi, myśli, wnioski, odmienne od obecnych standardów.

Źródło: K. B. Matusiak, Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych, SGH, Warszawa 2010 r.

Podsumowując, można stwierdzić, że bez kreatywności nie ma innowacji.

Mówiąc o pojęciu innowacji trzeba pamiętać, że innowacja to nie to samo, co wynalazek. Innowacja powstaje w momencie, kiedy ten wynalazek znajdzie zastosowanie w praktyce, kiedy postanowi go wykorzystywać w swej działalności jakieś istniejące już przedsiębiorstwo, albo przedsiębiorstwo, które powstało w wyniku decyzji o wykorzystaniu nowego pomysłu, wykorzystaniu tego rozwiązania w praktyce.

W praktyce można się spotkać z wieloma definicjami pojęcia innowacja i podziałami na rodzaje, czy typy innowacji. W dalszej części prezentacji zostaną przedstawione, te które zyskały największą popularność. Pierwszym, który zaczął operować pojęciem innowacji w ramach rozważań naukowych, i który stał się dzięki temu w powszechnej opinii twórcą koncepcji „twórczej destrukcji” i przedsiębiorcy-innowatora był na początku XX w. austriacki ekonomista J. A. Schumpeter.

Jednak za prekursorów schumpeterowskiej teorii innowacji uważa się tak naprawdę dwie osoby, które żyły i pracowały nad tym zagadnieniem wcześniej od Schumpetera. Był to angielski matematyk, wynalazca i ekonomista Ch. Babbage, który dokonał wyraźnego rozróżnienia między wynalazkiem, a jego zastosowaniem oraz szkocki, a po emigracji kanadyjski ekonomista i lekarz John Rea, który wskazał na funkcje państwa w zakresie aktywnego wspierania badań i praktycznego wykorzystania ich wyników.

Źródło: K. B. Matusiak, Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych, SGH, Warszawa 2010 r.

Zaprezentowana tzw. Triada Schumpetera ukazuje, że innowacja nie jest czymś odosobnionym, nie mającym swego preludeum i ciągu dalszego. Najpierw jest jakiś pomysł, następnie jego zastosowanie przez pierwszy podmiot, chcący go wprowadzić w życie, a na końcu pojawia się zjawisko imitacji, a więc rozpowszechnienia tego pomysłu na inne podmioty.

Początkowo, mówiąc o innowacji, miano na myśli wyłącznie nowe rozwiązania techniczne wprowadzane do przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą. Z czasem, zwłaszcza na przełomie lat 80-tych i 90-tych XX w. zakres przedmiotowy innowacji znacznie się rozszerzył. Przyczynił się do tego m.in. kontynuator myśli Schumpetera, kolejny austriacki ekonomista - P. F. Drucker, który podkreślił też znaczenie innowacji jako elementu, który umożliwia przedsiębiorstwu nie tylko rozwój, ale jest niezbędny do normalnego funkcjonowania na rynku.

Jeszcze dalej w takim myśleniu poszedł Ch. Freeman, który stwierdził, że „nie wprowadzać innowacji, to znaczy umierać”.

Źródło: Ch. Freeman, The Economics of Industrial Innovation, F. Pinter, London 1982, za: W. Janasz, K. Kozioł, Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, PWE, Warszawa 2007 r.

Definicję, która jest najczęściej wykorzystywana do badań nad innowacjami i poziomem innowacyjności jest rozwiązanie przyjęte w ramach „Podręcznika Oslo”, zwanego też dość często „Oslo Manual”. Wraz z kolejnymi wydaniem, których do tej pory było 3, zmieniała się przyjmowana i prezentowana w nich definicja innowacji.

W trzeciej edycji Podręcznika przyjęto szeroką definicję pojęcia innowacja, ale np. w drugim wydaniu Podręcznika za innowacje uznawano jedynie tzw. innowacje techniczne, tzn. nowe lub istotnie ulepszone produkty i procesy.

Źródło: K. B. Matusiak (red.), Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć, PARP, Warszawa 2011 r.

W polskim ustawodawstwie nie wypracowano do tej pory obowiązującej wykładni pojęć innowacja, czy innowacyjność. Nie wydaje się jednak, aby był to szczególnie istotny czynnik wpływający negatywnie na możliwości promowania postaw proinnowacyjnych i wprowadzania w życie rozwiązań innowacyjnych.

W materiale zaprezentowano najważniejsze wspólne elementy (cechy) przewijające się w definicjach pojęcia innowacja prezentowanych już w ramach niniejszej prezentacji oraz innych, których nie uwzględniono w tej prezentacji.

We współczesnej gospodarce innowacja staje się w coraz większym stopniu zjawiskiem społecznie złożonym, skomplikowanym i trudnym do opisanie. E. Stawasz opisując zjawisko innowacji wskazuje właśnie na jej wielowymiarowość i wynikające z tego możliwe konsekwencje, stanowiące także poniekąd cechy, którymi charakteryzują się w mniejszym lub większym stopniu wszystkie innowacje.

Lekcja 2

Innowacja nie jest pojedynczym zdarzeniem, do którego dochodzi znikąd i bez żadnego powodu. Innowacja jest konsekwencją podejmowania określonych działań, przebiegających w określonym czasie. Na przestrzeni lat zmieniały się teoretyczne modele opisujące przebieg tego zjawiska. Początkowo wydzielano określone etapy dojścia do innowacji, które miały swój porządek i kolejność (modele liniowe), ale z czasem stało się jasne, że zestaw działań związanych z powstawaniem innowacji ma charakter ciągły i jest procesem, w którym na dobrą sprawę trudno wskazać właściwą i stałą kolejność działań, a do powstania pomysłu innowacji może dojść w każdej chwili, w każdej z faz modelu (modele interaktywne).

W prezentacji podano przykład modelu interaktywnego, jakim jest model „sprzężeniowy”. Jest on rozumiany, jako zespół działań (interakcji) związanych ze sobą strumieniem informacji lub znaczącymi zasobami, których połączenie dostarcza określonego (nowego, bądź tylko zmodyfikowanego) produktu. W tym ujęciu kładzie się nacisk na powiązania pomiędzy nauką, techniką i działalnością innowacyjną oraz pomiędzy firmami i instytucjami związanymi z tworzeniem rozwiązań innowacyjnych, ich wspieraniem i finansowaniem. Wszystkie te elementy modelu są ze sobą powiązane, a pomysł przedsięwzięcia innowacyjnego może powstawać w każdej z faz tego modelu.

Źródło: K. Santarek (red.), Transfer technologii z uczelni do biznesu. Tworzenie mechanizmów transferu technologii, PARP, Warszawa 2008 oraz K. B. Matusiak, Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych, SGH, Warszawa 2010 r.

Kolejna część lekcji przedstawia zbiór informacji dotyczących innowacji. Zostały zaprezentowane wybrane, najczęściej przytaczane podziały innowacji. Godny zwrócenia uwagi jest schemat łączący opisywane do tej pory pojęcia i ich znaczenie w dochodzeniu do innowacji, który zaprezentował K. B. Matusiak w swojej książce „Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy”. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych. Jego zdaniem nowoczesna gospodarka potrzebuje strumienia pomysłów, które w procesie innowacyjnym są przekształcane w innowacje. Do tego potrzeba kreatywności (mnóstwo pomysłów), która przechodzi płynnie w innowacyjność (zdolność do patrzenia na nowe pomysły poprzez pryzmat możliwości zastosowania ich przez przedsiębiorstwa i wprowadzenia ich na rynek). W ten sposób powstaje tzw. lejek wiedzy. Jak to już zostało kilkakrotnie podkreślone, mówienie o innowacjach ma swoje uzasadnienie w korzyściach, które przynoszą dla pojedynczego przedsiębiorstwa, czy całych terytoriów. Korzyści wewnętrznych, jak i zewnętrznych względem przedsiębiorstwa.

Jeśli innowacje są źródłem tak wielu korzyści, to ważna wydaje się być świadomość czynników, które wpływają pozytywnie (w przypadku ich występowania) lub negatywnie (w przypadku ich braku) na ich powstawanie i upowszechnianie. W ramach prezentowanych slajdów dokonano typowego podziału na czynniki wewnętrzne i zewnętrzne względem podmiotu, w którym dochodzi do innowacji.

Typologii przedstawiających możliwe źródła innowacji jest wiele, ale często są one nieostre, wzajemnie się uzupełniają, a czasami wręcz częściowo pokrywają. Najczęściej jednak stosuje się podstawowy podział na źródła wewnętrzne i zewnętrzne, a w ramach tych drugich: na krajowe i zagraniczne. Jednym z najbardziej znanych (o ile po prostu nie najbardziej znanych) jest podział opracowany i popularyzowany przez P. F. Drucker'a, który wymienił siedem źródeł innowacji. Przy czym cztery pierwsze źródła znajdują się w samej organizacji (przedsiębiorstwie), bądź wewnątrz sektora, branży w ramach, której ta organizacja (przedsiębiorstwo) funkcjonuje. Pozostałe trzy źródła, to zmiany zachodzące poza organizacją lub branżą, w której ta organizacja prowadzi swoją działalność. Drucker wskazuje także na „błyskotliwą koncepcję”, jako popularne, choć bardzo niepewne źródło innowacji, ale nie nazywa go oficjalnie 8 źródłem innowacji.

Przykłady innowacji korzystających z wybranych źródeł opisanych przez P. F. Drucker'a:

- „to, co niespodziewane” - okazja jest częstym źródłem innowacji:
 - pomyłka laboratoryjna w dziale badawczym firmy DuPont zaowocowała powstaniem i skomercjalizowaniem nowego produktu - nylonu; w laboratoriach firm niemieckich doszło już wcześniej do takiego zdarzenia, ale zostało ono potraktowane, jako błąd, niechciany efekt uboczny i zignorowane (niespodziewany sukces przeszedł im koło nosa);
 - nowojorski dom towarowy Macy, specjalizujący się w sprzedaży artykułów mody, przez prawie

20 lat skutecznie „bronił się” przed przestawieniem się na sprzedaż sprzętu AGD, na który szefowie firmy dostrzegali stale zwiększające się zapotrzebowanie ze strony ich klientów; tę sytuację wykorzystał inny dom towarowy o takiej samej specjalizacji, który szybko zrozumiał, że jeśli jest teraz czas na sprzedaż sprzętu AGD, to trzeba to wykorzystać (zmieniając specjalizację), a nie się przed tym bronić, minimalizując udział sprzętu AGD w swojej ofercie;

- „niezgodności” - rozbieżność pomiędzy tym, co jest faktycznie, a tym, co zgodnie z przyjętymi wcześniej założeniami „jest” lub „powinno być”:

- w okresie powojennym rosnące zapotrzebowanie na stal w USA wiązało się jednocześnie z pogłębiającym się kryzysem wielkich zintegrowanych stalowni - okazało się, że w warunkach stałego, ale niewielkiego wzrostu zapotrzebowania na stal zdecydowanie lepiej poradzą sobie tzw. min stalownie (mini tylko z nazwy, ale kilkukrotnie mniejsze od zintegrowanych), bo ich koszty rozwoju (rozbudowy linii produkcyjnych) na potrzeby zwiększającego się zapotrzebowania są zdecydowanie niższe i efektywniej wykorzystywane;

- „potrzeba procesu” - potrzeba matką innowacji:

- w XIX w. fotografowie bardzo narzekali na konieczność używania ciężkich i kruchych płyt szklanych, na których robione były zdjęcia; w połowie lat 80-tych XIX w. G. Eastman (przyszły założyciel Kodaka) zaproponował rozwiązanie dające możliwość zastąpienia ciężkich płyt błoną celulozową, która była lżejsza i odporniejsza na zniszczenie niż szkło. To był prawdziwy przełom, innowacja, która pozwoliła stać się bardzo szybko liderem tego rynku;

- „zmiany w strukturze branży lub rynku” - czasami zbyt duże zaufanie w stabilność struktury branży, czy całego rynku, bądź wręcz ignorowanie informacji o ich zmianach może doprowadzić do marginalizacji, a nawet upadku przedsiębiorstwa:

- w latach 70-tych XX w. panowało powszechne przekonanie, że rynek komputerowy należy i będzie jeszcze długo należał do wielkich, scentralizowanych komputerów kupowanych przez i na potrzeby dużych organizacji (przedsiębiorstw, instytucji publicznych), ale na przekór temu przekonaniu w drugiej połowie lat 70-tych prywatne osoby zaczęły się interesować małymi komputerami osobistymi, których mogliby używać w domu, choćby jako baza dla gier komputerowych. Wbrew własnym przewidywaniom i planom firma IBM zdecydowała się na szybkie wejście w ten nowy obszar branży komputerowej i wygrała, stając się jeszcze w latach 80-tych, kiedy zapotrzebowanie na komputery osobiste „eksplodowało”, liderem w ich produkcji;

- „demografia” - ma podstawowy wpływ na to co, gdzie, kiedy i w jakich ilościach będzie kupowane; teoretycznie wszyscy zdają sobie z tego sprawę, ale nie brakuje przykładów, pokazujących, że niektórzy czasami zapominają o konsekwencjach zmian demograficznych:

- do 1860 r. rodzina Rothschildów była dominującą siłą finansową ówczesnego świata; dostrzegała zjawisko masowej migracji do Ameryki Północnej, ale wychodziła z założenia, że na wyjazd decyduje się tylko biedota i „ludzie przegrani”, więc zakładanie, czy otwieranie oddziału tak dużego i prestiżowego Banku nie ma tam sensu. J. P. Morgan lepiej przewidział konsekwencje tej migracji i przejął dość szybko prowadzenie na rynku finansowym, którego światowym centrum stał się z czasem Nowy Jork;

- „zmiany w postrzeganiu, znaczeniu, nastrojach” - dla możliwości wprowadzania innowacji ma znaczenie, czy ludzie postrzegają przysłowiową szklanekę, jako już do połowy pustą, a nie jeszcze do połowy pełną:

- od lat 60-tych XX w. zaczęła m.in. następować szybka i istotna zmiana w postrzeganiu kwestii zdrowia; ludzie zaczęli bardziej interesować się własnym zdrowiem, bardziej o nie dbać, więcej oczekiwać w sprawach ochrony zdrowia. W odpowiedzi na te zmiany powstał rynek czasopism o tematyce zdrowotnej, którego liderem stał się „American Health”;

- „nowa wiedza” - innowacje oparte na nowej wiedzy zapewniają największe uznanie (splendor), gdyż to one są najczęściej postrzegane, jako „te prawdziwe”; tego typu innowacje są jednak często gwałtowne i trudne do opanowania, a ich okres realizacji bywa naprawdę długi:

- R. Diesel zaprojektował swój silnik w 1897 r., ale dopiero w latach 30-tych XX w., po wprowadzeniu kilku zmian konstrukcyjnych, znalazł on na dobre zastosowanie (a więc stał się innowacją sensu stricto), jako napęd statków, lokomotyw, ciężarówek, czy autobusów;

- mająca ogromne znaczenie dla zwiększenia płodności upraw, krzyżówka nasion kukurydzy była wynikiem 20 lat badań naukowych, u podstaw których leżały 2 niezależne źródła wiedzy: prace W. J. Beal’a nad żywotnością mieszanek i ponowne odkrycie genetyki przez H. de Vries’a. Dopiero ich połączenie przez H. C. Wallace’a pozwoliło mu na opracowanie wspomnianej krzyżówki;

- „błyskotliwa koncepcja” - 7 do 8 na 10 patentów stanowią właśnie błyskotliwe koncepcje; suwak

błyskawiczny, długopis, elektryczna szczoteczka do zębów, czy otwieracz na wieczku puszek z napojami, to tylko kilka przykładów ich praktycznego zastosowania. Z drugiej strony wskaźnik niepowodzenia innowacji opartych na błyskotliwych koncepcjach jest niezwykle wysoki, a wytłumaczenie przyczyn ewentualnego powodzenia czasami trudne - bo niby czemu np. wspomniany zamek błyskawiczny wyparł w spodniach guziki, choć lubi się zaciąć, bądź rozejść?

Źródło: P. F. Drucker, Natchnienie i fart, czyli innowacja i przedsiębiorczość, Wydawnictwo Studio Emka, Warszawa 2004 r.

Zdaniem Drucker'a podstawą innowacji jest ciężka i przemyślana praca, co nie znaczy jednak, że odmawia on prawa bytu i racji osobom, które stają się innowatorami w wyniku nagłego przebłysku geniuszu, czy snu, w którym ktoś przedstawił mu gotowy projekt innowacji.

Drucker opracował grupę nakazów, zakazów i warunków tworzących zbiór zasad innowacji. Wymieniając podstawowe nakazy Drucker podkreśla m.in. znaczenie prostoty, mówiąc że największą pochwałą, jaką może otrzymać innowacja są słowa: „To przecież oczywiste. Dlaczego o tym nie pomyślałem?” Poza tym, przymierzając się do innowacji, powinniśmy wyznaczyć sobie cel, czy problem, który powinna rozwiązać. Np. cel, którym było umożliwienie w ruchu miejskim pojazdowi szynowemu dotychczas ciągnionemu przez konie samodzielne poruszanie się, doprowadził do opracowania sposobu przekazywania energii elektrycznej poprzez torowiska, a w konsekwencji do powstania tramwaju. W przypadku innowacji, których źródłem są opisywane przez niego „błyskotliwe koncepcje” nie jest to postulat łatwy, czy wręcz możliwy do zrealizowania.

Nie bez powodu Drucker w ramach nakazów wspominał o celu, a nie celach, które w ramach innowacji chcemy osiągnąć, gdyż zbyt duża ich liczba powoduje, że najczęściej nie osiągamy wtedy żadnego. Zakaz wprowadzania innowacji „na przyszłość” też ma swoje uzasadnienie. Potencjalny konsument musi „dojrzeć” do proponowanego rozwiązania, rozumieć i doceniać, jakie korzyści może dla nich przynieść. Leonardo da Vinci był twórcą wielu wybitnych wynalazków, niestety wyprzedzających swą epokę o dobrych kilkaset lat. Ówczesne społeczeństwo nie było ich jednak w stanie zrozumieć i zaakceptować, więc nie miały szans na stanie się innowacjami.

Podstawą osiągnięcia sukcesu jest najczęściej ciężka praca w określonej dziedzinie, w której się specjalizujemy. Czasy się zmieniły, poszczególne dziedziny nauki mocno się rozwinęły i działalność multidyscyplinarna w stylu wspomnianego da Vinci odeszła już praktycznie bezpowrotnie w zapomnienie. Innym wartym uwagi warunkiem, o którym pisze Drucker jest skupienie na rynku. Oderwanie innowacji od potrzeb rynku daje duże szanse na spektakularną klępkę, taka innowacja staje się wtedy swoistą „sztuką dla sztuki”. Innowator musi obserwować rynek i społeczeństwo oraz zachodzące w nich zmiany (np. demografia, jako źródło innowacji) i reagować na nie poprzez tworzenie nowych rozwiązań.

Przynajmniej od dobrych 20 – 30 lat coraz głośniejszą mową mówi się o nowych źródłach innowacji, jakimi są zgodnie z opisaną na slajdzie 38 koncepcją „złotego trójkąta” oprócz sfery biznesu - administracyjna oraz nauki (B+R oraz edukacji). Przedstawiciele wszystkich wierzchołków tego trójkąta mają własne zasoby, które mogą być z korzyścią dla wszystkich wykorzystane w procesach innowacji, ale i określone oczekiwania związane z ich wykorzystaniem.

Posiadanie, a zwłaszcza konsekwentne realizowanie założeń polityki innowacyjnej wybranego terytorium znacznie zwiększa szanse wykształcenia w jego ramach środowiska sprzyjającego powstawaniu innowacji. Zaprezentowano główne, a przez to operujące na wysokim poziomie uogólnienia, założenia promowane przez OECD. Jasne jest jednak, że polityka innowacyjna tworzona dla konkretnego terytorium powinna uwzględniać jego specyficzne zasoby (przekształcając w aktywa), potrzeby i możliwości. Np. poprzez ograniczenie się do wspierania pod tym kątem rozwoju edukacji i przemysłu w obszarach/branżach najbardziej perspektywicznych lub najlepiej rozwiniętych, z dużymi tradycjami.

W efekcie dobrze opracowanej i konsekwentnie realizowanej polityki innowacyjnej w ramach określonego terytorium powinno przynajmniej dochodzić nie tylko do biernej, ale i czynnej absorpcji oraz dyfuzji innowacji. Najlepiej oczywiście, kiedy w wyniku świadomych i zaplanowanych działań wykształci się z czasem specyficzne środowisko innowacyjne, które samo w sobie stanie się swego rodzaju wielkim, nie mającym materialnego wymiaru, ale przynoszącym wymierne korzyści, inkubatorem innowacji. To pozwoli na dojście do sytuacji, w której terytorium będzie także odpowiednim miejscem do powstawania, a nie tylko wchłaniania i rozprzestrzeniania się innowacji.

Zakończenie:

Oprócz wymienionych i opisanych w ramach tego kursu zagadnień związanych z procesami innowacji zachodzącymi w poszczególnych przedsiębiorstwach, ale mających również swe odzwierciedlenie w sytuacji całych gospodarek, w dalszej kolejności (w ramach kolejnych kursów) wyjaśnione, bądź rozwinięte, zostaną zagadnienia ściśle związane z innowacyjnością i innowacjami:

- polityki innowacyjnej realizowanej na poziomie międzynarodowym (unijnym), krajowym i regionalnym;
- transferu i komercjalizacji technologii;
- instytucji wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności;
- źródeł finansowania działań innowacyjnych (działalności B+R, transferu i komercjalizacji technologii).

Kapitał Innowacji

e-rozwoj województwa łódzkiego

SZKOLENIE I

INNOWACJE DLA ROZWOJU GOSPODARCZEGO REGIONU

KURS II

INNOWACJE W POLITYCE PROROZWOJOWEJ UNII EUROPEJSKIEJ, POLSKI I REGIONU

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lekcja 1

Polityka prorozwojowa w gospodarce polega głównie na stymulowaniu wzrostu środkami polityki monetarnej i fiskalnej oraz na podejmowaniu bezpośrednich działań przez rządy w postaci specjalnych programów czy inwestycji rządowych. Zapewnienie odpowiednich warunków wzrostu w długim okresie czasu wiąże się m.in. z koniecznością oddziaływania przez państwo na rozmiary i kierunki inwestycji. Pojawia się tutaj odmienność kryteriów wyboru w zakresie alokacji inwestycji, u inwestora prywatnego i publicznego. Inwestor prywatny nie uwzględnia zewnętrznych efektów podejmowania inwestycji. Takie obszary inwestycji jak choćby badania i rozwój, infrastruktura wpływająca na konkurencyjną pozycję gałęzi produkcji nie wzbudzają zainteresowania u inwestorów prywatnych. Wpływ państwa na wielkość i strukturę inwestycji oraz ich efektywność w dużej mierze zależy od tego jakie cele w zakresie kształtowania wzrostu gospodarczego oraz utrzymania równowagi gospodarczej zostały wyznaczone. W dużej mierze czynnikiem, który przyspiesza ożywienie gospodarcze, otwierając tym samym perspektywy nowych inwestycji jest postęp techniczny. Inwestycje modernizacyjne stanowią zatem silniejszy impuls popytowy niż zwykła wymiana zużytego aparatu wytwórczego. Należy jednak podkreślić, iż skuteczność pobudzania wzrostu za pomocą inwestycji modernizacyjnych zależy od stopnia spełnienia przez gospodarkę warunków konkurencji.(1)

Polityka innowacyjna kształtowana jest pod wpływem specyficznych cech danego państwa tj. np. doświadczenie historyczne, kultura, kapitał ludzki, uwarunkowania prawno-instytucjonalne.(2) Zależy ona od wzajemnych relacji pomiędzy trzema elementami, a mianowicie:

- przemysłem, który z jednej strony zgłasza popyt na nowe rozwiązania naukowo-techniczne, z drugiej zaś strony sam oferuje innowacje techniczne,
- nauką, oferującą nowe rozwiązania naukowo-techniczne będące efektem własnych lub zleconych prac badawczo-rozwojowych,
- rządem, który pełni rolę regulatora w stosunku do nauki i przemysłu.(3)

Polityka innowacyjna rozumiana według standardów międzynarodowych zawartych w dokumentach OECD jest traktowana jako jedna z tych polityk gospodarczych, która obejmuje m.in. takie obszary jak:

- wzmocnianie powiązań w narodowym systemie innowacji
- kształtowanie i rozbudowywanie zdolności do wprowadzania innowacji, zarówno w dziedzinie techniki i technologii jak i organizacji i edukacji,
- optymalne wykorzystanie innowacji jako podstawowego czynnika wzrostu gospodarczego oraz zwiększającego liczbę trwałych miejsc pracy,
- dokonywanie strukturalnych zmian technicznych, technologicznych i jakościowych w przemyśle,
- wykorzystywanie współpracy międzynarodowej oraz procesów globalizacji w gospodarce.

Działania podejmowane w ramach polityki innowacyjnej dotyczą określania celów jakie mają być osiągnięte w ramach prowadzonych badań naukowych, przekształceń w sferze nauki, tworzenia warunków sprzyjających rozwijaniu efektywnej działalności naukowej, kształtowaniu rozwiązań ułatwiających wdrażanie osiągnięć nauki do praktyki gospodarczej. Procedura formułowania założeń polityki innowacyjnej wymaga podjęcia określonych działań zmierzających do identyfikacji:

- potencjału naukowo-badawczego, jego struktury i rozmieszczenia,
- stanu kadry pracowniczej z wyższym wykształceniem,
- kierunków badań i prac rozwojowych,
- skutków innowacji jako czynnika decydującego o rozwoju gospodarczym,
- obowiązujących przepisów prawa, mających wpływ na funkcjonowanie nauki.(4)

Znaczenie polityki innowacyjnej wynika z:

1. Roli jaką pełnią innowacje we wzroście gospodarczym. We współczesnych gospodarkach zwraca się coraz większą uwagę na wzmocnienie tego typu działalności w stosunku do tradycyjnych czynników wzrostu gospodarczego jak ziemia, kapitał i siła robocza.

2. Zjawiska niedoskonałości funkcji samoregulacyjnej rynku, który sam z siebie, bez wsparcia państwa, nie jest w stanie zapewnić innowacyjności gospodarki na optymalnym z punktu widzenia społecznego poziomie (konkurencyjność gospodarcza, rozwój regionalny, wzrost zatrudnienia).(5)

W teorii ekonomii wyróżnia się dwa podejścia do pobudzania procesów innowacyjnych: popytowe i podażowe. Według koncepcji popytowej (J. Schumpeter, D.G. Marguis, S. Myers) głównym czynnikiem tworzącym innowacje są potrzeby, których rozpoznanie, a następnie przekazanie informacji o ich istnieniu z rynku do ośrodków naukowo-badawczych, uruchamia proces tworzenia nowych wyrobów, technologii, usług. Teoria podażowa stwierdza natomiast, że źródło kreacji innowacji tkwi po stronie podaży. Podstawy ujęcia podażowego stworzył już w 1912 r. J.A. Schumpeter. Położył on nacisk na dopływ nowych pomysłów i idei spoza nauki do przedsiębiorstw, których klasycznym zadaniem jest wdrażanie innowacji. Z koncepcji Schumpetera wywodzi się, dominujący przez dłuższy czas, model liniowy, w którym wyodrębnia się 4 fazy procesu innowacyjnego, a mianowicie: badania podstawo-

we, badania stosowane, prace rozwojowe, produkcja. W centrum tego modelu znalazły się ośrodki naukowe tworzące wiedzę poprzez badania podstawowe. Biorąc jednak pod uwagę, fakt że wiedza powstaje już nie tylko w ośrodkach naukowych ale także przedsiębiorstwach (firmy spin off, koncerny międzynarodowe), instytucjach rządowych i innych organizacjach, lepiej sprawdza się nieliniowy model w którym o kierunkach rozwoju procesu innowacyjnego decyduje popyt na innowacje.(6) W polityce innowacyjnej elementy popytowe i podażowe wzajemnie na siebie oddziałują i wzajemnie się warunkują. Wzrost czy zmiana popytu na określone rozwiązania ze strony praktyki motywuje ośrodki badawcze do poszukiwania i kreowania nowych innowacji. Z drugiej zaś strony o działalności innowacyjnej decyduje strona podażowa – zdolność technologiczna gospodarki. Państwo może odnieść się do działalności innowacyjnej zarówno od strony podażowej jak i popytowej. Od strony podażowej może to być bezpośrednio uczestnictwo państwa poprzez prowadzenie działalności B+R lub partycypację w nakładach na innowacje lub pośrednio poprzez oddziaływanie na otoczenie działalności innowacyjnej. Od strony popytowej może to być bezpośrednio i pośrednie kształtowanie rynków krajowych i zagranicznych. Państwo może również działać jako sprzedawca krajowych towarów.(7) Katalog stosowanych narzędzi w odniesieniu do polityki innowacyjnej jest bardzo bogaty.

W krajach rozwiniętych wyróżnia się trzy rodzaje narzędzi:

- podażowe – metody oddziaływania na potencjalnych twórców innowacji np. poprzez określenie strategicznych dziedzin, w których promuje się innowacje, tworzy systemy kształcenia,
- popytowe – polegające na tworzeniu przez państwo odpowiedniego popytu na innowacyjne produkty, usługi czy procesy,
- kształtujące otoczenie – środki prawne, administracyjne, finansowe itp.

Ważną rolę we wspieraniu innowacyjności i konkurencyjności odgrywają dotacje na projekty przedsiębiorców, instytucji otoczenia biznesu, administracji publicznej i jednostek naukowo badawczych pochodzące z funduszy unijnych. W latach 2007 -2013 wspieraniu działań innowacyjnych służą środki pochodzące m.in. z PO Innowacyjna Gospodarka (PO IG). Program Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013 jest jednym z sześciu programów krajowych Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, finansowanym ze środków europejskich, którego wsparcie skierowane jest w szczególności dla przedsiębiorców na innowacyjne projekty związane z badaniami i rozwojem, nowoczesnymi technologiami, wdrażaniem, stosowaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Celem programu Innowacyjna Gospodarka jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa, którego osiągnięcie mają umożliwić następujące cele szczegółowe:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy,
- wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce.

PO IG podzielono na 9 osi priorytetowych takich jak:

Priorytet 1 - Badania i rozwój nowoczesnych technologii.

Priorytet 2 - Infrastruktura sfery B+R.

Priorytet 3 - Kapitał dla innowacji.

Priorytet 4 - Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia.

Priorytet 5 - Dyfuzja innowacji.

Priorytet 6 - Polska gospodarka na rynku międzynarodowym.

Priorytet 7 - Społeczeństwo informacyjne - budowa elektronicznej administracji.

Priorytet 8 - Społeczeństwo informacyjne - zwiększenie innowacyjności gospodarki.

Priorytet 9 - Pomoc techniczna.

Wsparcie finansowe jak również doradcze na realizację inwestycji o charakterze innowacyjnym dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oferuje również Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. Ważną rolę odgrywają również władze samorządowe, które poprzez oddziaływanie podatkami lokalnymi mogą przyciągać inwestycje o charakterze innowacyjnym.

7. Program Ramowy w zakresie badań i rozwoju technologicznego (7PR) jest największym mechanizmem finansowania i kształtowania badań naukowych na poziomie europejskim. Jest to program siedmioletni obejmujący lata 2007-2013 o budżecie, który przewidywał prawie 54 miliardy Euro. Program ten przewidziany został jako instrument realizacji celu strategicznego wyznaczonego przez Radę Europy w Lizbonie w 2000 r., zakładającego przekształcenie UE w najbardziej konkurencyjną i dynamiczną, opartą na wiedzy gospodarkę na świecie, zdolną do zapewnienia trwałego wzrostu gospodarczego, stworzenia liczniejszych i lepszych miejsc pracy oraz zagwarantowania większej spójności społecznej. Trójkąt wiedzy, który tworzą edukacja, badania i innowacje, jest niezbędny

do osiągnięcia tego celu. Program podzielony został na cztery zasadnicze kategorie: Współpraca, Pomysły, Ludzie i Możliwości.

Program **Współpraca** wspiera wszystkie rodzaje badań prowadzonych przez różne podmioty badawcze w ramach współpracy ponadnarodowej oraz dąży do zdobycia lub wzmocnienia wiodącej pozycji w kluczowych dziedzinach nauki i technologii. Został on podzielony na dziesięć odrębnych tematów, funkcjonujących niezależnie, mając jednocześnie na celu utrzymanie spójności w ramach programu Współpraca. Umożliwia to wspólne, przekrojowe działania międzytematyczne poprzez m.in. wspólne zaproszenia do składania wniosków. Niniejsze dziesięć tematów odpowiada głównym dziedzinom wiedzy i technologii, w których wzmacniana jest jakość europejskich badań naukowych, tak aby sprostać przyszłym wyzwaniom natury społecznej, gospodarczej, przemysłowej oraz w zakresie zdrowia publicznego i środowiska w Europie. Instrumenty z zakresu badań naukowych, w tym europejskie platformy technologiczne (EPT) zapewniają stałe powiązanie tematów.

Celem programu **Pomysły** jest podwyższenie doskonałości, dynamiki i kreatywności badań prowadzonych w Europie oraz podniesienie atrakcyjności Europy dla najlepszych naukowców zarówno z państw europejskich, jak i z krajów trzecich, a także dla przemysłowych inwestycji w badania, dzięki ogólnoeuropejskiej, opartej na zasadach konkurencji strukturze finansowania, mającej charakter dodatkowy, lecz nie zastępującej finansowania krajowego, na rzecz „badań pionierskich” prowadzonych przez indywidualne zespoły. Ważnym aspektem tego programu jest ogłaszanie i rozpowszechnianie wyników badań. W ramach tego programu oraz dla potrzeb jego realizacji powołano Europejską Radę ds. Badań Naukowych (ERBN), która składa się z niezależnej Rady Naukowej oraz specjalnej jednostki ds. realizacji. ERBN działa zgodnie z zasadami doskonałości naukowej, autonomii, skuteczności, przejrzystości i odpowiedzialności, oraz wspiera inicjowane przez naukowców projekty w dziedzinie „badań pionierskich”, prowadzonych przez indywidualne zespoły konkurujące ze sobą na szczeblu europejskim, w obrębie i ponad granicami wszelkich dziedzin badań. ERBN ma charakter uzupełniający w stosunku do pozostałych realizowanych w Europie działań w zakresie finansowania, jak np. działania krajowych agencji finansujących badania. Stanowi ważny komponent Siódmego programu ramowego (7PR) Unii Europejskiej.

Program szczegółowy **Ludzie** potwierdza, że jedną z głównych przewag nad konkurencją w nauce i technice jest ilość i jakość zasobów ludzkich. Ogólny cel strategiczny tego programu szczegółowego polega na podniesieniu atrakcyjności Europy dla najlepszych naukowców, i jest związany z dalszym rozwijaniem i utrwalaniem Europejskiej Przestrzeni Badawczej. Program ten realizowany jest za pośrednictwem działań podzielonych na pięć grup:

1. Szkolenia wstępne naukowców, które mają na celu poprawę możliwości rozwoju kariery zawodowej zwłaszcza młodych naukowców pracujących zarówno w sektorze publicznym jak i prywatnym, poprzez poszerzenie ich umiejętności naukowych oraz ogólnych, w tym związanych z transferem technologii i przedsiębiorczością.
2. Kształcenie przez całe życie, działanie skierowane do doświadczonych naukowców zainteresowanych uzupełnieniem lub nabyciem nowych umiejętności i kompetencji, poprawy mobilności w obrębie danej dziedziny naukowej, pomiędzy dziedzinami naukowymi oraz między sektorami, wznowienia kariery naukowej po okresie przerwy oraz skutecznej i trwałej reintegracji poprzez zapewnienie stabilnego miejsca pracy po okresie spędzonym poza UE.
3. Partnerstwa i ścieżki rozwoju pomiędzy przemysłem a środowiskiem akademickim, działanie, które służy wzrostowi mobilności międzysektorowej oraz zapewnia transfer wiedzy poprzez partnerstwa badawcze realizowane w dłuższych programach współpracy pomiędzy podmiotami ze środowiska akademickiego a przemysłem, w tym MŚP, z uwzględnieniem tradycyjnych branż produkcyjnych.
4. Wymiar międzynarodowy, wspomagający kształcenie przez całe życie i rozwój zawodowy naukowców w Unii Europejskiej, przyciągający talenty badawcze spoza Europy oraz pogłębiający obustronnie korzystną współpracę badawczą z naukowcami spoza Europy.
5. Działania szczegółowe, pomagające usuwać utrudnienia w przepływie naukowców oraz poprawiające ich możliwości zawodowe w Europie.

Program **Możliwości** ma natomiast na celu stymulację możliwości w zakresie badań i innowacji w całej Europie i zapewnienie ich optymalnego wykorzystania. Program obejmie siedem obszernych dziedzin:

1. Infrastruktury badawcze.
2. Prace badawcze na rzecz MŚP.
3. Regiony Wiedzy oraz wspieranie rozwoju regionalnych klastrów badawczych.
4. Potencjał badawczy.
5. Nauka w społeczeństwie.

6. Wspieranie spójnego rozwoju w dziedzinie badań naukowych.

7. Określone działania we współpracy międzynarodowej.

Niniejszy program szczegółowy ma również na celu: wspieranie spójnego kształtowania polityk; uzupełnianie programu Współpraca; wnoszenie wkładu do polityk i inicjatyw UE mających na celu zwiększenie spójności i wpływu polityk Państw Członkowskich; synergię z polityką spójności i polityką regionalną, funduszami strukturalnymi, programami edukacyjnymi i szkoleniowymi oraz programem na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP).

Działania badawcze **Euratom** w dziedzinie energii prowadzone są na mocy Traktatu Euratom, ustanawiającego w 1957 roku Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Euratom). Euratom jest podmiotem odrębnym pod względem prawnym od Wspólnoty Europejskiej (WE) i posiada własny program ramowy w dziedzinie badań, którego realizacja jest jednak zarządzana przez instytucje wspólnotowe. Jakkolwiek państwa członkowskie zachowują większość kompetencji w dziedzinie polityki dotyczącej energii, pozyskiwanej zarówno ze źródeł jądrowych, jak i innych.

Traktat Euratom doprowadził do znacznej harmonizacji na poziomie europejskim. Reguluje on szereg szczegółowych zadań z zakresu gospodarowania zasobami nuklearnymi i działań badawczych. 7PR Euratom obejmuje dwa powiązane programy szczegółowe, z których jeden dotyczy działań pośrednich w dziedzinie badań nad energią jądrową oraz rozszczepienia jądrowego i ochrony przed promieniowaniem, a drugi działań bezpośrednich w dziedzinie energii jądrowej podejmowanych przez Wspólne Centrum Badawcze (WCB).

WCB zostało powołane na mocy Traktatu Euratom i z biegiem czasu stało się wiodącym instytutem badań jądrowych w Europie. Celem 7PR Euratom jest podjęcie najważniejszych kwestii i wyzwań związanych z badaniami jądrowymi oraz przyczynienie się do dalszej konsolidacji europejskiej przestrzeni badawczej w sektorze energii jądrowej. Program ten wspiera jednocześnie istniejące polityki Wspólnoty i odpowiada na nowe potrzeby polityczne.

Wspólne Centrum Badawcze (WCB) zapewnia ukierunkowane na użytkownika naukowe i techniczne wsparcie w tworzeniu, rozwijaniu, realizacji i monitorowaniu polityk UE. W szczególności będzie ono podejmować działania zmierzające do konsolidacji wzrostu gospodarczego i bezpieczeństwa oraz zapewnienia zrównoważonego rozwoju. Środki będące do dyspozycji Centrum przeznaczone są na prowadzenie bezpośrednich badań innych niż badania jądrowe w czterech szerokich obszarach polityki:

1. Dobrobyt w społeczeństwie opartym na wiedzy.
2. Solidarność i odpowiedzialne gospodarowanie zasobami.
3. Bezpieczeństwo i wolność.
4. Europa jako światowy partner.

BUDŻET 7PR na lata 2007-2013

Program Szczegółowy	Budżet w mln euro
COOPERATION (WSPÓŁPRACA)	32 413
1. Zdrowie	6 100
2. Żywność	1 935
3. Technologie informacyjne	9 050
4. Nanonauki	3 475
5. Energia	2 350
6. Środowisko	1 890
7. Transport	4 160
8. Nauki społeczno-ekonomiczne	623
9. Przestrzeń Kosmiczna	1 430
10. Bezpieczeństwo	1 400
IDEAS (POMYSŁY)	7 510
PEOPLE (LUDZIE)	4 750
CAPACITIES (MOŻLIWOŚCI)	4 097
1. Infrastruktury badawcze	1 715
2. Badania na rzecz MŚP	1 336
3. Regiony wiedzy	126
4. Potencjał badawczy	340
5. Nauka w społeczeństwie	330
6. Spójny rozwój polityk badawczych	70
7. Współpraca międzynarodowa	180
Nienuklearne działania JRC	1 751
Budżet 7PR	50 521
EURATOM	751

Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (ang. Competitiveness and Innovation Framework Programme - CIP) ma na celu promowanie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw. Program stworzono przede wszystkim z myślą o małych i średnich przedsiębiorstwach (MSP). Jego zadaniem jest wspieranie działalności innowacyjnej (w tym innowacji ekologicznych), zapewnienie lepszego dostępu do środków finansowych oraz świadczenie na poziomie regionalnym usług wsparcia dla biznesu. Program ma zachęcać do szerszego i lepszego wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) oraz wspomagać rozwój społeczeństwa informacyjnego. Będzie on również promować wzmożone wykorzystanie energii odnawialnej i efektywność energetyczną. Programy szczegółowe CIP to:

1. Program na Rzecz Przedsiębiorczości i Innowacji (Entrepreneurship and Innovation Programme EIP).

Celem Programu jest wsparcie innowacyjności sektora MSP, w szczególności:

- ułatwienie dostępu do finansowania na rozpoczęcie i rozwój działalności MSP
- tworzenie środowiska sprzyjającego współpracy między małymi, średnimi przedsiębiorcami, zwłaszcza współpracy transgranicznej i międzynarodowej
- wspieranie działań innowacyjnych w przedsiębiorstwach, w tym innowacji ekologicznych
- promocja kultury przedsiębiorczości i innowacyjności
- promocja i wspieranie reform administracyjnych i gospodarczych związanych z przedsiębiorczością i innowacyjnością.

Cele te realizowane są przy wykorzystaniu następujących instrumentów:

- wspólnotowe instrumenty finansowe dla MŚP
- usługi wspierające działalność gospodarczą i innowacyjność
- system wsparcia dla innowacji w biznesie
- wspieranie innowacji proekologicznych
- analiza, rozwój i koordynacja z polityką państw uczestniczących w programie

2. Program na Rzecz Wspierania Polityki Dotyczącej Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych (Information Communication Technologies - Policy Support Programme ICT-PSP).

Celem programu szczegółowego ICT-PSP jest:

- stworzenie jednolitej, europejskiej platformy informacyjnej i wzmocnienie rynku wewnętrznego produktów i usług informacyjnych;
- wspieranie innowacyjności poprzez zwiększenie zakresu stosowania technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz inwestycji w te technologie;
- stworzenie społeczeństwa informacyjnego o charakterze integrującym oraz bardziej skutecznych i wydajnych usług leżących w interesie publicznym;
- poprawa jakości życia;

Głównymi beneficjentami Programu ICT-PSP są:

- administracja publiczna
- europejski przemysł z sektora ICT
- innowacyjne MŚP.

Działania związane z jednolitą europejską platformą informacyjną dotyczą:

- zapewnienia łatwego dostępu do usług opartych na technologiach informacyjno -komunikacyjnych oraz tworzenie warunków odpowiednich dla szybkiej i właściwej realizacji konwergencji komunikacji i usług cyfrowych, przy zapewnieniu interoperacyjności, bezpieczeństwa i aspektów zaufania
- poprawy warunków dla rozwoju zawartości cyfrowej (ang. digital content) ze szczególnym naciskiem na wielojęzyczność i różnorodność kulturową
- monitorowania Europejskiego Społeczeństwa Informacyjnego poprzez gromadzenie danych i analizę rozwoju, dostępności oraz korzystania z usług komunikacji cyfrowej, w tym rozwoju Internetu, dostępu do połączeń szerokopasmowych.

Działania związane z innowacjami poprzez szersze stosowanie oraz inwestycje w ICT mają na celu:

- promowanie innowacyjności w procesach, usługach i produktach, których istnienie umożliwiają ICT, w szczególności w małych i średnich przedsiębiorstwach i sektorze publicznym, z uwzględnieniem wymagań dotyczących niezbędnych umiejętności zatrudnionych osób;
- umożliwianie interakcji sektora publicznego i prywatnego, jak również partnerstwa na rzecz przyspieszenia działań innowacyjnych oraz inwestycji w ICT;
- promowanie i podnoszenie świadomości na temat możliwości i korzyści, jakie ICT oferują obywatelom i podmiotom gospodarczym oraz zachęcanie do debaty na poziomie europejskim na temat tendencji występujących w ICT.

Działania związane z tworzeniem społeczeństwa informacyjnego o charakterze integrującym oraz bardziej skutecznych i wydajnych usług w dziedzinach publicznego zainteresowania, a także z poprawą jakości życia mają na celu:

- zwiększenie dostępności ICT oraz umiejętności ich wykorzystywania przez użytkowników;
- wzmacnianie zaufania i pewności, w szczególności w odniesieniu do kwestii prywatności związanych z użyciem ICT;
- poprawę jakości, skuteczności i dostępności usług elektronicznych w dziedzinach będących przedmiotem zainteresowania publicznego oraz uczestnictwa, jakie umożliwiają ICT, w tym interoperacyjnych ogólnoeuropejskich lub transgranicznych usług publicznych, określenie podstaw interesu publicznego i rozpowszechniania dobrych praktyk.

3. Inteligentna Energia - Program dla Europy (Intelligent Energy Europe Programme - IEE) jest programem o charakterze nieinwestycyjnym, dotyczącym energetyki, koncentrującym się na usuwaniu technologicznych barier i stymulowaniu rozwoju rynku energii w Unii Europejskiej. Program przyczynia się do zagwarantowania pewnej i zrównoważonej energii dla Europy, wzmacniając europejską konkurencyjność. Celem Programu jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, zrównoważonego rozwoju i konkurencyjnego rynku energii w Europie, poprzez:

- poprawę efektywności energetycznej oraz racjonalne wykorzystanie zasobów energetycznych;
- promowanie nowych i odnawialnych źródeł energii i wspieranie dywersyfikacji źródeł energii;
- promowanie efektywności energetycznej oraz zastosowanie nowych i odnawialnych źródeł energii w transporcie.

Projekty realizowane są w ramach następujących komponentów:

1. SAVE - projekty dotyczące efektywności energetycznej i racjonalnego wykorzystania energii. Popierane tu są następujące działania:

- poprawa efektywności energetycznej i zapewnianie racjonalnego zużycia energii, w szczególności w sektorach budownictwa i przemysłu;
- wsparcie dla opracowywania środków legislacyjnych i ich stosowania.

2. ALTENER - projekty dotyczące promowania nowych i odnawialnych źródeł energii.

Działania w ramach projektu:

- promowanie nowych i odnawialnych źródeł energii do celów scentralizowanej i rozproszonej produkcji energii elektrycznej, cieplnej i chłodniczej oraz wspieranie tym samym zróżnicowania źródeł energii;
- włączanie nowych i odnawialnych źródeł energii do środowiska lokalnego oraz systemów energetycznych;
- wsparcie dla opracowywania środków legislacyjnych i ich stosowania.

3. STEER - projekty dotyczące energooszczędnego transportu.

Działania:

- inicjatywy wspierające, dotyczące wszystkich aspektów transportu mających związek z energią oraz dotyczące zróżnicowania paliw;
- promowanie paliw odnawialnych oraz efektywności energetycznej w transporcie;
- wsparcie dla opracowywania środków legislacyjnych i ich stosowania.
- Działania Zintegrowane, w ramach których znajdują się m.in. projekty związane z tworzeniem lokalnych i regionalnych agencji energetycznych, takie jak:
- włączanie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii do kilku sektorów gospodarki;
- łączenie różnych instrumentów, narzędzi i podmiotów w ramach tego samego działania lub projektu.

Europa 2020 to wizja społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku. Jest to dokument zawierający nadrzędne cele, jakie Wspólnota chce osiągnąć do 2020 r. zgodnie z którymi:

- wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%;
- na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3% PKB Unii;
- należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki);
- liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie;
- liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln.

Jednym z priorytetów ujętych w dokumencie jest inteligentny rozwój, który oznacza zwiększenie roli wiedzy i innowacji jako sił napędowych rozwoju. Wymaga to podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy w Unii, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także zadbania o to, by innowacyjne pomysły prze-

radzały się w nowe produkty i usługi, które przyczyniałyby się do zwiększenia zatrudnienia, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych w Europie i na świecie.

Dokument ujmuje 7 projektów przewodnich, które umożliwią postępy w ramach każdego z priorytetów tematycznych:

1. **Unia innowacji** – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
2. **Młodzież w drodze** – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
3. **Europejska agenda cyfrowa** – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
4. **Europa efektywnie korzystająca z zasobów** – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
5. **Polityka przemysłowa w erze globalizacji** – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych;
6. **Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia** – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
7. **Europejski program walki z ubóstwem** – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa.

W realizację siedmiu powyższych projektów przewodnich zaangażowano zarówno Unię Europejską, jak i państwa członkowskie. Do rozwiązania największych problemów i osiągnięcia celów strategii Europa 2020 w pełni wykorzystane zostaną instrumenty, jakie są do dyspozycji na poziomie UE, przede wszystkim jednolity rynek, instrumenty finansowe i narzędzia polityki zewnętrznej.

Unia innowacji jest jednym z siedmiu projektów przewodnich ogłoszonych w ramach strategii Europa 2020. Jego celem jest poprawa warunków i dostępu do finansowania badań naukowych i innowacji oraz dopilnowanie, aby innowacyjne pomysły zamieniały się w produkty i usługi, które napędzą wzrost gospodarczy i stworzą nowe miejsca pracy. Działania wskazane w komunikacie Komisji Europejskiej mają przyczynić się do stymulacji sektora prywatnego, a także pomóc w usunięciu przeszkód, utrudniających realizację oraz wprowadzenie na rynek innowacyjnych pomysłów. Najważniejszym elementem inicjatywy jest tworzenie tzw. partnerstw innowacyjnych między sektorem publicznym a prywatnym. Dzięki temu innowacje będą mogły szybciej znaleźć się na rynku; pomoże to również zwiększyć nakłady na badania i rozwój, a także zapewni lepszą koordynację inwestycji.

Celem projektu jest wykorzystywanie działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej do rozwiązywania takich problemów jak zmiany klimatu, efektywność energetyczna i pod względem zasobów, zdrowie oraz zmiany demograficzne. Na poziomie UE przewidziane są:

- europejska przestrzeń badawcza, opracowanie strategicznego programu działalności badawczej skoncentrowanego wokół takich kwestii jak bezpieczeństwo energetyczne, transport, zmiany klimatu, efektywne korzystanie z zasobów, zdrowie i starzenie się społeczeństw, przyjazne środowisku metody produkcji i gospodarowanie gruntami, a także wzmocnienie roli wspólnego planowania z państwami członkowskimi i regionami;
- poprawa warunków ramowych prowadzenia działalności innowacyjnej przez przedsiębiorstwa (tj. jednolity patent UE i specjalny sąd patentowy, prawodawstwo w obszarze praw autorskich i znaków towarowych, dostęp MŚP do ochrony praw własności intelektualnej, standardy interoperacyjnych);
- europejskie partnerstwa innowacyjne między podmiotami działającymi na poziomie UE i w państwach członkowskich w celu szybszego opracowywania i wykorzystywania technologii potrzebnych do rozwiązania określonych problemów;
- wzmocnienie roli instrumentów UE wspierających innowacje (np. funduszy strukturalnych, funduszy rozwoju obszarów wiejskich, badawczo-rozwojowych programów ramowych, programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP), planu EPSTE).

Na poziomie krajowym państwa członkowskie zobowiązane są do:

- zreformowania krajowych (i regionalnych) systemów prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, aby sprzyjały one rozwijaniu doskonałości i inteligentnej specjalizacji, zacieśniania współpracy między uczelniami, społecznością badawczą i biznesem, poprawy współpracy w obszarach, gdzie UE może zaoferować wartość dodaną, i odpowiednio dostosować krajowe procedury finansowania, tak aby zapewnić rozprzestrzenianie się technologii na całe terytorium UE;
- zapewnienia odpowiedniej liczby absolwentów nauk ścisłych, wydziałów matematycznych i inżynierskich oraz wprowadzenia do programów szkolnych elementów kreatywności, innowacji i przedsiębiorczości;
- promowania wydatków na wiedzę, między innymi stosując ulgi podatkowe i inne instrumenty finansowe umożliwiające wzrost prywatnych inwestycji w badania i rozwój.

Bibliografia:

1. B. Winiarski (red.), *Polityka gospodarcza*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
2. B. Jurkowska, *Analiza poziomu innowacyjności polskiej gospodarki a polityka innowacyjności państwa*, „*Studia Lubuskie*”, Tom V, Sulechów 2009.
3. A.H. Jasiński, *Innowacje i transfer techniki w procesie transformacji*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2006.
4. S. Szwedowski, *Polityka i ekonomika postępu naukowo-technicznego*, Warszawa 1986.
5. B. Jurkowska, *Analiza poziomu innowacyjności polskiej gospodarki a polityka innowacyjności państwa*, „*Studia Lubuskie*”, Tom V, Sulechów 2009.
6. S. Ciok, *Polityka rządu wobec wspierania działalności innowacyjnej i badawczo-rozwojowej.....*
7. Tamże.

Lekcja 2

Narodowa Strategia Spójności (NSS) (nazwa urzędowa: Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, NSRO) to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS) w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013. Obok działań o charakterze prawnym, fiskalnym i instytucjonalnym cele NSS są realizowane za pomocą programów (tzw. programów operacyjnych), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, programów regionalnych (tzw. regionalnych programów operacyjnych), zarządzanych przez zarządy poszczególnych województw i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – EFRR i FS;
2. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka – EFRR;
3. Program Operacyjny Kapitał Ludzki – EFS;
4. 16 programów regionalnych – EFRR;
5. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej – EFRR;
6. Program Operacyjny Pomoc Techniczna – EFRR;
7. Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – EFRR.

Jednym z celów strategicznych NSS jest *podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług*. Diagnoza sytuacji sektora gospodarki w Polsce, pomimo rosnącego udziału zaawansowanych technologicznie produktów w strukturze eksportu oraz dużego potencjału przedsiębiorczości wskazuje nadal na jego bardzo niską innowacyjność. Tymczasem cechą determinującą zdolność gospodarek współczesnych państw i regionów do utrzymania konkurencyjności w perspektywie długoterminowej jest zdolność do tworzenia i absorpcji innowacji.

Dla osiągnięcia wysokiej i utrzymującej się w dłuższym okresie dynamiki wzrostu gospodarczego i tworzenia warunków dla budowania gospodarki opartej na wiedzy prowadzone są działania zdefiniowane w inicjatywach podjętych zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym. Działania te są spójne z nakreślonymi kierunkami działań w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności zapisanymi m.in. w Strategicznych Wytycznych Wspólnoty, 7. Programie Ramowym na rzecz Badań i Rozwoju Technologicznego, Programie Ramowym na rzecz Wzrostu Konkurencyjności i Innowacyjności (CIP) 2007-2013. Działania służące osiągnięciu zamierzonego celu sprzyjają bezpośrednio realizacji dwóch komponentów celu strategicznego, jakimi są: tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości oraz utrzymywanie wzrostu zatrudnienia.

Zwiększenie innowacyjności gospodarki wymaga stosowania różnych instrumentów wsparcia, zwłaszcza dla MŚP, w szczególności będących w początkowych etapach wzrostu, jak i dla przedsiębiorstw wprowadzających najnowsze rozwiązania technologiczne o dużym znaczeniu dla gospodarki.

Równolegle do wspierania działań innowacyjnych poszerzono ofertę zewnętrznego finansowania inwestycji przedsiębiorstw poprzez stworzenie oferty instrumentów finansowych komplementarnych do kredytu bankowego. Sektor przedsiębiorstw, obok wsparcia finansowego, uzyskał również wyspecjalizowane wsparcie doradcze, udzielane dla nowopowstających firm, w szczególności MŚP. Uzupełnieniem działań bezpośrednio skierowanych na podnoszenie innowacyjności przedsiębiorstw jest tworzenie korzystnych warunków dla ich rozwoju poprzez wspieranie instytucji otoczenia biznesu, dzięki którym możliwe jest zwiększenie dostępności usług wspierających przedsiębiorców i innowacje. Dla wzmocnienia potencjału przedsiębiorstw i współpracy między nimi przeznaczone są działania z zakresu powstawania i rozwoju powiązań kooperacyjnych pomiędzy przedsiębiorcami oraz przedsiębiorcami a instytucjami otoczenia biznesu, w tym jednostkami naukowymi. Działania te sprzyjają tworzeniu, transferowi i dyfuzji nowych rozwiązań, a tym samym przyczyniają się do podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw. Niezbędne są kompleksowe działania zmierzające do rozszerzenia oferty elektronicznych usług publicznych dla obywateli i przedsiębiorców. Zastosowanie zintegrowanych rozwiązań opartych na technologiach ICT ułatwia prowadzenie działalności gospodarczej.

Wspieranie działalności wytwórczej przynoszącej wysoką wartość dodaną. Pomoc udzielana przedsiębiorcom w ramach NSRO zapewnia stałe wzmocnienie siły konkurencyjnej polskiej gospodarki. Jednym z obszarów wsparcia, który decyduje o możliwościach zapewnienia stałego wzrostu gospodarczego i wzrostu wydajności pracy są nowe inwestycje w sektorze przemysłu. Ukierunkowanie wsparcia na sektor przemysłu przekłada się na wzrost eksportu produktów przemysłowych, zwiększenie udziału produktów wysokiej techniki w produkcji przemysłowej. Rozwój i powstawanie nowych przedsiębiorstw jest podstawą tworzenia w gospodarce nowych, trwałych i atrakcyjnych miejsc

pracy. Pobudzeniu przedsiębiorczości, przede wszystkim opartej na innowacjach, sprzyja bezpośrednio pomoc inwestycyjna, doradcza i szkoleniowa dla rozwoju istniejących oraz tworzeniu nowych przedsiębiorstw, w tym wspieranie inicjatyw wywodzących się z ośrodków akademickich i instytutów badawczych. Wsparcie w sektorze produkcyjnym skupia się głównie na ułatwieniu wprowadzania nowoczesnych rozwiązań wysokiej techniki oraz dostarczania innowacyjnych produktów i usług. Działania te wpływają pozytywnie na generowanie popytu na większą liczbę innowacyjnych rozwiązań, stymulując przy tym dostosowanie oferty sektora naukowobadawczego i wzrost nakładów przedsiębiorstw na działalność innowacyjną, przez co zwiększa się udział sektorów o wysokiej wartości dodanej w PKB.

Wsparcie dla przedsiębiorców dostarcza gospodarce wartość dodaną przez podniesienie zdolności do absorpcji nowych technologii, co przekłada się na zdolność całego państwa do ich wchłaniania. Realizowane na poziomie regionalnym działania służące wsparciu przedsięwzięć nastawionych na rozwój innowacyjności koncentrują się na wzmocnieniu potencjału inwestycyjnego małych i średnich przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem mikroprzedsiębiorstw. Poza pomocą inwestycyjną, doradczą i szkoleniową dla przedsiębiorstw, oferowane jest kompleksowe wsparcie dla powstawania nowych firm (tzw. start-up), szczególnie w dziedzinach istotnych dla rozwoju danego regionu, a także:

promowana jest współpraca między firmami na szczeblu regionalnym (wsparcie tworzenia i rozwoju powiązań kooperacyjnych przedsiębiorców, w tym klastrów o zasięgu regionalnym). Działania podejmowane na szczeblu krajowym, stanowią uzupełnienie dla działań regionalnych, skierowanych na wspieranie przedsięwzięć innowacyjnych, zarówno produktowych, jak i organizacyjnych.

Rozwój sektora usług. Wsparcie dotyczy zarówno sektora usług rynkowych, w tym sektora turystyki i kultury oraz usług medycznych, jak również tych usług podstawowych, które pozytywnie wpływają na procesy rozwoju regionalnego i zwiększenie dostępności do usług na obszarach zmarginalizowanych. Istotne dla generowania znaczącej liczby miejsc pracy dla wysoko wykwalifikowanej siły roboczej jest wsparcie przedsiębiorstw świadczących prorozwojowe usługi związane z obsługą finansową, księgową, czy teleinformatyczną, a także usługi profesjonalne oferujące wsparcie w dziedzinie zarządzania, marketingu, czy naboru pracowników. Rozwijane są przedsiębiorstwa usługowe wykorzystujące innowacje produktowe, procesowe i organizacyjne.

Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013 są dokumentem zawierającym wykaz priorytetów dla polityki spójności służących wspieraniu zrównoważonego, harmonijnego i trwałego rozwoju oraz wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej Wspólnoty. Wytyczne podstawowe i szczegółowe. Zintegrowane wytyczne na rzecz wzrostu i zatrudniania w ramach odnowionej Strategii Lizbońskiej przewidują, że programy otrzymujące wsparcie w ramach polityki spójności koncentrują się na następujących trzech priorytetach:

- poprawie atrakcyjności Państw Członkowskich, regionów i miast poprzez poprawę dostępności, zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu usług, oraz zachowanie ich potencjału środowiskowego;
- wsparciu innowacyjności, przedsiębiorczości i wzrostu gospodarki opartej na wiedzy poprzez umiejętności w zakresie badań i innowacyjności, łącznie z nowymi technikami informacyjno-komunikacyjnymi;
- tworzeniu większej liczby lepszych miejsc pracy poprzez zachęcanie większej liczby osób do podjęcia zatrudnienia lub rozpoczęcia działalności gospodarczej, poprawę adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki.

Priorytetom tym odpowiadają następujące wytyczne o charakterze ogólnym i szczegółowym zawarte w Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla spójności, tj.:

WYTYCZNA: Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia.

WYTYCZNA: Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu.

1. Zwiększenie i lepsze ukierunkowanie inwestycji w BRT;
2. Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości;
3. Promowanie społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich;
4. Poprawa dostępu do finansowania.

WYTYCZNA: Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy.

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia wyznacza cele oraz identyfikuje obszary uznane za najważniejsze z punktu widzenia osiągnięcia tych celów, na których koncentrowane są działania państwa. Dokument został opracowany przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju, a więc zachowaniu równowagi pomiędzy celami gospodarczymi, społecznymi i wymogami środowiskowymi.

Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społecz-

no-gospodarczego kraju, stanowiącym odniesienie dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. SRK spaja wszelkie działania rozwojowe podejmowane na rzecz poprawy warunków społeczno-gospodarczych. Umożliwia także integrację i koordynację polityki spójności z innymi politykami współfinansowanymi z funduszy unijnych, takimi jak Wspólna Polityka Rolna i Wspólna Polityka Rybacka oraz z innymi politykami krajowymi. Jednym z kluczowych priorytetów zawartych w dokumencie jest PRIORYTET 1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki. SRK zakłada znaczące podwyższenie konkurencyjności zarówno przedsiębiorstw, jak i regionów, niezbędne dla osiągnięcia wysokiego, trwałego wzrostu gospodarczego kraju i wzrostu zatrudnienia oraz zamożności jego obywateli. zgodnie z zapisami Strategii wzrost konkurencyjności i innowacyjności Polski determinowany jest poprzez działania w ramach:

Tworzenia stabilnych podstaw makroekonomicznych rozwoju gospodarczego

Podnoszenie konkurencyjności gospodarki powinno następować przy stabilności makroekonomicznej, tworzącej sprzyjające warunki dla wzrostu. Oznacza to wdrażanie takich mechanizmów ekonomiczno – finansowych, które zmierzają do mobilizacji oszczędności krajowych i pobudzania inwestycji. Dla zachowania równowagi makroekonomicznej niezbędne są zatem działania na rzecz finansów publicznych ukierunkowane na obniżenie deficytu sektora finansów publicznych i przeciwdziałanie dalszemu wzrostowi długu publicznego. Wymaga to inicjatyw prorozwojowych, zwiększających w efekcie dochody finansów publicznych, oraz poprawiających wydolność fiskalną, a z drugiej strony - racjonalizacji wydatków publicznych i poprawy ich struktury.

Rozwój przedsiębiorczości

Rozwój przedsiębiorczości kreowany jest poprzez tworzenie przyjaznego otoczenia prawnego, finansowego oraz instytucjonalnego przyczyniającego się do powstawania i wzrostu przedsiębiorstw, zwłaszcza małych i średnich oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych. Wspomaganie konkurencyjności gospodarki, wzrostu gospodarczego oraz zmian struktury gospodarczej wymaga m.in. wspierania przedsiębiorstw w zakresie tworzenia i wdrażania innowacji produktowych, procesowych i organizacyjnych. Rozwojowi przedsiębiorczości sprzyja wzmocnienie powiązań między sektorem badawczo-rozwojowym a przedsiębiorstwami oraz zwiększanie dostępu i zakresu korzystania z usług publicznych on-line. Dla funkcjonowania przedsiębiorstw istotne znaczenie ma usprawnienie wymiaru sprawiedliwości - od rejestrowania spółek w Krajowym Rejestrze Sądowym, po szybkie orzecznictwo w sprawach gospodarczych.

Zwiększanie dostępu do zewnętrznego finansowania inwestycji

Dostęp do kapitału stanowi dla polskich przedsiębiorców, w szczególności małych i średnich, główną barierę prowadzenia działalności inwestycyjnej. Ze względu na wysokie koszty i trudne warunki pozyskania kredytu przez małe i średnie przedsiębiorstwa, szczególnego znaczenia nabiera rozwój systemu gwarancji, poręczeń kredytowych i funduszy pożyczkowych. Kluczowe znaczenie ma lepsze wykorzystanie potencjału rodzimych instytucji finansowych. Wspierany jest także rozwój alternatywnych instrumentów finansowania działalności gospodarczej i inwestycyjnej (fundusze kapitału podwyższonego ryzyka, finansowanie w ramach wierzycelności i inne). Przedsiębiorcy rozpoczynający działalność gospodarczą mają możliwość uzyskania dokapitalizowania z funduszy kapitału zaangażowanego.

Podniesienie poziomu technologicznego gospodarki przez wzrost nakładów na badania i rozwój oraz innowacje

W celu zwiększenia konkurencyjności gospodarki konieczne są głębokie zmiany w strukturze produkcji przemysłowej, potrzebne jest nasycenie gospodarki wyrobami wysokiej techniki, opartymi na nowoczesnych technologiach. Istotny jest stały rozwój inicjatyw sprzyjających innowacyjności, która odgrywa podstawową rolę nie tylko w walce konkurencyjnej produktów i usług (zarówno na rynku wewnętrznym, jak i międzynarodowym), ale także wpływa na podniesienie poziomu i jakości życia oraz stanu środowiska. Znaczące zwiększenie innowacyjności obejmuje zatem sektor usług, przemysł, jak i rolnictwo. Niezbędne jest zatem zwiększenie roli badań naukowych w rozwoju gospodarczym, m.in. poprzez promocję współpracy przedsiębiorców, instytucji otoczenia biznesu oraz jednostek naukowych, a także poprzez uczestnictwo w inicjatywach Europejskiej Przestrzeni Badawczej. Kluczową staje się potrzeba większego wykorzystania wyników prac badawczo-rozwojowych przez podmioty gospodarcze, w tym zwiększenie transferu nowoczesnych rozwiązań technologicznych, produktowych i organizacyjnych. Największy potencjał w tym zakresie mają regiony, w których istnieją jednostki naukowe, zdolne do generowania nowej wiedzy i technologii oraz zaplecze gospodarcze pozwalające na jej absorpcję i komercyjne wykorzystanie tej wiedzy. W celu podniesienia poziomu technologicznego gospodarki rozwijane są inkubatory i parki technologiczne oraz centra zaawansowanych technologii w dużych ośrodkach akademickich. Istotnym jest także zwiększenie udziału przedsiębiorców w finansowaniu prac badawczo-rozwojowych, w tym także dzięki poprawie ich dostępu do venture capital. Niezwykle ważna jest również zmiana nastawienia przedsiębiorców, jak i całego społeczeństwa na bardziej proinnowacyjne. Zwiększeniu efektywności funkcjonowania rynku innowacji,

a w szczególności przepływu rozwiązań innowacyjnych sprzyja upowszechnienie stosowania prawa własności przemysłowej oraz prawa autorskiego i praw pokrewnych. Ponadto wzrostowi konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw służy intensywne wykorzystywanie wzornictwa przemysłowego.

Rozwój społeczeństwa informacyjnego

Przetwarzanie informacji, jej jakość i szybkość przekazywania są w społeczeństwie informacyjnym kluczowymi czynnikami wzrostu i konkurencyjności przemysłu oraz usług. Społeczeństwo informacyjne tworzy warunki dla poprawy efektywności gospodarowania przedsiębiorstw oraz wysokiej sprawności administracji publicznej (w tym zintegrowania różnych jej części za pośrednictwem technik przetwarzania i przekazywania informacji we współpracujący ze sobą system). Uniknięcie zagrożenia i wykluczenia polskiego społeczeństwa ze wspólnoty społeczeństw najbardziej rozwiniętych, tworzących globalne społeczeństwo informacyjne, wymaga przede wszystkim inwestycji w ludzi, stworzenia im szans i możliwości stałego rozwoju. Dlatego szczególne znaczenie dla transformacji do globalnego społeczeństwa informacyjnego ma system edukacyjny. Głównym celem edukacji jest wykształcenie obywateli informujących się, komunikujących się, uczących się i tworzących - w warunkach coraz bardziej powszechnego dostępu do technik informacyjno-komunikacyjnych. Priorytetem jest zatem upowszechnienie podaży usług teleinformatycznych oraz umiejętności w zakresie posługiwania się teleinformatyką i pozyskiwania informacji. Zapewnienie powszechnego dostępu do usług elektronicznych oraz nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych tworzy nowe szanse dla gospodarki i rozwoju społecznego. Rezultatem rozwoju komunikacji elektronicznej jest wzrost wydajności pracy, obniżony koszt produkcji, lepsza jakość i dostosowanie oferty do potrzeb konsumenta oraz powstawanie nowych produktów. Dlatego też ważne jest zwiększenie dostępu do internetu, w tym szerokopasmowego oraz stworzenie zachęt systemowych dla inwestycji w ICT. Szczególne znaczenie dla potencjalnego wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych usług mają działania na rzecz rozwoju: elektronicznego biznesu (e-business), elektronicznej administracji (e-government), nauczania na odległość (e-learning) oraz elektronicznych usług medycznych (e-health). Należy również dążyć do większego upowszechnienia obrotu bezgotówkowego w gospodarce, jako mechanizmu zwiększającego bezpieczeństwo obrotu gospodarczego oraz prowadzącego do ograniczenia zakresu „szarej strefy”. Administracja publiczna w swych kontaktach z obywatelami i podmiotami gospodarczymi jest zobowiązana zwiększać ofertę usług za pośrednictwem elektronicznych nośników informacji. Istotne są elektroniczne rejestry, które pozwalają na sprawne weryfikowanie informacji gospodarczej, ograniczają ryzyko działania, a wpływy z dostępu do informacji z rejestrów publicznych zwiększą pulę środków na bardziej dynamiczny rozwój gospodarki elektronicznej i bezpieczeństwo obrotu gospodarczego.

Ochrona konkurencji

Regulacje sprzyjające wzrostowi konkurencji przyspieszają wzrost gospodarczy, zwłaszcza w krajach (w tym w Polsce), w których istnieje poważna luka technologiczna wobec światowej czołówki. Umocnianie się i chroni reguły uczciwej konkurencji w gospodarce (przeciwdziałanie nadużywaniu pozycji dominującej, kontrola i zapobieganie fuzjom i przejęciom przedsiębiorstw mogących mieć negatywny wpływ na konkurencję). Zintensyfikowane są działania zapobiegające i zwalczające korupcję i przestępczość gospodarczą poprzez wzmocnienie instytucjonalne i poprawę wyposażenia organów zajmujących się zwalczaniem przestępczości. Wzmacniana jest ochrona własności intelektualnej m.in. poprzez zwalczanie pirackiej produkcji, zwalczanie nielegalnej dystrybucji i przemytu, kontrole punktów sprzedaży oraz wdrażanie systemu zabezpieczeń i oznakowań produktów oryginalnych.

Eksport i współpraca z zagranicą

Polska musi w pełni wykorzystywać otwartość swej gospodarki, członkostwo w UE i współpracę ze światem do przyspieszenia rozwoju kraju i podwyższenia międzynarodowej konkurencyjności. Służy temu wzrost eksportu, jak też import o charakterze inwestycyjnym i zaopatrzeniowym. Podejmowane są działania prowadzące do unowocześnienia struktury gospodarczej i oparcia eksportu na rozwoju zmodernizowanych gałęzi gospodarki, związanych z nową techniką i technologią. Ich efektem jest wzrost udziału wyrobów wysoko przetworzonych i wysokiej techniki w eksporcie. Szerzej są stosowane finansowe instrumenty wspierania eksportu.

Rozwój sektora usług

O przewadze ekonomicznej współczesnych gospodarek decyduje sektor usług. Reformy strukturalne zmierzające do zwiększenia konkurencji na unijnym i międzynarodowym rynku usług pozwalają polskim firmom wykorzystać efekt skali, a także podnieść efektywność gospodarowania. Duże znaczenie dla rozwoju usług o zasięgu krajowym i międzynarodowym ma pomoc państwa. Polega ona m.in. na pobudzaniu i stwarzaniu dogodnych warunków dla rozwoju usług, szczególnie usług rynkowych (w tym turystyki) oraz promocji działalności usługowej na rynku międzynarodowym.

Restrukturyzacja tradycyjnych sektorów przemysłowych i prywatyzacja

Pomimo zachodzących zmian strukturalnych, w dalszym ciągu w gospodarce istotną rolę odgrywają tradycyjne gałęzie przemysłu, a zwłaszcza: górnictwo węgla kamiennego, energetyka, hutnictwo

żelaza i stali, ciężka chemia, przemysł stoczniowy, przemysł tekstylny-odzieżowy. Głównym celem restrukturyzacji sektorów przemysłowych jest poprawa efektywności ich działania, jak też możliwość oferowania przez polskich producentów konkurencyjnych wyrobów, zarówno na rynku krajowym, jak i światowym. Istotne jest również ograniczanie negatywnych skutków społecznych procesów restrukturyzacyjnych, dostosowanie tradycyjnych gałęzi przemysłu do wymogów ochrony środowiska i usunięcie szkód w środowisku spowodowanych ich działalnością w przeszłości.

Rybołówstwo

Z uwagi na położenie geograficzne Polski, rozwój wielu miejscowości i portów morskich uwarunkowany jest przez rybołówstwo. W przypadku większych przedsiębiorstw połowowych rybołówstwa dalekomorskiego i bałtyckiego można stwierdzić wyraźną dekapitalizację urządzeń i statków. W kontekście przystąpienia Polski do UE branża ta znalazła się pod silną presją konkurencji. Podejmowane są zatem rozwiązania na rzecz racjonalnej gospodarki żywymi zasobami wód i poprawy efektywności sektora rybackiego oraz podniesienia konkurencyjności przetwórstwa rybnego. Ponadto prowadzone są reorganizacja przedsiębiorstw rybackich, ochrona i rozwój rybołówstwa przybrzeżnego, niezależenie przetwórstwa od sezonowości połowów.

Krajowy Program Reform (KPR) jest dokumentem, który pokazuje jak Polska w najbliższych latach odpowie na stojące przed nią wyzwania. Konstrukcja KPR zakłada korelację polskich celów rozwojowych z priorytetami wyznaczonymi w strategii Europa 2020, tj.:

- rozwojem gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach (ang. smart growth);
- promowaniem gospodarki zrównoważonej efektywniej wykorzystującej zasoby, a zarazem konkurencyjnej (ang. sustainable growth);
- wzmacnianiem gospodarki charakteryzującej się wysokim zatrudnieniem oraz spójnością ekonomiczną, społeczną i terytorialną (ang. inclusive growth).

Polski KPR uwzględnia ponadto konkluzje Rady Europejskiej z 24 – 25 marca 2011 r., dotyczące priorytetów państw członkowskich w konsolidacji fiskalnej i reformach strukturalnych. W perspektywie 2020 roku najważniejszymi dokumentami strategicznymi będą Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju wraz z Krajowym Programem Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020” oraz dziewięć strategii zintegrowanych:

1. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki;
2. Strategia rozwoju kapitału ludzkiego;
3. Strategia rozwoju transportu do 2020 roku;
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko;
5. Sprawne państwo;
6. Strategia rozwoju kapitału społecznego;
7. Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie;
8. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej;
9. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa.

Działania wraz z przypisanymi im zadaniami wskazane jako niezbędne do realizacji priorytetu ujętego w KPR:

- Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego

Działanie 2.1. Otoczenie prawno-instytucjonalne

Powstawanie oraz rozwój przedsiębiorstw, a także ich innowacyjność i pozycja konkurencyjna, uzależnione są w dużym stopniu od otoczenia prawnego i instytucjonalnego. Jednocześnie, nowe podejście do regulacji gospodarczych ukierunkowane na transformację z podejścia tzw. better smart regulations, polegające przede wszystkim na uzupełnieniu procesu legislacyjnego o monitoring ex post i ewentualne korekty regulacji, a także domknięcie cyklu poprzez położenie większego nacisku na egzekwowanie przepisów prawa, sprzyja wzrostowi produktywności i jakości życia obywateli, umożliwiając odbudowę zaufania społecznego do administracji publicznej.

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Opracowanie Programu Reformy Regulacji na lata 2012-2015 (MG),
2. Przyjęcie przez RM projektu ustawy o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce (MG),
3. Utworzenie systemu konsultacji społecznych on-line (MG),
4. Przyjęcie przez RM projektu ustawy o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (MS).

2.1.1. Informatyzacja administracji (MAC/MG)

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Uchwalenie przez RM Planu Informatyzacji Państwa (MAC),
2. Przyjęcie przez RM projektu nowelizacji ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (MAC),

3. Upowszechnianie projektu Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej, mającego na celu ewidencjonowanie działalności gospodarczej drogą elektroniczną (MG).

Działanie 2.2. Dostęp do finansowania

Konieczne jest rozwijanie wysokiej jakości kompetentnych instytucji wspierających komercjalizację wyników prac badawczo-rozwojowych, w tym funduszy podwyższonego ryzyka opartych na publiczno-prywatnym kapitale. Istotną kwestią jest również wykorzystanie środków publicznych, za pośrednictwem systemu zamówień publicznych, do kreowania popytu na innowacje. Jednocześnie celem działań, które muszą zostać podjęte jest dalsza poprawa dostępu, zwłaszcza mikro - i małych przedsiębiorstw do zewnętrznych źródeł finansowania.

2.2.1. Stworzenie nowego systemu wspierania innowacyjnych przedsiębiorstw (MG)

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Opracowanie Programu Rozwoju Przedsiębiorstw (MG),
2. Opracowanie założeń programu pomocowego w zakresie polityki II szansy (MG),
3. Opracowanie systemu preferencyjnego finansowania zwrotnego sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MG),
4. Realizacja działań w zakresie wspierania instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne oraz ich sieci o znaczeniu ponadregionalnym (MG/PARP).

Działanie 2.3. Nowe kierunki rozwoju innowacyjności

Podkreśla się tutaj znaczenie nowych form innowacji obejmujących nowatorskie sposoby tworzenia nowych produktów w oparciu o nowe metody i wysoki stopień współpracy (open innovation, user driver innovation). Jednocześnie ze względu na fakt, że kreatywność staje się w coraz większym stopniu determinantą przewagi konkurencyjnej, znaczenia nabierają przemysły kultury i przemysły kreatywne jako obszary zarówno tworzenia, jak i wykorzystywania innowacji.

2.3.1. Wskazanie obszarów i technologii o największym potencjale rozwoju (MG/MNiSW/MŚ)

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Wdrażanie wyników projektu Foresight technologiczny przemysłu - InSight2030, wskazującego obszary (polskie rynki wiodące) i technologie o największym potencjale rozwoju w Polsce, w tym określenie inteligentnych specjalizacji na poziomie krajowym i regionalnym. (MG),
 2. Wdrażanie wyników Narodowego Programu Foresight (MNiSW),
 3. Przygotowanie podstaw dla wdrożenia Systemu Weryfikacji Technologii Środowiskowych – ETV (MŚ).
- 2.3.2. Wspieranie lepszego wykorzystania wyników B+R (MNiSW).

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Realizacja programu TOP 500 Innovators (MNiSW),
2. Realizacja programów w oparciu o Krajowy Program Badań przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w zakresie badań aplikacyjnych (MNiSW),
3. Wdrażanie programu „Bon na innowacje” w zakresie rozwoju działalności badawczo-rozwojowej oraz innowacyjnej przedsiębiorstw (MG/PARP),
4. Wdrażanie pakietu działań na rzecz zwiększania innowacyjności w sektorze nauki (MNiSW).

2.3.3. Wspieranie przemysłów kultury i przemysłów kreatywnych jako obszarów innowacji (MKiDN).

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Przeprowadzenie projektu foresightu przemysłów kultury i przemysłów kreatywnych oraz rozpoczęcie wdrażania wyników foresightu (MKiDN).

2.3.4. Wspieranie powiązań między przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, jednostkami naukowymi, parkami technologicznymi, inkubatorami przedsiębiorczości, centrami transferu technologii, Centrami Obsługi Inwestorów i Eksporterów i klastrami (MG).

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Realizacja projektu szkoleniowo-doradczego „Powiązania kooperacyjne polskich przedsiębiorstw” skierowanego do przedstawicieli klastrów mającego na celu podniesienie ich wiedzy i kompetencji. (MG/PARP),
2. Realizacja działań wspierających rozwój powiązań kooperacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym (MG/PARP).

2.3.5. Wspieranie kreatywności społeczeństwa i gospodarki poprzez zmianę modelu nauczania na wszystkich poziomach edukacji, w tym oparcie nauczania na efektach uczenia się oraz wsparcie dla innowacyjnych rozwiązań w gospodarce (MEN).

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Kontynuowanie wdrażania reformy programowej kształcenia ogólnego (MEN),
2. Opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu pracy z uczniem zdolnym (MEN),
3. Doskonalenie systemu nadzoru pedagogicznego oraz modernizacja systemu doskonalenia nauczycieli (MEN).

2.3.6. Kształtowanie warunków dla rozwoju przedsiębiorstw społecznie odpowiedzialnych (MG).

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Promowanie podejścia do społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (ang. Corporate Social Responsibility, CSR) w oparciu o zarządzanie czynnikami środowiskowymi, społecznymi oraz z obszaru ładu korporacyjnego (ang. Environmental, Social, Governance, ESG) (MG),
2. Realizacja projektu systemowego pn. „Społeczna Odpowiedzialność Biznesu” (MG),
3. Realizacja projektu „Zwiększenie konkurencyjności regionów poprzez społeczną odpowiedzialność biznesu (CSR)” w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (MG/PARP).

Działanie 2.4. Kapitał intelektualny dla innowacyjności

2.4.1. Rozwój kapitału intelektualnego w przedsiębiorstwach i promocja postaw przedsiębiorczych (MG).

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Realizacja projektów mających na celu poprawę kwalifikacji pracowników w ramach polityki na rzecz uczenia się przez całe życie (w tym „Poprawa wizerunku przedsiębiorców i promocja postaw przedsiębiorczych”, „Rozwój zasobów ludzkich poprzez promowanie wiedzy, transfer i upowszechnianie innowacji”, „Kapitał ludzki jako element wartości przedsiębiorstwa”, „Inwestycja w kadry 3” wspierający wdrażanie w MMSP systemu zarządzania zasobami ludzkimi, „Planowanie strategiczne w MMSP”, „Portal HR skierowany do MMSP”, „Rozwiązania jutra w HR”) (MG/MPiPS/PARP),
 2. Realizacja konkursu skierowanego do firm w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem, zasobami ludzkimi, rozwoju umiejętności biznesowych i interpersonalnych. (MPiPS/PARP),
- 2.4.2. Modernizacja szkolnictwa wyższego przez podnoszenie jakości kształcenia oraz roli i jakości prowadzonych badań naukowych, a także poprzez zwiększanie współdziałania z otoczeniem społeczno-gospodarczym (MNiSW).

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Wdrażanie zasad finansowania szkolnictwa wyższego opartych o ocenę jakości (MNiSW),
2. Opracowanie programu implementacyjnego w zakresie szkolnictwa wyższego do strategii zintegrowanych, w szczególności do Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (MNiSW).

Działanie 2.5. Nauka bliżej gospodarki

Zbliżeniu nauki z gospodarką sprzyjają w szczególności działania wynikające ze znowelizowanej ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR), pozwalające na szybsze reagowanie na potrzeby przedsiębiorstw i tworzenie instrumentów lepiej dopasowanych do ich potrzeb, w szczególności promujące wzajemną współpracę przedsiębiorstw i współpracę przedsiębiorstw z publicznymi jednostkami naukowymi.

2.5.1. Wdrażanie reformy nauki (MNiSW)

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Opracowanie zasad ewaluacji jednostek naukowych przez KEJN (MNiSW),
2. Promowanie otwartości w dostępie do publikacji i naukowych baz danych, powstałych w wyniku prac badawczych finansowanych ze środków publicznych, przy wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych (MNiSW),
3. Opracowanie programu implementacyjnego w zakresie badań i rozwoju do strategii zintegrowanych, w szczególności do Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki (MNiSW).

2.5.2. Uruchamianie na mocy nowej ustawy o NCBiR nowych instrumentów adresowanych do przedsiębiorców (MNiSW).

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Realizacja konkursów na projekty w ramach Programu Badań Stosowanych, GRAF-TECH, INNO-MED (MNiSW),
2. Realizacja krajowych programów wspierających komercjalizację i inne formy transferu B+R do gospodarki – InnoTech, KadTech, Brotech, SPIN-TECH, START-TECH (MNiSW).

2.5.3. Reforma i wzmocnienie systemu wsparcia udziału w Programach Ramowych Badań i Innowacji UE (MNiSW).

Zadania do realizacji na lata 2012 – 2013:

1. Wsparcie uczestnictwa polskich podmiotów w Programach Ramowych UE (MNiSW),
2. Realizacja programu „Wsparcie na uzyskanie grantu” mającego na celu zwiększenie udziału MSP w międzynarodowych programach innowacyjnych (MG/PARP).

Działanie 2.6. świadome zarządzanie motorem innowacyjności

Innowacyjność nie może mieć charakteru incydentalnego, dlatego też przedsiębiorstwa, w szczególności z sektora Mikro- Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MMSP), muszą zwiększać swoją zdolność adaptacji do zachodzących zmian. Oznacza to przede wszystkim umiejętność zarządzania strategicznego, zarządzania zmianą oraz zarządzania zasobami ludzkimi. Kompetencje w tych zakresach pozwolą przedsiębiorcom przejść ze strategii utrzymania się na rynku/przetrwania (a tak na strategię rozwoju, a także na efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich jakie są w ich dyspozycji. Te dwa elementy stanowią klucz do rozwijania innowacji w przedsiębiorstwie, nie tylko technologicznej ale także społecznej.

Regionalną politykę innowacyjną można zdefiniować jako zbiór reguł, metod i narzędzi, za pomocą

których podmioty polityki regionalnej stymulują procesy innowacji. To zespół decyzji i działań podejmowanych przez władze regionalne zorientowanych na wzmacnianie szeroko rozumianych procesów innowacji zachodzących w regionie.

W większości krajów wysoko rozwiniętych, polityka innowacyjna ma dualny charakter. Jest ona domeną działania zarówno administracji rządowej na poziomie kraju – polityka innowacyjna państwa oraz samorządu regionalnego – regionalna polityka innowacyjna. Krajowy wymiar tej polityki polega na eliminacji barier rynkowych i ograniczeń strukturalno-systemowych osłabiających zdolności innowacyjne podmiotów gospodarczych. Regionalna płaszczyzna oddziaływania koncentruje się na tworzeniu środowiska sprzyjającego kreowaniu, dyfuzji i absorpcji innowacji, co pozostaje w dużej mierze domeną polityki regionalnej. Istotna rola regionalnej polityki innowacyjnej wynika m.in. z następujących faktów:(1)

1. Region staje się dominującą płaszczyzną organizacji życia gospodarczego.
2. Procesy innowacji mają wyraźnie regionalny charakter. Ta skala przestrzeni sprzyja tworzeniu warunków dla budowania proinnowacyjnych postaw, zasobów i mechanizmów rozwoju.
3. Poziom regionalny polityki rozwoju dostarcza większą efektywność i skuteczność podejmowanych działań oraz większą spójność i adekwatność do potrzeb regionalnych (w porównaniu z innymi płaszczyznami oddziaływania publicznego).
4. Powszechne respektowanie zasady subsydiarności wraz z postępującymi procesami decentralizacji zarządzania faworyzuje region i politykę regionalną w kształtowaniu innowacyjności gospodarki.

Widoczne są dwa główne ujęcia polityki innowacyjnej. Pierwsze z nich eksponuje współzależności pomiędzy polityką innowacyjną a polityką naukową i technologiczną. Drugie podkreśla związki polityki innowacyjnej z polityką przedsiębiorczości i polityką MŚP. W pierwszym ujęciu polityki innowacyjnej, akcenty położone są na elementy procesu tworzenia innowacji i technologii oraz jej transferu i komercjalizacji. Jej głównym celem staje się wspieranie innowacyjności gospodarki w sferze tworzenia i wprowadzania nowych produktów, usług, procesów czy technik zarządzania. W drugim ujęciu, głównym przedmiotem oddziaływania polityki innowacyjnej stają się przedsiębiorstwa, zwłaszcza małe i średnie, które ponoszą duże ryzyko podejmowania innowacji, a zarazem odgrywają szczególną rolę we wprowadzaniu i dyfuzji innowacji w gospodarce.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego wprowadza szereg modyfikacji sposobu planowania i prowadzenia polityki regionalnej w Polsce, a wraz z nimi różnych polityk publicznych mających największy wpływ na osiąganie celów określonych w stosunku do terytoriów. Wiele propozycji dotyczy zarządzania politykami ukierunkowanymi terytorialnie i obejmuje zagadnienia współpracy, koordynacji, efektywności, monitorowania i ewaluacji. KSRR zakłada także dalsze wzmacnianie roli regionów w osiąganiu celów rozwojowych kraju i w związku z tym zawiera propozycje zmian roli samorządów wojewódzkich w tym procesie oraz modyfikacji sposobu udziału w nim innych podmiotów publicznych. Polityka regionalna jest w nim rozumiana szerzej niż dotychczas – jako interwencja publiczna realizująca cele rozwojowe kraju przez działania ukierunkowane terytorialnie, a których głównym poziomem planowania i realizacji pozostaje układ regionalny. Szczegółowe propozycje rozwiązań dotyczą przede wszystkim:

- odejścia od postrzegania polityki regionalnej wyłącznie przez zróżnicowania przestrzenne mierzone na poziomie regionów na rzecz wykorzystania potencjałów endogenicznych terytoriów dla osiągania celów rozwoju kraju – kreowania wzrostu, zatrudnienia i spójności,
- odejścia od podziału na polityki inter- i intraregionalną, na rzecz jednej, wspólnej polityki (ze wspólnymi celami) określającej cele w odniesieniu do terytorium dla wszystkich podmiotów publicznych, każdy z tych podmiotów realizuje inne zadania zgodnie ze sferą swojej kompetencji,
- stymulowania konkurencyjności w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej, jak również wspomagania rozprzestrzeniania procesów rozwoju z ośrodków najszybciej rozwijających się na pozostałe obszary kraju,
- większej efektywności działań w ramach polityki regionalnej przez skoncentrowanie interwencji polityki regionalnej na wybranych obszarach tematycznych i przestrzennych (obszarach strategicznej interwencji),
- wprowadzenia kompleksowego systemu integracji i koordynacji polityk publicznych mających istotny wpływ terytorialny z celami polityki regionalnej określonych dla poszczególnych terytoriów,
- wprowadzenia nowych instrumentów partnerstwa i koordynacji działań ukierunkowanych terytorialnie – kontraktu terytorialnego,
- racjonalizacji systemu zarządzania i finansowania polityk publicznych, przez określenie najbardziej efektywnego poziomu dostarczania usług publicznych,
- zwiększenia efektywności polityki regionalnej m.in. przez szerokie zastosowanie zasady warunkowości i mechanizmów konkurencji w dostępie do środków publicznych jako nagrody opartej o realizację założonych wskaźników rzeczowych,

- przemodelowania systemu finansowania polityki regionalnej przez oparcie go o wieloletni plan finansowy i kontrakty terytorialne.

Okres obowiązywania KSRR wyznaczony jest do roku 2020. Taki horyzont czasowy pozwoli na wdrożenie wielu proponowanych instrumentów i jednocześnie obejmie całą przyszłą perspektywę finansową UE (prawdopodobnie lata 2014 – 2020), co będzie miało podstawowe znaczenie dla sposobu wykorzystywania środków Unii Europejskiej w ramach koncepcji nowej polityki regionalnej zawartej w tym dokumencie.

Bibliografia:

1. A. Nowakowska, *Regionalny wymiar polityki innowacyjnej w kontekście strategii EUROPA 2020 – ranga, charakter, ewolucja, ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS, FOLIA OECONOMICA* 246, Łódź 2010, s. 37

Kapitał Innowacji

e-rozwoj województwa łódzkiego

SZKOLENIE I

INNOWACJE DLA ROZWOJU GOSPODARCZEGO
REGIONU

KURS III

DOKUMENTY STRATEGICZNE INNOWACYJNEJ
GOSPODARKI

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lekcja 1

Współczesna gospodarka (new economy) ma charakter globalny i przebiega w strukturach sieciowych. Podstawowym zasobem tej gospodarki staje się informacja i wiedza. Ich wspólnym elementem są rozwiązania nowatorskie określane mianem innowacji. Mogą one dotyczyć metod i technik wytwarzania, produktu, zmian w organizacji zarządzania. Procesy i zjawiska gospodarcze odbywają się w warunkach zmiennego, trudno przewidywalnego i coraz bardziej złożonego otoczenia. Charakter otoczenia zmusza do postaw elastycznych różnych podmiotów polegających na adaptacji lub wyprzedzaniu sygnałów płynących z otoczenia (ryнку). Adaptacja polega na dostosowaniu się do zmieniających się warunków otoczenia (reakcja ex-post). Drugi typ elastyczności polega na wprowadzaniu rozwiązań niejako ex-ante wobec informacji pochodzących z otoczenia. Ten typ elastyczności oznacza innowacyjne podejście do funkcjonowania danego podmiotu.

Unia Europejska jako ugrupowanie gospodarcze działa również na światowym rynku konkurencyjnym. Poszczególne kraje UE muszą stawać się bardziej innowacyjne dla uzyskania przewagi konkurencyjnej na globalnym rynku. Temu wyzwaniu podporządkowane są podstawowe dokumenty strategiczne określające cele, priorytety i zasady zorientowane na zapewnienie trwałego rozwoju.

W komunikacie Komisji Europejskiej z 2010 roku przyjęto dokument rozwojowy o nazwie „Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”. W intencji jego twórców ma on stanowić linię postępowania na drodze rozwoju państw członkowskich UE w perspektywie najbliższych 10 lat. W nazwie strategii jest mowa o rozwoju inteligentnym, zrównoważonym oraz sprzyjającym tzw. włączeniu społecznemu.

Rozwój inteligentny oznacza uzyskanie lepszych wyników w dziedzinie edukacji, badań naukowych oraz budowie społeczeństwa cyfrowego. Zrównoważony rozwój polega na harmonizacji w rozwoju czynników społecznych, gospodarczych i ekologicznych. Rozwój ten ma zmierzać w kierunku gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej dla środowiska i bardziej konkurencyjnej. Z kolei włączenie społeczne to inaczej działalność gospodarcza odznaczająca się wysokim poziomem zatrudnienia oraz zapewniająca spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu przejawia się w postaci większej liczby lepszych miejsc pracy, inwestycji w podnoszenie kwalifikacji i szkoleń, modernizacji rynków pracy i systemów opieki społecznej oraz zagwarantowaniu, że cała UE uzyska odczuwalne korzyści ze wzrostu. Nowy sposób zarządzania gospodarką w UE opiera się na trzech podstawowych założeniach:

- Ambitniejszy program gospodarczy w tym ściślejszy nadzór ze strony UE,
- Działania chroniące stabilność strefy euro,
- Działania naprawcze w sektorze finansowym.

Działania te mają na celu niwelowanie negatywnych skutków kryzysu gospodarczego od 2008 roku. Sens tych działań polega na większej ingerencji czynnika publiczno – administracyjnego w procesy gospodarcze i rynkowe. Ich praktycznym wyrazem jest wzrost regulacji publicznej, czego ilustracją jest wzmocnienie funkcji nadzorczych i kontrolnych w ramach UE. Unia Europejska przyjęła trzy kluczowe założenia, które stanowią punkt wyjścia dla ustaleń strategii rozwoju. Oczywiście okolicznością jest wyjście Europy z kryzysu światowego i sektora finansów publicznych w możliwie jak najkrótszym czasie. Jest to konieczne dla poprawy efektywności w sferze tzw. gospodarki realnej. Wzrost gospodarczy realizuje się poprzez przyrost zatrudnienia tj. więcej miejsc pracy oraz wyższą innowacyjność gospodarki. To dopiero daje materialne podstawy dla uzyskania odczuwalnej poprawy w dziedzinie podwyższenia jakości bytowania, czyli standardu życia mieszkańców UE.

Priorytety i założenia pozwoliły określić wiązkę głównych celów do osiągnięcia przez kraje członkowskie UE.

W dziedzinie zatrudnienia oczekuje się uzyskanie wysokiego wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20 – 64 na poziomie 75 proc. Obrazuje on efektywność wykorzystania zasobu pracy. W przypadku Polski przyjęto mniejszą wartość na poziomie 71 proc. Miarą innowacyjności gospodarki jest udział PKB przeznaczony na badania i rozwój. W skali UE określono dość wysoką miarę 3 proc. Podczas, gdy dla Polski prawie o połowę mniej. Wskazuje to na możliwe utrwalenie luki technologicznej pomiędzy Polską a wysoko rozwiniętymi krajami UE. Dowodzi to też słabego jeszcze systemu absorpcji innowacji do praktyki gospodarczej i słabej współpracy na linii nauka – biznes.

W zakresie ochrony środowiska kraje UE podjęły zobowiązanie o redukcji CO² o 20 proc. i pozyskaniu energii ze źródeł odnawialnych tej samej wysokości. Miary przyjęte dla Polski kształtują się na odpowiednio niższym poziomie. Realizacja tych celów wiąże się z poniesieniem dużych nakładów finansowych. Wielkie potęgi gospodarcze (USA, CHINY) nie podjęły odpowiednich zobowiązań na tym polu utrwalając swoją pozycję konkurencyjną na rynku światowym. Zdecydowanie korzystnie dla Polski przedstawia się sytuacja w zakresie edukacji. Udział osób legitymujących się wykształceniem wyższym ma kształtować się w naszym kraju na poziomie 45 proc. tj. wyżej niż średnio dla krajów UE (40 proc.). Cel społeczny w postaci zmniejszenia ubóstwa i wykluczenia UE zamierza się zrealizować

poprzez zmniejszenie liczby osób o 20 mln. W Polsce przyjęto liczbę tych osób na poziomie 1,5 mln, czyli 7,5 proc. całości dla UE. Wydaje się, że jest to dość duży odsetek tej grupy osób.

W dokumencie UE Europa 2020 wpisane zostały projekty przewodnie. Dwa z nich to „Unia Innowacji” oraz „Europejska Agenda Cyfrowa”. Pierwszy projekt dotyczy wykorzystywania działalności badawczo rozwojowej i innowacyjnej dla rozwiązywania palących problemów strategicznych w rozwoju świata tj. zmiana klimatu, efektywność energetyczna, zdrowie oraz przemiany demograficzne. Zamierzeniem projektu jest stymulowanie każdego składnika procesu innowacji tzn. od wstępnych projektów badawczych do komercyjnego zastosowania ich rezultatów. Innymi słowy chodzi o pragmatyczne nastawienie działań o charakterze innowacyjnym. Drugi projekt w swoich zamierzeniach ma zapewnić uzyskanie trwałych korzyści o charakterze społecznym i ekonomicznym płynącym z jednolitego rynku cyfrowego. Jest to obszar w którym kluczowe miejsce zajmuje internet oraz aplikacje interooperacyjne. W istocie chodzi o uzyskanie szerokopasmowego dostępu do internetu przez jak największą liczbę użytkowników. Dostęp ten daje prawie nieograniczone możliwości dotarcia do różnego typu informacji niezbędnych dla procesów decyzyjnych w sferze gospodarki, kultury oraz poprawy warunków życia mieszkańców, szeroko rozumianych.

Na poziomie krajowym powstał dokument pt. „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”. Został on opracowany przez Zespół Doradców Strategicznych Premiera oraz nowoutworzone Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. Raport mocno akcentuje konieczność tworzenia warunków dla wysokiej dynamiki wzrostu gospodarczego. Jego przesłanką ma być poprawa efektywności gospodarowania, a przede wszystkim produktywności wykorzystanych zasobów krajowych. Obok nakładów w zasoby pracy i infrastrukturę konieczne jest wzmocnienie potencjału innowacyjności i wykorzystanie nowoczesnych technologii. Dokument ma charakter diagnostyczno – ostrzegawczy, wskazujący na duży dystans w poziomie innowacyjności, jaki dzieli nas od krajów zaawansowanych technologicznie. Utrwalenie lub pogłębienie luki technologicznej grozi utrzymaniem procesów zróżnicowania rozwoju, nie tylko w relacji Polska – kraje Unii, ale również w ramach regionów kraju.

W dokumencie eksponuje się pięć podstawowych czynników niezbędnych dla rozwoju kraju w perspektywie czasowej do 2030 roku. Pierwszym czynnikiem jest kształtowanie warunków dla uruchomienia dynamicznych procesów inwestycyjnych, zwłaszcza zorientowanych na „wysokie technologie”. Wymaga to zniesienia barier dopływu kapitału (głównie) zagranicznego i zapewnienia większej swobody prowadzenia działalności gospodarczej. W światowych rankingach Polska nadal plasuje się na odległych pozycjach pod względem atrakcyjności inwestycyjnej i wolności gospodarczej.

Kolejnym warunkiem jest wzrost aktywności zawodowej i mobilności na rynku pracy. W Polsce wskaźnik zatrudnienia kształtuje się na dużo niższym poziomie niż w krajach rozwiniętych. Deregulacja rynku pracy powinna korzystnie wpłynąć na przemieszczanie się Polaków. Trzecim czynnikiem rozwoju kraju jest wzrost produktywności i innowacyjności. Ma to istotne znaczenie z punktu widzenia poprawy efektywności gospodarowania. Dopełniającym czynnikiem jest dyfuzja rozwoju w wymiarze regionalnym (wojewódzkim) i społecznym. Czynnikiem niejako łączącym poprzednie jest wzrost jakości kapitału społecznego i sprawności państwa. Kapitał społeczny postrzegany jest powszechnie jako prorozwojowy czynnik obejmujący zaufanie, relacje społeczne i zaangażowanie, współpracę na rzecz wspólnego przedsięwzięcia. Państwo obejmujące zbiór różnych instytucji publicznych, w tym aparat administracyjny poprzez regulacje prawne oraz organizacje publiczne kształtuje warunki na rzecz rozwoju, w tym przedsiębiorczości. Wynika z tego, że państwo staje się istotnym aktorem, organizatorem w kierunku koordynowania działań na rzecz szeroko pojmowanego rozwoju.

Kolejnym dokumentem na poziomie krajowym jest projekt „Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki na lata 2012-2020 - Dynamiczna Polska”. Strategia została przygotowana przez Ministerstwo Gospodarki i znajduje się na etapie uzgodnień między resortowych i przygotowań do dalszego procedowania. Istotę dokumentu oddaje dobrze sformułowana wizja pokazująca docelowy model Polski: „wysoko konkurencyjna gospodarka (innowacyjna i efektywna) oparta na wiedzy i współpracy”. Widać z tego połączenie i przenikanie dwóch elementów: względów ekonomicznych oraz działania w formule public governance. Model public governance polega na upowszechnieniu procesów współzarządzania tj. współodpowiedzialności na bazie współpracy różnych uczestników porozumienia podejmowanej dla wspólnego przedsięwzięcia (wartości publicznej). Orientacja ta stała się standardem w działaniach UE.

Konkretyzacją celu głównego Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki podporządkowane zostały cztery cele strategiczne. Za pierwszy cel uznano tworzenie warunków instytucjonalnych, które mają sprzyjać podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej. Istotną rolę w tym względzie pełni państwo i podporządkowana administracja publiczna, tak na szczeblu krajowym jak i szczeblu samorządu terytorialnego. Drugim celem jest potraktowanie wyższej efektywności wiedzy i pracy jako czynników pobudzania innowacyjności. Za trzeci cel przyjęto rozwój przedsiębiorstw drogą poprawy efektywności zaangażowanego kapitału oraz budowy niskoemisyjnej (redukcja emisji gazów) i zrównoważonej gospodarki. Ostatni cel polega na rozwoju polskiej gospodarki poprzez zaktywizowanie działalności na konkurencyjnym rynku globalnym. Wymaga to zmiany strategii nie tylko

podmiotów gospodarczych, ale również państwa i jego agend. Gospodarka globalna to gospodarka przebiegająca w strukturach sieciowych i na wielu poziomach podejmowania decyzji (multi – level governance). W istocie gospodarka globalna polega na liberalizowaniu warunków wejścia na rynek i szybkiej reakcji na płynące z niego sygnały i informacje.

Motywy przewodnim Strategii jest innowacyjność. Punktem wyjścia jest wyjaśnienie pojęcia innowacja. Wg. J Schumpetera innowacją jest wprowadzenie nowego produktu, nowej metody, technologii dotychczas niestosowanej jako i wejście podmiotu na nowe rynki (obszary).(1) Z kolei innowacyjność oznacza zdolność do generowania innowacji, motywację do szukania nowych rozwiązań, wprowadzania nowych pomysłów oraz wykorzystywania w praktyce wyników badań naukowych i prac badawczo-naukowych.(2) Główną trudnością w rozwoju gospodarki jest brak całościowego i spójnego systemu tworzenia polityki innowacyjnej. Dotychczasowy sposób realizowania polityki w Polsce odznacza się brakiem zaufania pomiędzy sektorem nauki, podmiotami gospodarczymi a władzą publiczną jako kreatorem owej polityki.

Kolejnym omawianym strategicznym dokumentem tworzącym ramy dla działań innowacyjnych w Polsce jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR) . Dokument ten został przyjęty 13 lipca 2010 roku przez Radę Ministrów. Jest on kompleksowym, średniookresowym dokumentem strategicznym odnoszącym się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno – gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. Jego przygotowawcą przewidywała ustawa z dnia 7 listopada 2008r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (Dz. U. 2008, nr 216, poz. 1370). Strategia określa cele i priorytety Polski w wymiarze regionalnym, zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w polityce regionalnej oraz zarys mechanizmu, koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty. Horyzont czasowy strategii kończy się na 2020 roku. Przyjęcie takiej perspektywy umożliwi wdrożenie w życie proponowanych instrumentów, a jednocześnie obejmuje całą przyszłą perspektywę finansową Unii Europejskiej. Ma to znaczenie dla sposobu wykorzystywania funduszy UE w ramach koncepcji nowej polityki regionalnej zawartej w strategii.

Struktura celów szczegółowych KSRR podyktowana jest koniecznością unowocześnienia kraju i jego gospodarki (Raport Polska 2030) oraz realizacją głównych priorytetów UE. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (cel1.) polega na kształtowaniu warunków dla wzmocnienia pozycji miast wojewódzkich i subregionalnych. Są one traktowane jako swoiste motory rozwoju gospodarczego mające wpływ na pozostałe obszary województw. Budowa spójności regionalnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych polega na niwelowaniu różnic pomiędzy mniejszymi jednostkami terytorialnymi w ramach województw, między województwami oraz redukowaniu marginalizacji społecznej. Cel trzeci zmierza do zapewnienia jak największej efektywności i skuteczności polityki regionalnej (realizacja celów).

Kluczową rolę w rozwoju odgrywają technologie i innowacje. Tworzenie innowacji polega na budowie i modernizacji sektora naukowo – badawczego podejmującego współpracę ze sferą gospodarki. Udział nakładów na badania i rozwój w Polsce kształtuje się na poziomie ok. 0,6 proc. PKB, podczas gdy średnia dla krajów UE wynosi ok. 2 proc. Dla przykładu Finlandia, Szwecja przeznaczają ponad 3 proc. swojego dochodu na te cele. Oznacza to niski poziom innowacyjności polskiej gospodarki i wielki dystans jaki dzieli nas od krajów zaawansowanych technologicznie.

Dyfuzja innowacji polega na przenikaniu rozwiązań do obszarów peryferyjnych, słabiej rozwiniętych. Jest to bardzo ważny przekrój procesu innowacyjnego. Istotne miejsce zajmuje w tym system pozyskiwania, gromadzenia, analizowania informacji. Do tego niezbędne jest wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno – komunikacyjnych (TIK).

Absorbacja innowacji oznacza w praktyce wdrażanie w życie wyników badań sektora B+R. Warunkiem niezbędnym jest ścisła i przynosząca korzyści, obopólna współpraca między ośrodkami naukowo-badawczymi a działalnością gospodarczą. Inwestycje zagraniczne traktowane są nie tylko jako ilościowy czynnik wzrostu gospodarczego lecz również jako źródło dopływu nowych technologii i innowacji.

KSRR wyznacza nową rolę polityki regionalnej w Polsce. Możliwości jakie stwarza uczestnictwo w strukturach UE oraz konieczność odrabiania dystansu jaki dzieli Polskę od krajów wysoko rozwiniętych wymaga przebudowy dotychczasowej polityki regionalnej. Ma ona być systemem koordynującym działania rozwojowe w skali kraju. Opiera się ona na nowych priorytetach i celach, a szczególnym instrumentem (motorem) zapewnienia konkurencyjności gospodarczej jest szeroko pojmowana działalność innowacyjna.

Bibliografia:

1. J. A. Schumpeter, *Teoria rozwoju gospodarczego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1960, s. 104
2. E. Wysocka, *Przedsiębiorczość i innowacyjność w ujęciu przestrzennym [w] Przedsiębiorczość i innowacyjność jako czynniki rozwoju regionalnego i lokalnego*, (red) W. Kosiedowski, B. Słowińska, WTN, Włocławek 2002, s. 20

Lekcja 2

Foresight jest nowoczesnym instrumentem planowania długofalowego. Jest to nowa metoda analizy dla identyfikacji i antycypowania (przewidywania) współczesnych procesów rozwoju. Metoda foresight umożliwia przewidywanie i prognozowanie zmian w dłuższym horyzoncie czasowym. W metodzie tej podkreśla się konieczność określania tendencji zmian oraz budowanie scenariuszy rozwoju od pesymistycznego do optymistycznego. Z punktu widzenia potrzeb polityki innowacyjnej najczęściej wykorzystuje się foresight regionalny i technologiczny.(1)

W analizie przy użyciu foresight istotne jest zidentyfikowanie tych sektorów gospodarki, które mają najwyższy wymiar rozwojowy. Wobec tego one są przedmiotem szczególnego zainteresowania władzy i administracji publicznej. Istotną rolę odgrywają tutaj rozwiązania prawne.

Metodologiczną podstawą omawianych działań jest dokument pt. „Narodowy Program Rozwoju Foresight Polska 2020”. Objął on następujące obszary analityczne:

1. Zrównoważony rozwój Polski,
2. Technologie informacyjne i telekomunikacyjne,
3. Bezpieczeństwo.

W zakresie zrównoważonego rozwoju postulowane są nowatorskie sposoby transformacji wiedzy, transferu technologii oraz komercjalizacji rezultatów sektora B+R. Kolejną wiązką rekomendacji pod adresem zrównoważonego rozwoju jest promowanie zaawansowanych i efektywnych technologii: materiałowych i informatycznych, które oddziałują na poprawę konkurencyjności gospodarki oraz warunków życia ludności.

W zakresie technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych zaleca się stworzenie infrastruktury zapewniającej szeroki dostęp do zasobów informacyjnych poprzez rozwój bibliotek multimedialnych. Bardzo ważne jest dostarczenie nowoczesnej technologii dla jak największe grupy osób, w tym przede wszystkim osób niepełnosprawnych. Wszystko to przyczynia się do poprawy jakości życia. Kolejną rekomendacją jest poszerzenie dostępu do różnych informacji, biorąc pod uwagę wymogi bezpieczeństwa i ochrony środowiska.

W zakresie bezpieczeństwa chodzi o konieczność badania przebiegu zjawisk i procesów gospodarczych opartych na wiedzy i innowacji na różnych poziomach zarządzania. Ważne miejsce zajmuje identyfikowanie barier dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności oraz procesów niwelowania luki technologicznej. Z punktu widzenia społecznego istotne jest badanie procesów i zjawisk demograficznych oraz płynących stąd konsekwencji dla funkcjonowania różnych systemów publicznych (emerytalnych, ochrony zdrowia itd.).

Narodowy Program Rozwoju Foresight Polska 2020 stanowi punkt odniesienia dla weryfikacji celów wskazanych w programach dotyczących rozwoju nauki. Wszystko to ma służyć konkretyzacji wizji przebudowy Polski w kierunku budowy gospodarki opartej na wiedzy, innowacjach, konkurencyjności, społeczeństwa informacyjnego i obywatelskiego.

Ważnym dokumentem na poziomie regionalnym dla województwa łódzkiego było przyjęcie w 2008 r. Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Łódzkiego RSI – LORIS PLUS. Jest ona kontynuacją, a w istocie konkretyzacją poprzedniej strategii innowacji LORIS. Powstanie nowych dokumentów tj. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego, Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2014, Strategii e-Zdrowie oraz i-Łódzkie 2013 spowodowały konieczność aktualizacji danych i ustaleń zawartych w opisywanym dokumencie. Projekt LORIS PLUS jest adresowany do pracowników nauki, przedsiębiorców, instytucji wsparcia innowacji i przedsiębiorczości oraz władz i administracji komunalnej. Intencją strategii jest pobudzenie rozwoju społeczno – gospodarczego województwa drogą budowy gospodarki opartej na wiedzy oraz budowa społeczeństwa informacyjnego.

W świetle wyników badań przeprowadzonych w ramach prac nad poszczególnymi strategiami określono mocne i słabe strony województwa łódzkiego. Za walory regionu uznano relatywnie bogate (wykształcone) zasoby pracy. Służy temu duża liczba szkół i uczelni wyższych. Kolejną zaletą jest duża dynamika wzrostu produktywności majątku i pracy. Produktywność jest miarą efektywności gospodarowania i oznacza stopień wykorzystania możliwości zasobów majątkowych i ludzkich.

Za słabe strony województwa łódzkiego zidentyfikowano: niski poziom płac, mało przemysłów o zaawansowanych technologiach, niskie nakłady na B+R oraz małą intensywność uzyskiwania patentów.

Podsumowując, w ocenie województwa łódzkiego przeważają słabe strony, które ilustrują niską zdolność do efektywnego wykorzystania potencjału innowacyjnego regionu. Wydaje się, że główną barierą jest brak rozbudowanego zaplecze informacyjnego oraz nikła jeszcze świadomość sektora biznesu z możliwości jakie daje efekt synergii w postaci wymiany informacji pomiędzy nauką a gospodarką. Dużą powściągliwość przedsiębiorców w podejmowaniu współpracy innowacyjnej należy tłumaczyć

obawą przed ujawnieniem swoich kondycji finansowych i słabych stron swojej działalności. Stosowne informacje mogą w ich opinii przenikać do potencjalnych konkurentów na rynku.

W RSI określono wiązkę obszarów szczególnego zainteresowania. Są nimi: kwalifikacje, radykalne innowacje, współpraca, usługi dla innowacji, finanse dla innowacji, zarządzanie transformacją. Wymienione pola stanowią istotne elementy składające się na sprawny system innowacyjny w wymiarze regionalnym. Nowoczesne technologie wymagają również wzrost wymogów z zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i kompetencji pracowników nowoczesnej gospodarki. Innowacje radykalne są rozwiązaniami technologicznymi burzącymi dotychczasowy pogląd. Są to innowacje nieciągłe, kreatywne, a w istocie innowacje nowej generacji prowadzące do przełomowych zmian w gospodarce.

Współpraca jest kooperacją przynoszącą obopólne korzyści. Przykładem tego może być „tworzenie różnego rodzaju klastrów” na bazie więzi technologicznych, jak i bardziej zaawansowanych więzi biznesowych. Usługi dla innowacji pochodzą z tzw. otoczenia biznesu obejmującego zbiór instytucji i organizacji świadczących różnego rodzaju usługi i wsparcie dla podejmowania inicjatyw proinnowacyjnych. Zarządzanie transformacją to inaczej budowa efektywnych struktur wdrażania rozwiązań innowacyjnych uwzględnionych w założeniach strategii RSI, oraz też aktywność na tym polu poprzez rozwój kwalifikacji i umiejętności regionalnej administracji w zakresie wspomaganie transformacji gospodarki, zarówno na poziomie koncepcji, jak i jej wdrożenia.

Instrumenty realizacji priorytetów Strategii RSI na ogół mają charakter grantów przydzielanych przez wyspecjalizowane instytucje publiczne. Proponowane rozwiązania w zakresie instrumentów realizacji założonych priorytetów Strategii można pogrupować w dwa bloki tematyczne:

1. Nakłady na Infrastrukturę i technologie (projekty twarde),
2. Nakłady na zwiększenie jakości czynnika ludzkiego (projekty miękkie).

Z zarządzania transformacją (czyli zmianą) wynika konieczność współpracy wszystkich uczestników zaangażowanych w proces wdrażania Strategii. Formalną podstawą jest przygotowany Plan akcji, który stanowi integralną część Strategii. Ważne miejsce zajmuje w tym system monitoringu oparty na wskaźnikach i ewaluacji strategii jako całości. Monitoring obejmuje zespół działań śledzących przebieg procesu planowania, realizacji i wdrażania elementów strategii. Ewaluacja to inaczej ocena realizacji przyjętych uprzednio wskaźników liczbowych opisujących poszczególne fragmenty i obszary strategii.

W 2010 roku w ramach projektu „Aktualizacja RSI- Badania i Monitoring” współfinansowanego z funduszy unijnych został zrealizowany przez Urząd Marszałkowski w Łodzi – zostało przeprowadzone pod nazwą „Badania i ekspertyzy w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw oraz w obszarze B+R w Województwie Łódzkim”. Jego założeniem była ocena kondycji sektora małych i średnich przedsiębiorstw w województwie na potrzeby realizacji Regionalnej Strategii Innowacji. W ramach projektu założono pozyskanie danych statystycznych opisujących kondycję sektora, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów: eksportu, zasobów ludzkich i potrzeb kadrowych, innowacyjności oraz współpracy B + R. Projekt przewiduje wypracowanie mechanizmu systematycznego monitorowania kondycji MŚP w kolejnych latach.

W wyniku badania przedstawiono następujące zalecenia dla praktyki gospodarczej:

- w dziedzinie planowania strategicznego należy skoncentrować politykę na szerokie wspomaganie przedsiębiorstw w implementacji innowacji nisko i średnio zaawansowanych.
- w dziedzinie innowacyjności ważne jest uruchomienie studiów podyplomowych w zakresie zarządzania innowacjami oraz dofinansowanie lokalnych instytucji poręczeniowych ułatwiających dostęp do kredytów.
- w dziedzinie rozwoju potencjału badawczo – rozwojowego regionu istotne jest zmniejszenie kosztów współpracy podmiotów gospodarczych z jednostkami badawczo – rozwojowymi (JBR) oraz adaptacja ich oferty do potrzeb gospodarki.
- w zakresie monitorowania i ewaluacji pilną potrzebą jest stworzenie systemu ciągłej obserwacji realizacji projektów innowacyjnych gospodarki na poziomie lokalnym oraz zastosowanie ewaluacji każdego przedsięwzięcia realizowanego w obrębie wsparcia innowacyjności gospodarki lokalnej.

Kolejnym projektem regionalnym na rzecz innowacyjności jest „Kapitał Innowacji 2009. Aktualizacja Regionalnej Strategii Innowacji w województwie łódzkim”. Jego zamierzeniem jest również aktualizacja Regionalnej Strategii Innowacji województwa, w tym zidentyfikowanie luki kompetencyjnej jednostek realizujących RSI. Przeprowadzone badania miały na celu zdiagnozowanie kompetencji miękkich czyli odnoszących się do kapitału ludzkiego.

Wynikiem Projektu jest raport końcowy pt.: „Badanie potencjału innowacyjnego województwa łódzkiego w zakresie ICT – identyfikacja luk kompetencyjnych” zawierający wnioski odnoszące się do sześciu projektów badawczych:

1. Gospodarstwa domowe i mieszkańcy województwa,
2. Przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie województwa,
3. Jednostki samorządu terytorialnego,
4. Jednostki edukacyjne podległe Kuratorium Oświaty w Łodzi,
5. Szkoły wyższe zlokalizowane w województwie łódzkim,
6. Pracownicy Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi związani funkcjonalnie z Regionalną Strategią Innowacji.

Podział ten podyktowany został wyodrębnieniem kluczowych uczestników mogących wziąć udział w różnych przedsięwzięciach innowacyjnych podejmowanych w ramach województwa łódzkiego. W podprojekcie badawczym „Gospodarstwa domowe i mieszkańcy województwa” sformułowano następujące wnioski końcowe o charakterze ogólnym:

- mieszkańcy województwa odznaczają się brakiem motywacji, wiedzy i umiejętności w korzystaniu z komputerów i Internetu. Występuje także rozwarstwienie wewnątrz grupy użytkowników ICT,
- badania wykazały istnienie dużej luki kompetencyjnej i brak umiejętności posługiwania się podstawowymi urządzeniami, bądź aplikacjami teleinformatycznymi.

Z badań tych wyłania się mało korzystny obraz przygotowania województwa na wprowadzanie zmian innowacyjnych. W zakresie tym występuje duża luka kompetencyjna.

W podprojekcie badawczym „Przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie województwa” sformułowano następujące wnioski końcowe o charakterze ogólnym:

- nieumiejętne wykorzystywanie posiadanych zasobów,
- w niewielkim stopniu wykorzystują zaawansowane usługi teleinformatyczne,
- niski poziom wiedzy na temat usług teleinformatycznych,
- brak wsparcia finansowego oraz trudny dostęp do funduszy strukturalnych,
- niewielkie wsparcie samorządów i podmiotów lokalnych we wdrażaniu usług teleinformatycznych.

Widać z tego, że przedsiębiorstwa mając dostęp do technologii informacyjno – komunikacyjnej w rzeczywistości słabo wykorzystują istniejącą możliwość rozwoju swoich przedsiębiorstw. Równocześnie nie występuje dostatecznie silne wsparcie ze strony jednostek samorządu terytorialnego. Można domniemywać, że również one mają problemy z wykorzystywaniem tych technologii w procesie realizacji zadań publicznych.

W podprojekcie badawczym „Jednostki samorządu terytorialnego (JST)” sformułowano następujący wniosek końcowy o charakterze syntetycznym:

technologie teleinformatyczne wiążą się ze wzrostem ilości procedur w urzędzie oraz zwiększeniem ilości pracy do wykonania.

Wdrażanie nowoczesnych technologii do administracji (urzędów) JST wymaga nie tylko znacznych nakładów finansowych, ale również dużego wysiłku koncepcyjnego i organizacyjnego. Każda zmiana w urzędzie wywołuje obawy, a niekiedy opór ponieważ wielu urzędników dostrzega w tym zagrożenie dla swojej pozycji zawodowej. Wdrażana technologia stwarza dla wielu urzędników barierę mentalno – fizyczną powodującą dodatkowe obciążenie. Równocześnie cyfryzacja urzędu wprowadza większy formalizm i rygory proceduralne w procesie podejmowanych decyzji. W praktyce mamy do czynienia z podwójnym systemem informacji: papierowym i cyfrowym. Urzędnicy są nadal przywiązani do pierwszego systemu, a drugi traktują jako „zło konieczne”.

W podprojekcie badawczym „Jednostki edukacyjne podległe Kuratorium Oświaty w Łodzi” sformułowano następujący wniosek ogólny:

• dodatkowe obowiązki i konieczność podnoszenia kwalifikacji pracowników.

Wdrożenie technologii informacyjno - komunikacyjnej do systemu edukacji wywołuje dużo ostrożności i niepewności pracowników oświaty z których duża część są to osoby w średnim i starszym wieku. Wielu z nich nie posiada nawyku i biegłości korzystania chociażby z internetu. Często podnoszonym przez tę grupę argumentem jest duży zakres prac związanych z obsługą procesu nauczania, w tym również formalnych.

W podprojekcie badawczym „Szkoły wyższe” sformułowano następujące wnioski końcowe o charakterze ogólnym:

- niskie kompetencje cyfrowe pracowników naukowych i dydaktycznych,
- ograniczony przepływ informacji na temat możliwości korzystania z narzędzi i technologii ICT,
- brak środków finansowych.

W nauce sytuacja podobnie wygląda jak w oświacie. Niewystarczające zdolności kadry naukowej zwłaszcza starszej w posługiwaniu się podstawowymi urządzeniami informatycznymi stanowi główną barierę w aktywnym wyrażaniu rozwiązań informacyjnych w szkołach wyższych.

W podprojekcie badawczym „Pracownicy Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi związani funkcjonalnie z Regionalną Strategią Innowacji” sformułowano następujące wnioski końcowe o charakterze ogólnym:

- brak spójności w podejmowanych działaniach,
- utrudniające realizację procedury, brak kreatywnego nastawienia urzędników,
- brak liderów pośredniczących pomiędzy władzami województwa a grupą osób zaangażowanych do działań w ramach RSI.

Wyszczególnione ułomności można z powodzeniem wyeliminować. Zależy to głównie od woli i determinacji kierownictwa urzędu, które dysonuje możliwościami i instrumentami skutecznego wprowadzania zmian. Rozwiązania innowacyjne powinny być zgodne z ogólną koncepcją funkcjonowania urzędu i jego komórek organizacyjnych świadczących usługi dla mieszkańców regionu. Wydaje się, że nadmierną ostrożność i obawę wykazują również radni i niektórzy kierownicy jednostek organizacyjnych.

Z badania prowadzonego w ramach projektu wyprowadzono zalecenia, których celem jest ograniczenie luki kompetencyjnej w zakresie innowacji i cyfryzacji w gospodarce regionu łódzkiego na rzecz jego wszechstronnego rozwoju:

1. podejmowanie działań które dadzą wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości w obszarze ICT. Kluczowa rola przypada w tym systemowi edukacji i administracji publicznej, które tworzą podstawy infrastrukturalne i swoisty przykład dla innych,
2. promocja na rzecz działań przedsiębiorców i sektora B+R. Ma to doniosłe znaczenie dla pozyskiwania i wymiany potrzebnych informacji oraz propagowania dobrych praktyk (good practice),
3. nowoczesna administracja publiczna, w tym samorządowa musi być otwarta i przyjazna dla wszystkich, którzy korzystają z jej usług. Drogą do tego jest jej innowacyjność i elastyczność oraz wdrażanie metod i technik efektywnościowych, które sprawdziły się w sektorze prywatnym,
4. aktywizacja pracowników jednostek edukacyjnych poprzez szkolenia bezpośrednio wpływa na podniesienie jakości kształcenia (e-learning),
5. wykorzystanie rozwiązań ICT prowadzi do wzrostu konkurencyjności wszystkich badanych grup,
6. aktywizacja współpracy pomiędzy ośrodkami B+R w kraju i za granicą, angażowanie instytucji wspierających rozwój biznesu w nawiązaniu współpracy nauki i biznesu,
7. dostarczenie przedsiębiorcom wiedzy o możliwych korzyściach, które może przynieść współpraca B+R oraz promocja dobrych praktyk.

Z omawianych badań wynika mało optymistyczna konkluzja dla województwa łódzkiego. Mimo pewnej poprawy w zakresie kompetencji ICT w regionie występuje jednak duże opóźnienie w stosunku innych regionów UE. Główną barierą, którą należy pokonać na drodze poprawy innowacyjności gospodarki jest podniesienie jakości prawa oraz modernizacja metod szkolnictwa w celu kształcenia nowoczesnych kadr potrafiących rozwiązywać problemy i sprostać wyzwaniom współczesnego świata.

Bibliografia:

1. A. Nowakowska, *Regionalny wymiar procesów innowacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011, s. 113

Kapitał Innowacji

e-rozwoj województwa łódzkiego

SZKOLENIE I

INNOWACJE DLA ROZWOJU GOSPODARCZEGO REGIONU

KURS IV

WSPÓŁPRACA SFER NAUKI I GOSPODARKI DLA ROZWOJU INNOWACJI W WOJEWÓDZTWIE

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lekcja 1

Według oficjalnej nomenklatury Głównego Urzędu Statystycznego działalność B+R to systematycznie prowadzone prace twórcze podjęte dla zwiększenia zasobów wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz poszukiwanie nowych rozwiązań dla tej wiedzy. (1) Działania te służą wyłonieniu rozwiązań nie wynikających w sposób oczywisty z dotychczasowego stanu wiedzy.

Sferę badawczo - rozwojową wyznaczają trzy obszary aktywności:

- Badania podstawowe,
- Badania stosowane,
- Prace rozwojowe.

Badania podstawowe, realizowane na płaszczyźnie teorii i eksperymentów mają za cel zwiększyć zasób wiedzy dotyczącej przyczyn zjawisk i zdarzeń, a ich rezultaty mogą znaleźć zastosowanie w praktyce lub nie, nie obowiązuje prymat gospodarczej ich przydatności.

Badania stosowane, w przeciwieństwie do poprzedniej kategorii, mają przysporzyć wiedzy pozwalającej na osiągnięcie założonych celów praktycznych bądź poszukują zastosowań dla uzyskanych wyników badań podstawowych.

Prace rozwojowe polegają na wykorzystaniu istniejącego zasobu wiedzy dla opracowania nowych lub znaczącego ulepszenia istniejących już wyrobów, procesów lub usług. W tym obszarze mieści się też przygotowanie prototypów oraz instalacji pilotowych.

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) jest agencją rządową podlegającą Ministrowi właściwemu ds. gospodarki. Powstała na mocy ustawy z 9 listopada 2000 roku. Zadaniem Agencji jest zarządzanie funduszami z budżetu państwa i Unii Europejskiej, przeznaczonymi na wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności oraz rozwój zasobów ludzkich.

Misją PARP jest tworzenie korzystnych warunków dla zrównoważonego rozwoju polskiej gospodarki poprzez wspieranie innowacyjności i aktywności międzynarodowej przedsiębiorstw oraz promocja przyjaznych środowisku form produkcji i konsumpcji.

Działania Agencji koncentrują się na stymulowaniu i kreowaniu postaw przedsiębiorczych. W ramach tak nakreślonego celu głównego Agencja realizuje działania na rzecz wsparcia i rozwoju konkurencyjności przedsiębiorstw, kadr, instytucji otoczenia biznesu oraz regionów. Jednocześnie Agencja angażuje się w działalność badawczo-analityczną w zakresie swoich kompetencji, mającą na celu identyfikowanie potrzeb przedsiębiorców, w szczególności MSP, celem wykorzystania tej wiedzy przy tworzeniu propozycji nowych działań na rzecz przedsiębiorczości, innowacyjności i rozwoju zasobów ludzkich. Na lata 2007-2013 Agencja dysponuje łącznym budżetem na realizację programów operacyjnych w wysokości ponad 7 mld euro. W ramach tej kwoty najwięcej środków przypada na realizację działań w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (POIG) - 3,9 mld EUR, następnie na Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW) - 2,67 mld EUR oraz na Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) - 672 mln EUR.

Działania wsparcia:

I. Wsparcie na prace badawcze i rozwojowe oraz wdrożenie wyników tych prac PO Innowacyjna Gospodarka Działanie 1.4-4.1

- Etap I (Działanie 1.4):

Projekty badawcze i rozwojowe, wsparcie projektów obejmujących przedsięwzięcia techniczne, technologiczne lub organizacyjne (badania przemysłowe i prace rozwojowe) prowadzone przez przedsiębiorców (samodzielnie lub we współpracy z jednostkami naukowymi), do momentu stworzenia prototypu

- Etap II (Działanie 4.1):

Przygotowanie do wdrożenia i wdrożenie wyników prac B+R finansowanych w ramach działania 1.4 lub z Inicjatywy Technologicznej, poprzez inwestycje (zakup środków trwałych lub/i wartości niematerialnych i prawnych) konieczne do wdrożenia wyników prac B+R realizowanych w ramach I etapu:

II. Wsparcie na pierwsze wdrożenie wynalazku w działalności gospodarczej - konkurs pilotażowy

W 2012 roku Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości planuje ogłoszenie pilotażowego konkursu, w ramach którego udzielane będzie wsparcie na pierwsze wdrożenie wynalazku w działalności gospodarczej. Poniżej przedstawiamy wstępne, planowane zasady ww. wsparcia:

1. Wsparcie przeznaczone będzie dla małych i średnich przedsiębiorców.
2. Maksymalna wartość wsparcia na jeden projekt będzie wynosić 20 mln zł (w tym wartość wsparcia na pokrycie kosztów usług doradczych – 1 mln zł), maksymalna intensywność wsparcia - 50% kosztów kwalifikujących się do objęcia wsparciem, minimalna wartość kosztów kwalifikowanych - 4 mln zł, a całkowita wartość projektu maksymalnie 50 mln EUR.
3. Wsparcie na pierwsze wdrożenie będzie mogło być udzielone jeżeli przedsiębiorca przedstawi do-

kument patentowy lub dowód dokonania zgłoszenia w celu uzyskania patentu i kopię sprawozdania o stanie techniki sporządzonego na podstawie art. 47 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej bądź równoważny dokument w przypadku zagranicznej procedury uzyskania patentu uprawdopodobniający spełnienie kryteriów nowości i przydatności do przemysłowego stosowania, o których mowa odpowiednio w art. 25 i art. 26 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej. W przypadku gdy przedsiębiorca nie jest twórcą wynalazku lub nie jest uprawniony do uzyskania patentu będzie musiał również przedstawić dowód prawa do wyłącznego korzystania z wynalazku.

4. Wsparcie może być udzielone wyłącznie na pierwsze wdrożenie wynalazku co oznacza, że nie będzie można go uzyskać jeżeli na terytorium Unii Europejskiej produkt lub sposób będący przedmiotem wynalazku był wytwarzany lub używany w sposób zarobkowy lub zawodowy.

5. Koszty kwalifikujące się do objęcia wsparciem to przede wszystkim koszty zakupu lub leasingu środków trwałych, zakupu wartości niematerialnych i prawnych powiększone o koszty tłumaczeń przysięgłych na język polski dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku (koszty tłumaczeń, zabezpieczeń należytego wykonania umowy oraz prowadzenia rachunków bankowych będą stanowić pomoc de minimis, a intensywność wsparcia w ich wypadku będzie wynosić 100%).

6. Planowany termin ogłoszenia konkursu to drugi kwartał 2012. Planowany jest długi termin naboru wniosków (około 3 miesiące) tak aby przedsiębiorcy mieli możliwość dokonania zgłoszenia wynalazku do urzędu patentowego i uzyskania sprawozdania o stanie techniki.

Wsparcie inwestycji B+R w przedsiębiorstwach Program Operacyjny - Innowacyjna Gospodarka Działanie 4.2

Na co: projekty dotyczące wzmocnienia działalności przedsiębiorców w zakresie prowadzenia przez nich prac B+R (badawczo- rozwojowych), w tym opracowanie i aktualizacja oprogramowania, wprowadzenie innowacji, opracowanie wzorów przemysłowych i użytkowych, strategii przekształcenia przedsiębiorcy w CBR (centrum badawczo- rozwojowe).

Dla kogo: przedsiębiorcy.

Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym Program Operacyjny - Innowacyjna Gospodarka Działanie 4.4

Na co: projekty inwestycyjne związane z zastosowaniem nowych rozwiązań technologicznych, produktowych, usługowych lub organizacyjnych (rozwiązania technologiczne i organizacyjne stosowane na świecie nie dłużej niż 3 lata). Projekty szkoleniowe oraz doradcze niezbędne dla realizacji projektów inwestycyjnych. Tworzenie nowych miejsc pracy związanych z nowymi inwestycjami.

Dla kogo: przedsiębiorcy.

Wspieranie instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne oraz ich sieci o znaczeniu ponadregionalnym Program Operacyjny - Innowacyjna Gospodarka Działanie 5.2

Na co: na wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu (IOB)/sieci instytucji otoczenia biznesu (IOB) poprzez promowanie współpracy w ramach sieci, wymiany doświadczeń, wspólnej obsługi klientów oraz rozwój oferty usług o charakterze proinnowacyjnym. W ramach działania udzielane będzie wsparcie z przeznaczeniem na dofinansowanie przygotowania i rozwoju pakietu usług o charakterze proinnowacyjnym (składającego się z usług doradczych, szkoleniowych, informacyjnych oraz sieciowe/poszukiwania partnera) służących podniesieniu innowacyjności przedsiębiorstw działających na terenie Polski, dofinansowanie kosztów świadczenia wybranych usług dla przedsiębiorców oraz wspólnych przedsięwzięć podejmowanych przez instytucje skupione w sieciach, a także dofinansowanie funkcjonowania jednostki koordynującej działalność sieci (o charakterze sekretariatu sieci).

Dla kogo: instytucji otoczenia biznesu /sieci instytucji otoczenia biznesu.

7. Program Ramowy w zakresie badań i rozwoju technologicznego (7PR) jest największym mechanizmem finansowania i kształtowania badań naukowych na poziomie europejskim. Jest to program siedmioletni (2007-2013) o budżecie wynoszącym prawie 54 miliardów euro, co przy obecnych kosztach stanowi wzrost o około 63% w porównaniu z 6PR.

7PR jest podstawowym instrumentem realizacji celu strategicznego jaki wyznaczyła w marcu 2000 roku w Lizbonie Rada Europejska: przekształcenie UE w najbardziej konkurencyjną i dynamiczną, opartą na wiedzy gospodarkę na świecie, zdolną do zapewnienia trwałego wzrostu gospodarczego, stworzenia liczniejszych i lepszych miejsc pracy oraz zagwarantowania większej spójności społecznej. Trójkąt wiedzy, który tworzą edukacja, badania i innowacje, jest niezbędny do osiągnięcia tego celu. Biorąc pod uwagę wyzwania stojące przed Europą 7PR ma następujące cele:

- wspieranie współpracy ponadnarodowej we wszystkich obszarach badań i rozwoju technologicznego,
- zwiększenie dynamizmu, kreatywności i doskonałości europejskich badań naukowych w pionierskich dziedzinach nauki,
- wzmocnienie potencjału ludzkiego w zakresie badań i technologii poprzez zapewnienie lepszej edukacji i szkoleń, łatwiejszego dostępu do potencjału i infrastruktury badawczej, wzrost uznania dla

zawodu naukowca oraz zachęcenie badaczy do mobilności i rozwijania kariery naukowej,

- zintensyfikowanie dialogu między światem nauki i społeczeństwem w Europie celem zwiększenia społecznego zaufania do nauki,
- wspieranie szerokiego stosowania rezultatów i rozpowszechniania wiedzy uzyskanej w wyniku działalności badawczej, finansowanej ze środków publicznych.

7PR składa się z czterech programów szczegółowych, uzupełnionych o program szczegółowy obejmujący badania nuklearne (EURATOM) i działania Wspólnotowego Centrum Badawczego (JRC).

1. COOPERATION (WSPÓŁPRACA) Program ma na celu wspieranie ponadnarodowej współpracy naukowo-badawczej w wybranych dziesięciu obszarach tematycznych:

- Zdrowie,
- Żywność, rolnictwo, rybołówstwo i biotechnologia,
- Technologie informacyjne i komunikacyjne,
- Nanonauki, nanotechnologie, materiały i nowe technologie produkcyjne,
- Energia,
- Środowisko (łącznie ze zmianami klimatycznymi),
- Transport (łącznie z aeronautyką),
- Nauki społeczno-ekonomiczne i humanistyczne,
- Przestrzeń kosmiczna,
- Bezpieczeństwo.

2. IDEAS (POMYSŁY) Program będzie wspierał badania znajdujące się na granicy wiedzy (frontier research) inicjowane przez naukowców we wszystkich dziedzinach nauki.

3. PEOPLE (LUDZIE) Celem programu jest ilościowe i jakościowe wzmacnianie potencjału ludzkiego w zakresie badań i rozwoju technologicznego w Europie oraz zachęcanie do mobilności międzynarodowej i międzysektorowej.

4. CAPACITIES (MOŻLIWOŚCI) Program ma na celu wspieranie kluczowych aspektów europejskiego potencjału w zakresie badań, rozwoju technologicznego i innowacji takich, jak infrastruktury badawcze, regionalne klastry badawcze, rozwój pełnego potencjału badawczego we wspólnotowych regionach konwergencji i regionach najbardziej oddalonych, badania na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw, problemy budowy społeczeństwa opartego na wiedzy, koordynacja polityki badawczej oraz horyzontalne działania w zakresie współpracy międzynarodowej.

5. JOINT RESEARCH CENTRE (WSPÓLNOTOWE CENTRUM BADAWCZE) JRC 7PR będzie wspierał działania naukowe i technologiczne prowadzone przez JRC nie należące do obszaru badań jądrowych. JRC uzupełnia działania prowadzone przez państwa członkowskie związane z wykorzystaniem funduszy strukturalnych, zwłaszcza w przemyśle, rolnictwie i edukacji, ochronie środowiska.

6. EURATOM Program ma na celu wspieranie działań badawczo-szkoleniowych z zakresu energetyki jądrowej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego, Oś priorytetowa III: Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość

Wdrażanie III Osi Priorytetowej RPO WŁ powierzono Instytucji Pośredniczącej II stopnia – Centrum Obsługi Przedsiębiorcy

Wsparcie w ramach III osi priorytetowej obejmuje projekty inwestycyjne i badawcze w przedsiębiorstwach, wsparcie jednostek B+R, projekty przyczyniające się do rozwoju otoczenia biznesu oraz sektora usług turystycznych i bazy rekreacyjno – sportowej. Wśród projektów realizowanych w ramach tej osi można wskazać m.in.: zakup i wytworzenie aparatury naukowo – badawczej, zakup środków trwałych niezbędnych do prowadzenia prac B+R w przedsiębiorstwach, bezpośrednie inwestycje w MŚP z preferencjami dla projektów innowacyjnych, tworzenie lub rozwój parków przemysłowych, technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości i nowych ośrodków proinnowacyjnych, budowę i przebudowę infrastruktury turystycznej. Realizacja projektów dofinansowanych w ramach III osi priorytetowej przyczyni się m.in. do zwiększenia potencjału badawczo – rozwojowego w regionie, wzrostu stopnia innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw i całej gospodarki w województwie, a także do poprawy atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu.

Działanie III.1 Wsparcie jednostek B + R

Celem działania jest wspieranie działalności badawczo-rozwojowej jednostek naukowych.

Pomoc może być udzielona na projekt polegający na rozwoju infrastruktury badawczo-rozwojowej jednostek naukowych docelowo przeznaczonej do prowadzenia prac badawczych bądź rozwojowych, których rezultaty mają służyć przedsiębiorcom.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to systematycznie prowadzone prace twórcze, które powiększają zasób wiedzy w danej dziedzinie, jak również poszerzają możliwości zastosowania zdobytej wiedzy w praktyce. Województwo łódzkie zalicza się do grupy województw o największej liczbie jednostek prowadzących działalność B+R. Niestety, podobnie jak w całym kraju, zmniejszeniu ulegają

nakłady na działalność B+R, które w większości pochodzą ze środków budżetu państwa. Ponadto tylko ok. 15% nakładów na działalność badawczo-rozwojową przeznaczane jest w województwie łódzkim na środki trwałe związane z prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej. W związku z powyższym środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przeznaczone m.in. na wdrożenie niniejszego działania stanowią dużą szansę na realizację potencjału badawczo-rozwojowego w województwie łódzkim.

Możliwość prowadzenia prac badawczo-rozwojowych i rozwijania potencjału badawczego jednostek naukowych jest ściśle powiązana z wyposażeniem jednostek w nowoczesną infrastrukturę B+R. Instalacja wyposażenia wiąże się najczęściej z dostosowaniem pomieszczeń do warunków koniecznych dla odpowiedniego działania aparatury, co również znajduje się w zakresie wsparcia tego działania, jednak prowadzone prace modernizacyjne muszą służyć podstawowemu przedmiotowi projektu jakim jest zakup infrastruktury B+R.

W ramach tego działania dofinansowanie przeznaczone jest dla projektów dotyczących wsparcia infrastruktury sfery B+R, w tym zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej (zaliczanej do środków trwałych) oraz inwestycji budowlanych (w tym zakupu pomieszczeń z przeznaczeniem na prowadzenie działalności B+R), realizowanych przez jednostki naukowe. Ponadto ze względu na fakt, iż aktualnie wszelkie inwestycje w infrastrukturę badawczą wiążą się z zakupem i wdrażaniem rozwiązań informatyczno-komunikacyjnych (ICT), tego typu wsparcie również jest przewidziane (jednak jedynie w przypadku, gdy w sposób nierozdzielny wiąże się z przedmiotem projektu).

Przewidziane jest również wsparcie na inwestycje o charakterze regionalnym związane z tworzeniem lub utrzymaniem infrastruktury informatycznej nauki, w tym zaawansowanej, regionalnej infrastruktury sieciowej (wraz z zakupem zaawansowanych rozwiązań informatycznych i sprzętu wykorzystującego zaawansowane technologie informatyczne) oraz z rozwojem zaawansowanych aplikacji i rozwiązań teleinformatycznych w jednostkach naukowych (w tym z zakupem sprzętu informatycznego służącego realizacji projektu).

W przypadku projektów objętych pomocą publiczną, zakres dofinansowania przewidziany w niniejszym działaniu może ulec zmianie w przypadku modyfikacji rozporządzeń Ministra Rozwoju Regionalnego wydawanych na podstawie art. 21 ust. 3 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, określonych w pkt. 26.

Działanie III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw

Celem działania jest wspieranie inwestycji modernizacyjnych i rozwojowych w przedsiębiorstwach, promocja oferowanych wyrobów na rynkach docelowych oraz kreowanie produktów regionalnych jako rozpoznawalnej marki regionu.

Przedsiębiorstwa, aby utrzymać lub polepszyć swoją konkurencyjność na rynku, muszą dysponować odpowiednim zapleczem infrastrukturalnym, które pozwoli im sprostać wymogom rynkowym zarówno jeżeli chodzi o cenę oferowanych produktów jak i ich jakość. Dotyczy to zarówno przedsiębiorstw produkcyjnych jak i usługowych.

W ramach tego działania będą realizowane projekty inwestycyjne, które zmierzają do wzrostu konkurencyjności na rynku oraz poprawy kondycji MŚP w województwie łódzkim. Należy podkreślić, iż zgodnie z celami wyznaczonymi przez Strategię Lizbońską dużą rolę w planowaniu rozwoju przedsiębiorstwa odgrywa podejście innowacyjne do inwestycji. W celu określenia innowacyjności będzie stosowany elastyczny system oceny zgodny z RSI LORIS i Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020, który brać będzie pod uwagę nie tylko innowacyjność przedsięwzięcia, lecz również jego wpływ na podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstwa.

W ramach działania III.2. nie przewiduje się wsparcia na „start-up” dla rozwijających się przedsiębiorstw działających krócej niż 12 miesięcy, a przedsiębiorstwa składające wnioski muszą przedstawić sprawozdanie finansowe sporządzone zgodnie z ustawą o rachunkowości.

Do dofinansowania w ramach działania III.2. kwalifikują się projekty polegające na bezpośrednich inwestycjach w MŚP, w tym rozwiązania informatyczno-komunikacyjne (ICT) – o ile inwestycja nie jest związana z uruchomieniem lub rozwojem usług świadczonych w Internecie (on-line). Ponadto w ramach niniejszego działania możliwe jest udzielenie wsparcia dla dużych przedsiębiorstw na inwestycje bezpośrednie, jednak suma wsparcia dla dużych przedsiębiorstw nie może przekroczyć 10% alokacji przypisanej bezpośrednim dotacjom inwestycyjnym w ramach RPO WŁ, a pomoc będzie udzielana w wyjątkowych przypadkach gdy wielkość inwestycji będzie poniżej 8 milionów złotych, a sama inwestycja będzie strategiczna dla regionu.

W związku z faktem, iż inwestycja w MŚP wiąże się często z uzyskaniem certyfikacji dla wytwarzanych produktów lub świadczonych usług, bądź z korzystaniem z doradztwa przy realizacji przedsięwzięć innowacyjnych, tego typu operacje również kwalifikują się do wsparcia w ramach tego działania, o ile są powiązane z przedmiotem inwestycyjnym projektu.

Ważnym aspektem działalności przedsiębiorstw w świetle Strategii Lizbońskiej, której w dużym stopniu podporządkowana jest cała oś priorytetowa III, jest respektowanie zasad ochrony środowiska.

To działanie umożliwia MŚP poprawę swoich procesów produkcyjnych w kierunku lepszego dostosowania się do norm środowiskowych poprzez wsparcie systemów zarządzania środowiskowego w MŚP oraz wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT).

Ze względu na strategiczne położenie województwa łódzkiego w centrum Polski oraz powstawanie Centralnego Węzła Komunikacyjnego, szczególną rolę zaczyna odgrywać transport multimodalny, który w działaniu III.2 sprowadza się do wsparcia projektów w zakresie transportu multimodalnego poza sieciami TEN-T dotyczących budowy lub przebudowy centrów logistycznych lub terminali transportu multimodalnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą, niezbędną do realizacji projektu. W ten sposób środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będą wspierać gałąź gospodarki, która w sposób strategiczny dyskontuje zalety centralnego położenia w centrum Europy.

W ramach działania III.2. przewiduje się również wsparcie projektów mających szczególną wartość dla wizerunku województwa łódzkiego na tle Polski i Europy, a mianowicie dotyczących marketingu i promocji marek produktów regionalnych oraz marek lokalnych (regionalnych). Marki produktów regionalnych już istnieją na rynku, mają swoją historię i są rozpoznawalne, jednak konkurencja rynkowa może doprowadzić do utraty ich unikalności ze względu na różne formy naśladownictwa na rynku. Projekty kwalifikujące się do wsparcia powinny identyfikować sposób podwyższenia unikalności danej marki i ukazania jej z regionem. Z kolei w przypadku marki lokalnej (regionalnej) produkty w jej ramach nie są zidentyfikowane, a ich zdefiniowanie polega na wyróżnieniu ich poprzez ukazanie związku z danym regionem. Zazwyczaj tego typu operacje nie dotyczą jednego produktu lecz całej oferty produktów lub usług bezpośrednio utożsamianych z regionem. Do działania III.2. będą się kwalifikować projekty z zakresu marketingu i promocji marek lokalnych (regionalnych), które identyfikować będą produkty i usługi, na bazie których można zbudować markę lokalną (regionalną) i powiązać ją z procesem budowania tożsamości regionu.

Ponadto przewidziane jest wsparcie dla operacji polegających na udziale w targach, wystawach i misjach gospodarczych za granicą, jako elementów promocji wytwarzanych produktów lub oferowanych usług. Operacje takie możliwe są również do realizacji przez Instytucje Otoczenia Biznesu, które w partnerstwie z zainteresowanymi przedsiębiorstwami, mogą organizować ich udział w targach, wystawach i misjach gospodarczych za granicą.

Nie ma możliwości składania wniosku wyłącznie na projekty szkoleniowe lub doradcze. Mogą one stanowić komponent projektu inwestycyjnego.

W przypadku projektów objętych pomocą publiczną, zakres dofinansowania przewidziany w niniejszym działaniu może ulec zmianie w przypadku modyfikacji rozporządzeń Ministra Rozwoju Regionalnego, wydawanych na podstawie art. 21 ust. 3 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, określonych w pkt. 26.

Działanie III.3 Rozwój B+R w przedsiębiorstwach

Celem działania jest wspieranie działalności B+R w przedsiębiorstwach dla podniesienia ich konkurencyjności oraz wzmocnienia ich potencjału innowacyjnego na rynku.

Działalność innowacyjna przedsiębiorstw obejmuje m.in. działania o charakterze naukowym (badawczym), których celem jest opracowanie i wdrożenie nowych lub ulepszonych produktów bądź procesów. Takie działania mogą przybierać postać zarówno zakupu i wdrożenia wyników prac B+R, jak i realizacji projektów celowych obejmujących przedsięwzięcia techniczne, technologiczne lub organizacyjne (badania przemysłowe i prace rozwojowe) prowadzonych przez przedsiębiorców, grupy przedsiębiorców (samodzielnie lub we współpracy z jednostkami naukowymi, a także na zlecenie przedsiębiorców przez jednostki naukowe) posiadających zdolność do bezpośredniego zastosowania wyników projektu celowego w praktyce. Integralną częścią projektu celowego jest powstałe w jego wyniku wdrożenie.

Województwo łódzkie charakteryzuje się niskim stopniem innowacyjności MŚP, a ponadto nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle sukcesywnie spadają, co stanowi poważne zagrożenie dla konkurencyjności regionu. Innowacyjność w epoce gospodarki opartej na wiedzy odgrywa bowiem kluczową rolę w rozwoju regionu, a wyżej opisane zjawisko prowadzi do powiększania się dystansu województwa łódzkiego w stosunku do regionów o lepszej dynamice rozwoju innowacyjności.

Dla podniesienia stopnia innowacyjności gospodarki w województwie łódzkim konieczne jest stymulowanie zainteresowania prowadzeniem badań badawczo-rozwojowych wśród MŚP. W kontekście odnowionej Strategii Lizbońskiej, której w latach 2007-2013 w dużym stopniu podporządkowane są operacje współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, niniejsze działanie ma strategiczny charakter w całości wsparcia przeznaczonego na rozwój MŚP. Z tego względu w ramach działania wsparcie otrzymają: projekty dotyczące dofinansowania prowadzenia i wdrożenia projektów celowych, zakupu i wdrożenia wyników prac B+R oraz projekty polegające na zakupie środków trwałych niezbędnych do prowadzenia prac B+R w MŚP.

Ponadto w ramach działania przewidziane jest wsparcie dla projektów dotyczących uzyskiwania certyfikatów w zakresie zgodności z normami wytwarzanych produktów lub świadczonej usługi (tylko

w przypadku gdy realizowana jest w powiązaniu z ww. typami projektów, dotyczącymi wdrożenia projektów celowych lub zakupu infrastruktury B+R przez MŚP).

W przypadku projektów objętych pomocą publiczną, zakres dofinansowania przewidziany w niniejszym działaniu może ulec zmianie w przypadku modyfikacji rozporządzeń Ministra Rozwoju Regionalnego wydawanych na podstawie art. 21 ust. 3 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, określonych w pkt. 26.

Działanie III.4 Rozwój otoczenia biznesu

Celem działania jest rozwój otoczenia biznesu służący poprawie współpracy między sferą nauki i biznesu oraz ułatwieniu przedsiębiorstwom dostępu do źródeł finansowania.

Instytucje otoczenia biznesu w gospodarce opartej na wiedzy odgrywają coraz większą rolę, gdyż przyczyniają się do transferu wiedzy ze sfery nauki do sfery biznesu, dostarczają przedsiębiorstwom informacji, które poprawiają ich orientację na rynku, świadczą usługi finansowe, które zapewniają MŚP łatwiejszy dostęp do finansowania oraz pomagają nowopowstałym i rozwijającym się przedsiębiorstwom wejść na rynek i osiągnąć sukces. Ich oddziaływanie na sytuację gospodarczą w wymiarze regionalnym jest coraz bardziej odczuwalne, dlatego wsparcie ich w ramach działania III.4. ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego ma pośredni, jednak mimo wszystko duży wpływ na kondycję MŚP w regionie.

W ramach działania III.4 przewidziane jest tworzenie platform transferu technologii w regionie poprzez wsparcie dla projektów dotyczących instytucji otoczenia biznesu o zasięgu regionalnym, zgodnie z potrzebami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 - 2020. Dofinansowaniem objęte zostaną projekty dotyczące tworzenia i rozwoju: parków przemysłowych, parków technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości oraz innych ośrodków proinnowacyjnych nieobjętych wsparciem w PO Innowacyjna Gospodarka. Wsparcie projektów powyżej 40 mln PLN wydatków kwalifikowanych możliwe jest w przypadku, gdy projekt umieszczony jest w indywidualnym wykazie indywidualnych projektów kluczowych dla RPO WŁ.

Duże oddziaływanie na rozwój przedsiębiorczości w wymiarze lokalnym ma również stan przygotowania terenów inwestycyjnych. Często jest to czynnik determinujący decyzję o lokalizacji inwestycji na danym terenie, co w wymiarze lokalnym i regionalnym ma strategiczne znaczenie dla rozwoju gospodarczego województwa. W ramach działania III.4. dofinansowanie otrzymują projekty w zakresie wsparcia prac studyjno-koncepcyjnych dotyczących tworzenia terenów inwestycyjnych o powierzchni poniżej 15 ha. Prace związane z uzbrojeniem terenów inwestycyjnych, bez ograniczenia w zakresie powierzchni uzbrajanego terenu, realizowane są przy zastosowaniu zintegrowanego sposobu realizacji projektów opisanego w RPO WŁ – projekty z tego zakresu będą mogły uzyskać dofinansowanie w ramach odrębnych konkursów ogłaszanych dla projektów zintegrowanych. Projekt zakładający tworzenie terenów inwestycyjnych nie może obejmować zarówno prac studyjno-koncepcyjnych, jak i uzbrojenia. Aby sfinansować obydwie operacje należy złożyć dwa odrębne projekty.

W ramach Działania III.4 przewidziane jest również wsparcie na rozwój sieci instytucji otoczenia biznesu o zasięgu lokalnym/regionalnym oraz inicjowanie i animację powiązań kooperacyjnych na terenie województwa, w tym klastrów.

Działanie III.4. obejmuje również swoim wsparciem projekty z zakresu tworzenia i dokapitalizowania instrumentów finansowych dla MŚP, w szczególności funduszy mikropożyczkowych lub poręczeniowych, działających na rynku lokalnym i regionalnym, w celu podniesienia zdolności tych instytucji do świadczenia coraz lepszych i dostosowanych do potrzeb rynku usług finansowych. Instytucja Zarządzająca pozostawia sobie możliwość podjęcia w trakcie realizacji RPO WŁ decyzji o wykorzystaniu inicjatywy JEREMIE i realizacji operacji z zakresu inżynierii finansowej poprzez ustanowienie w tym celu Funduszu Powierniczego.

W przypadku projektów objętych pomocą publiczną, zakres dofinansowania przewidziany w niniejszym działaniu może ulec zmianie w przypadku modyfikacji rozporządzeń Ministra Rozwoju Regionalnego wydawanych na podstawie art. 21 ust. 3 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, określonych w pkt. 26.

Wykorzystanie wyników prac badawczo – rozwojowych jest w polskiej gospodarce wciąż niskie. Dlatego tak ważne jest zwiększenie podaży nowych, innowacyjnych rozwiązań. W ostatnich latach Polska przeżywa pod tym względem intensywny rozwój – dzięki środkom z UE, z budżetu państwa oraz z innych źródeł modernizują się laboratoria badawcze, poprawia się infrastruktura IT nauki, a transfer technologii z uczelni do biznesu staje się bardziej dostępny. Portal Innowacji przedstawia najciekawsze rozwiązania wspierające finansowanie sektora badawczo – rozwojowego.

Fundusze venture capital (VC) to z jednej strony atrakcyjne źródło pozyskania kapitału, posiadające wiele zalet, z drugiej – korzystanie z nich często oznacza dla właścicieli biznesu konieczność oddania znacznej części udziałów w spółce. Ale i tak VC ma zalety przeważające np. nad kredytem bankowym, wymagającym wysokich zabezpieczeń i regularnych spłat czy nad związaniem się z inwestorem

branżowym, który będzie oczekiwał całkowitej kontroli nad spółką. Menedżerowie venture capital pozwalają często spółce nabrać wiatru w żagle bez tych uciążliwości. Dysponują wiedzą w zakresie zwiększania przychodów ze sprzedaży, docierania na nowe rynki czy wprowadzania do oferty nowych produktów. Oprócz pieniędzy fundusz może też zaoferować spółce swoje doświadczenie w zwiększaniu wartości firmy. Jak lubią przekonywać menedżerowie funduszy, ta forma finansowania innowacji ma też przewagę nad giełdą. Pozyskanie kapitału z giełdy bywa często loterią, bo cenę spółki w dniu debiutu mogą wyznaczyć czynniki całkowicie od niej niezależne, np. niepomysłne dane makroekonomiczne napływające ze Stanów Zjednoczonych.

Kredyt technologiczny. Przez długi czas krytykowany za zbyt ambitne zasady udzielania wsparcia, przeżył niedawno prawdziwą rewolucję. Przyjęte przez Sejm zmiany dotyczące kredytu technologicznego spełniły wiele z postulatów zgłaszanych przez przedsiębiorców. Obecnie wsparcie można uzyskać także na technologię w postaci nieopatentowanej wiedzy technicznej. Już sam brak konieczności posiadania patentu znacząco podnosi atrakcyjność kredytu technologicznego. Do tego dochodzą zmiany w sposobie wyliczania premii technologicznej – inaczej niż poprzednio jest ona obecnie obliczana nie od wydatków sfinansowanych kredytem technologicznym, ale od całości wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez firmę. Również kolejna zmiana spotkała się z dużym uznaniem ze strony przedsiębiorców – do kosztów kwalifikowanych można zaliczyć zakup gruntu (maksymalnie do 10 proc. całkowitej wartości kosztów kwalifikowalnych), budowę budynków oraz koszty usług doradczych. Umożliwia to udzielenie wsparcia tym projektom, które wymagają ulokowania nowej technologii w nowych budynkach. Przedsiębiorcy już docenili te zmiany. W sierpniu 2011 r. pula środków przeznaczona na nowy nabór wniosków była już wyczerpana, pojawiły się jednak informacje, że może zostać zwiększona o 200 mln zł.

Usprawnienie procesu transferu technologii z instytucji naukowych do gospodarki przez wsparcie sta- rań o uzyskanie ochrony patentowej wynalazków powstających w tych instytucjach wspiera program Patent PLUS, prowadzony przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Przykładowi beneficjenci programu to uczelnie, akademickie inkubatory przedsiębiorczości, centra transferu technologii, jednostki naukowe, konsorcja badawczo-rozwojowe oraz parki technologiczne.

Zbliżeniu nauki i biznesem służą też programy Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Wśród nich warto wymienić:

- INNOTECH, który jest skierowany do podmiotów specjalizujących się w pracach badawczych i wdrożeniowych, związanych z wdrożeniem innowacyjnych technologii, produktów i usług, mających na celu zwiększenie innowacyjności polskiej gospodarki. Celem INNOTECH jest zwiększenie wzrostu popytu na nowoczesne technologie ze strony polskich firm. Program posiada dwie ścieżki. In-Tech to ścieżka skierowana do przedsiębiorców, konsorcjów i CBR, a Hi-Tech to ścieżka dla firm z sektora MSP działających w branży zaawansowanych technologii. Szczegóły dotyczące ubiegania się o wsparcie oraz terminy konkursów można sprawdzić na stronie NCBiR.

- KADTECH, służący wzmocnieniu współpracy między firmami i specjalistami ze sfery naukowo-badawczej. Jest on skierowany do mikro, małych i średnich przedsiębiorców realizujących projekty polegające na opracowaniu i/lub wdrożeniu innowacji technologicznej związanej z wykorzystaniem wyników badań.

- BROTECH, mający służyć zwiększeniu skuteczności transferu technologii z nauki do gospodarki. Ma się to odbyć poprzez wsparcie finansowe usług doradczych świadczonych przez brokerów technologii na rzecz jednostek naukowych lub przedstawicieli sektora MSP. Dzięki programowi ma ulec wzmocnieniu pozycja sektora usług doradczych z obszaru obrotu technologiami.

Naukowcy, którzy nie mają szans na pozyskanie finansowania z innych programów mogą zainteresować się programem Exterius / Poza Szlakiem Fundacji na rzecz Nauki. Exterius dofinansowuje wszelkie nietypowe inicjatywy i projekty o dużym – w ocenie władz FNP – znaczeniu dla całego świata nauki.

Na pomoc mogą liczyć najlepsi badacze i ich zespoły badawcze, jednostki naukowe, ale też organizacje pozarządowe działające w sektorze nauki. Największe szanse na wsparcie mają projekty unikalne, nowatorskie i innowacyjne. Ważnymi kwestiami przy ocenie wniosku są: rozwój potencjału młodej kadry naukowej, zacieśnianie współpracy między naukowcami i przedsiębiorcami, perspektyw sukcesu w skali świata. Wśród dotychczas dofinansowanych projektów znajdziemy np. dofinansowanie 40 stypendiów dla młodych matematyków, umożliwiających im udział w 6 Europejskim Kongresie Matematyki w Krakowie w roku 2012; dofinansowanie instalacji kamery gamma do badań nad optymalizacją kolimatorów dla obrazowania funkcjonalnego w medycynie; dofinansowanie przeprowadzenia projektu związanego z informatyzacją pracy nad Atlasem Historycznym Polski.

Nabór wniosków w programie w 2011 r. jest już zakończony, kolejnej edycji można spodziewać się prawdopodobnie w 2012 r.

Laureaci ERC Starting Grant, czyli konkursów prowadzonych przez Europejską Radę Nauki (ERC), którzy planują prowadzić w RP badania naukowe, mogą pozyskać finansowanie w ramach programu Idee dla Polski Fundacji na rzecz Nauki Polskiej. Wsparcie mogą otrzymać badacze, których dotychczasowe osiągnięcia dają gwarancję samodzielności naukowej oraz gwarantują prowadzenie badań na najwyższym poziomie. Stypendium może trwać maksymalnie sześć lat, a jego wysokość uzależniona jest od specyfiki projektu finansowanego z grantu ERC. Nabór w tym konkursie prowadzony jest w sposób ciągły.

Projekty badawcze z wykorzystaniem metody foresight mogą uzyskać dofinansowanie w ramach działań koordynowanych przez Ośrodek Przetwarzania Innowacji. Żeby skutecznie budować gospodarkę opartą na wiedzy, trzeba najpierw zidentyfikować kluczowe kierunki rozwoju badań naukowych oraz prac rozwojowych, z uwzględnieniem ich znaczenia dla wzrostu gospodarczego i podnoszenia konkurencyjności Polski na rynkach międzynarodowych. Narzędziem, które idealnie nadaje się do tego typu celów jest metoda foresight. Projekty dofinansowane w ramach tego poddziałania mają szansę przyczynić się do zrównoważonego rozwoju gospodarczego oraz do poprawy jakości życia polskiego społeczeństwa.

Strategiczne programy badań naukowych i prac rozwojowych

Obecnie w Polsce niezbędne jest zidentyfikowanie kierunków badań naukowych i prac rozwojowych mających na celu zdynamizowanie zrównoważonego rozwoju gospodarczego dla poprawy jakości życia polskiego społeczeństwa. Poddziałanie 1.1.2 PO IG dofinansowuje tworzenie strategicznych programów badawczych oraz rozwojowych. Celem działania jest ukierunkowanie badań naukowych na dziedziny i dyscypliny naukowe, które mogą mieć duży wpływ na szybki rozwój cywilizacyjno – gospodarczy kraju i budowę gospodarki opartej na wiedzy.

Przeznaczenie

Wsparcie realizacji polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa poprzez dofinansowanie:

- projektów badawczych w ramach strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych w obszarach tematycznych określonych w PO IG i zgodnych z Krajowym Programem Badań Naukowych i Prac Rozwojowych,
- projektów badawczych w obszarach tematycznych określonych w PO IG, umieszczonych na Liście projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007- 2013, zgodnie z Załącznikiem nr 4.5 Lista projektów indywidualnych.

Beneficjent

- jednostki naukowe, w tym wchodzące w skład konsorcjów naukowych i konsorcjów naukowo przemysłowych (z wyłączeniem centrów badawczo-rozwojowych),
- uczelnie,
- Narodowe Centrum Badań i Rozwoju,
- spółki powołane z udziałem wyżej wymienionych podmiotów nie działające dla zysku.

Grupa docelowa

- jednostki naukowe, w tym wchodzące w skład konsorcjów naukowych i konsorcjów naukowo przemysłowych (z wyłączeniem centrów badawczo-rozwojowych),
- uczelnie,
- Narodowe Centrum Badań i Rozwoju,
- spółki powołane z udziałem wyżej wymienionych podmiotów nie działające dla zysku.

Alokacja finansowa na całe działanie to 465 mln euro

Projekty badawcze z wykorzystaniem metody foresight

Informacje podstawowe

W Polsce niezbędne jest zidentyfikowanie kierunków badań naukowych i prac rozwojowych mających na celu zdynamizowanie zrównoważonego rozwoju gospodarczego dla poprawy jakości życia polskiego społeczeństwa. Ważnym narzędziem, które umożliwi wskazanie polskich priorytetów badawczych, wspieranym w ramach niniejszego działania jest metoda foresight. Celem działania 1.1.1 PO IG jest ukierunkowanie badań naukowych na dziedziny i dyscypliny naukowe, które mogą mieć duży wpływ na szybki rozwój cywilizacyjno-gospodarczy kraju i budowę gospodarki opartej na wiedzy. Celem wykorzystania metody foresight natomiast jest wypracowanie spójnej strategii rozwoju zarówno prac B+R, jak i poszczególnych regionów kraju i sektorów gospodarki.

Przeznaczenie

Identyfikacja kierunków badań naukowych i prac rozwojowych poprzez zastosowanie metody foresight w zakresie wsparcia:

- Narodowego Programu Foresight Polska 2020 i kolejnych,
- przygotowania regionalnych strategii rozwoju,
- przygotowania strategii rozwoju poszczególnych dziedzin nauki i sektorów gospodarki (np. polskiej

strategii rozwoju biotechnologii) zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym,

- przygotowania strategii dla działających w Polsce platform technologicznych.

Beneficjent/Grupa docelowa

- jednostki naukowe, w tym wchodzące w skład konsorcjów naukowych i konsorcjów naukowo przemysłowych (z wyłączeniem centrów badawczo-rozwojowych),
- uczelnie,
- Narodowe Centrum Badań i Rozwoju,
- podmioty realizujące projekty foresight (podmioty nie działające dla zysku, np. fundacje i stowarzyszenia),
- samorząd województwa,
- spółki powołane z udziałem wyżej wymienionych podmiotów nie działające dla zysku.

Alokacja finansowa na całe działanie to 465 mln euro

Źródła:

1) *Dodatek do Gazety Prawnej, 2005, str. 32*

- *Strona internetowa Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka: www.poig.gov.pl (01.07.2012 r.),*
- *Strona internetowa Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości: www.parp.gov.pl (01.07.2012 r.),*
- *Portal Innowacji: www.pi.gov.pl (01.07.2012 r.),*
- *Strona internetowa Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego: www.rpo.lodzkie.pl (01.07.2012 r.),*
- *Strona internetowa Centrum Obsługi Przedsiębiorcy w Łodzi: www.cop.lodzkie.pl (01.07.2012 r.),*
- *Strona internetowa Departamentu ds. Przedsiębiorczości Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi www.biznes.lodzkie.pl (01.07.2012 r.),*

Lekcja 2

1. Państwowe jednostki badawcze a prawo do komercjalizacji wyników badań

Zasady funkcjonowania uczelni reguluje Prawo o szkolnictwie wyższym.(1) Uczelnie posiadają osobowość prawną i mogą prowadzić działalność gospodarczą. Działalność gospodarcza uczelni musi być oddzielona organizacyjnie i finansowo od działalności edukacyjnej i oświatowej. Działalność gospodarcza powinna być prowadzona w formach określonych w statucie, uchwalonym przez senat uczelni.

Dla wykorzystania swojego potencjału intelektualnego i technicznego oraz transferu wyników prac B+R do gospodarki, uczelnie mogą prowadzić akademickie inkubatory przedsiębiorczości oraz centra transferu technologii. Przedsięwzięcia te realizowane są w formie jednostki ogólnouczelnianej, fundacji lub spółki handlowej, prowadzących działalność usługową, szkoleniową lub naukową. Centra transferu technologii tworzy się w celu sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania wyników prac rozwojowych do gospodarki.

Uczelnie mogą także przystępować do spółek, spółdzielni lub innych organizacji gospodarczych, a także nabywać, zbywać i obciążać mienie o wartości określonej w statucie.

Należy jednak pamiętać, iż do każdej czynności wiążącej się z rozporządzeniem przez uczelnię składnikami aktywów trwałych o wartości przekraczającej 50 000 € (np. poprzez wniesienie aportu do spółki lub inną formę udostępnienia majątku uczelni spółce), znajdują zastosowanie przepisy Ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa.(2) Przepisy te nakładają na PJB wymóg uzyskania zgody Ministra Skarbu na wykonanie takiej czynności.

UWAGA!

Uczelnie mogą prowadzić działalność gospodarczą.

Uczelnie mogą tworzyć spółki.

Uczelnie mogą przystępować do istniejących spółek.

Polska Akademia Nauk (PAN) jest państwową instytucją naukową, która działa na podstawie Ustawy o PAN.(3) PAN posiada osobowość prawną. Podstawowymi placówkami naukowymi PAN są instytuty naukowe, które posiadają odrębną osobowość prawną. Instytut naukowy nie odpowiada za zobowiązania PAN, a PAN nie odpowiada za zobowiązania instytutu naukowego. Jeżeli utworzenie spółki przez PAN lub instytut naukowy będzie wiązało się z rozporządzeniem składnikami aktywów trwałych, wówczas, w zależności od wartości tych aktywów, będą miały zastosowanie przepisy ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa.(4)

UWAGA!

PAN i jej instytuty mogą prowadzić działalność gospodarczą.

PAN i jej instytuty mogą tworzyć spółki.

PAN i jej instytuty mogą przystępować do istniejących spółek.

Instytuty badawcze to państwowe jednostki organizacyjne, tworzone w celu prowadzenia badań naukowych oraz prac rozwojowych ukierunkowanych na wdrożenie i zastosowanie w praktyce wyników tych badań. Działalność instytutów badawczych reguluje Ustawa o instytutach badawczych.(5) Na podstawie ustawy Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki (Rozdział 6)(6), do kategorii instytutów badawczych włączone zostały jednostki badawczo-rozwojowe oraz państwowe instytuty badawcze, działające na podstawie Ustawy o JBR.

Instytuty badawcze są wyłączone z sektora finansów publicznych(7), jednak Ustawa o finansach publicznych ma do nich zastosowanie w takim zakresie, w jakim podmioty te gospodarują środkami publicznymi. Oznacza to, że gospodarowanie majątkiem przez instytuty badawcze podlega pewnym ograniczeniom. Mieniem instytutu badawczego są m.in. jego wartości niematerialne i prawne. Dlatego wiele czynności związanych z komercjalizacją B+R (np. wniesienie aportu) będzie podlegać następującym obostrzeniom:

1. Utworzenie spółki oraz objęcie udziałów i akcji w istniejącej spółce przez instytut badawczy wymaga zgody ministra nadzorującego.

2. Do wykonywania praw z posiadanych akcji i udziałów w spółkach utworzonych przez instytut badawczy w celu komercjalizacji wyników badań naukowych lub w celu prowadzenia działań z zakresu transferu technologii i promocji nauki, instytut badawczy jest obowiązany uzyskać zgodę ministra sprawującego nad nim nadzór.

3. Instytut badawczy musi zgłosić ministrowi sprawującemu nad nim nadzór zamiar dokonania czynności prawnej, mającej za przedmiot mienie instytutu zaliczone zgodnie z odrębnymi przepisami do aktywów trwałych o wartości rynkowej wyższej niż równowartość 20 000 €. Minister sprawujący nadzór może, w terminie miesiąca od dnia otrzymania zgłoszenia, nie wyrazić zgody na dokonanie czynności prawnej objętej zgłoszeniem. Przedmiotowe ograniczenie dotyczy następujących rodzajów czynności prawnych:

- a) wniesienia do spółki lub fundacji,
 - b) dokonania darowizny,
 - c) nieodpłatnego oddania do używania innym podmiotom w drodze umów prawa cywilnego.
4. Rozporządzenie przez instytut badawczy składnikami aktywów trwałych o wartości przekraczającej równowartość 50 000 € wymaga zgody Ministra Skarbu.
5. Sprzedaż składników aktywów trwałych innym podmiotom na podstawie umów prawa cywilnego ma następować w drodze publicznego przetargu.

UWAGA!

Instytuty badawcze mogą prowadzić działalność gospodarczą.

Instytuty badawcze mogą tworzyć spółki kapitałowe.

Instytuty badawcze mogą przystępować do istniejących spółek kapitałowych.

Na PJB, które są podmiotami publicznymi prowadzącymi działalność gospodarczą, spoczywa obowiązek szczególnej staranności w gospodarowaniu majątkiem publicznym oraz realizacji interesu publicznego. Dopuszczalność prowadzenia działalności gospodarczej przez PJB podlega ograniczeniom ze względu na fakt, że gospodarują one środkami publicznymi. Także inne niż prowadzenie działalności gospodarczej czynności dotyczące mienia państwowego podlegają ograniczeniom. Do czynności tych należy na przykład wnoszenie mienia do spółek handlowych, czy zawieranie umów cywilnoprawnych mogących skutkować powstaniem po stronie PJB zobowiązania dotyczącego tego mienia. Zasady prowadzenia działalności gospodarczej przez państwowe osoby prawne wynikają m.in.:

- a) z Ustawy o finansach publicznych w takim zakresie, w jakim dotyczą gospodarowania środkami publicznymi,
- b) z ustaw regulujących zasady wykonywania nadzoru właścicielskiego przez Skarb Państwa (w tym z Ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa)
- c) z ustaw regulujących ustrój i zasady działania poszczególnych PJB.

Jako ogólną zasadę dotyczącą jednostek finansów publicznych, Ustawa o finansach publicznych wprowadza zakaz posiadania, obejmowania lub nabywania przez te jednostki udziałów lub akcji w spółkach oraz nabywania obligacji emitowanych przez podmioty inne niż Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także udziałów w spółdzielniach. Jednak na gruncie obecnej Ustawy o finansach publicznych, dopuszczalność zakładania spółek przez uczelnie nie budzi wątpliwości ze względu na istnienie wyraźnego przepisu w Prawie o szkolnictwie wyższym

Ustawa o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa nakłada na PJB obowiązek uzyskania zgody Ministra Skarbu dla skutecznego dokonania niektórych czynności dysponowania majątkiem państwowym

Zgodnie z art. 5a tej ustawy, zgody ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa wymaga rozporządzenie przez PJB składnikami aktywów trwałych w rozumieniu przepisów o rachunkowości, zaliczonymi do:

- a) wartości niematerialnych i prawnych (np. wyniki prac B+R),
- b) rzeczowych aktywów trwałych (np. nieruchomości, urządzenia techniczne),
- c) inwestycji długoterminowych,
- d) jeżeli wartość rynkowa przedmiotu rozporządzenia przekracza, wyrażoną w złotych, równowartość kwoty 50 000 €, obliczoną na podstawie średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski według stanu z dnia wystąpienia o zgodę.

Zgody wymaga także oddanie wymienionych składników do korzystania innym podmiotom na podstawie umów prawa cywilnego lub ich wniesienie jako wkładu do spółki lub spółdzielni. Czynność dokonana bez uzyskania zgody jest nieważna

Inne transakcje wymagające zgody lub zgłoszenia – transakcje powyżej 20 000 €

Ustawa o PAN i Ustawa o instytutach badawczych wyróżnia czynności dotyczące składników aktywów trwałych o wartości przekraczającej, wyrażoną w złotych, równowartość kwoty 20 000 €, jako podlegające obostrzeniu, ale nie wymagające zgody Ministra Skarbu.

Dysponowanie przez Kanclerza Akademii składnikami aktywów trwałych PAN oraz dysponowanie przez dyrektora instytutu naukowego składnikami aktywów trwałych będących własnością instytutu o wartości rynkowej przekraczającej (wyrażoną w złotych) kwotę 20 000 € wymaga zgody Prezesa Akademii. Zgody wymagają czynności polegające na:

- a) zbyciu, wydzierżawieniu, wynajmie, przeniesieniu mienia,
- b) wniesieniu tego mienia do spółki lub fundacji,
- c) dokonaniu darowizny,
- d) nieodpłatnym oddaniu do użytkowania innym podmiotom w drodze umowy cywilnoprawnej.

Czynności dotyczące dysponowania mieniem PAN dokonane bez uzyskania zgody są nieważne. Ustawa o PAN nie wprowadza sankcji nieważności w odniesieniu do czynności dyrektora instytutu naukowego, dokonanych bez zgody Prezesa PAN, jednakże na podstawie ogólnych przepisów kodeksu cywilnego takie czynności będą również nieważne.

Ustawa o instytutach badawczych wymaga natomiast zgłoszenia ministrowi nadzorującemu instytut badawczy zamiaru dokonania czynności prawnej, mającej za przedmiot składnik aktywów trwałych o wartości przekraczającej (wyrażoną w złotych) kwotę 20 000, jeżeli czynności te polegają na:

- a) wniesieniu mienia do spółki lub fundacji,
- b) dokonaniu darowizny,
- c) nieodpłatnym oddaniu do używania innym podmiotom w drodze umów prawa cywilnego.

Sprzedaż środków trwałych przez instytuty badawcze w drodze przetargu publicznego

Zgodnie z art. 17 ust. 2 Ustawy o instytutach badawczych, sprzedaż składników aktywów trwałych na podstawie umów prawa cywilnego (w tym WNiP w trakcie procesu komercjalizacji), musi następować w drodze publicznego przetargu na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 4 Ustawy o przedsiębiorstwach państwowych.(8)

1. Nabywanie praw do wyników prac badawczych

Wyniki (rezultaty) prac badawczych i rozwojowych, jako wytwory działalności intelektualnej człowieka, są uznawane i chronione na podstawie przepisów szeregu różnych ustaw.

Niezależnie od tego, z jakim rodzajem wyniku (rezultatu) prac badawczych i rozwojowych mamy do czynienia), wyniki prac badawczych chroni Kodeks cywilny. Na mocy art. 23 Kodeksu cywilnego, twórczość naukowa, wynalazcza lub racjonalizatorska podlega ochronie jako dobra osobiste człowieka. W zależności od cech konkretnego wytworu ludzkiej myśli, a więc charakteru, jaki przybiorą rezultaty prac B+R, mogą być one dodatkowo chronione na podstawie jeszcze innych regulacji prawnych. W szczególności, wyniki prac B+R, na podstawie ustaw szczególnych, mogą stanowić m.in.:

1. Wynalazki chronione patentami (np. urządzenia techniczne, substancje chemiczne, wynalazki biotechnologiczne).
2. Wzory użytkowe chronione prawami ochronnymi (np. urządzenia techniczne mniej nowatorskie niż wynalazki).
3. Wzory przemysłowe chronione prawami z rejestracji (np. projekt nadwozia pojazdu mechanicznego).
4. Topografie układów scalonych chronione prawami z rejestracji.
5. Bazy danych chronione na podstawie Ustawy o ochronie baz danych, a w niektórych przypadkach także jako twory chronione Prawem autorskim (np. encyklopedia, która jest nie tylko usystematyzowanym zbiorem danych, ale może odznaczać się twórczym charakterem struktury lub treści haseł).
6. Utwory (opisy, projekty, rysunki, artykuły naukowe itp.) chronione Prawem autorskim.

Typową cechą praw własności intelektualnej jest ich terytorialny charakter. Oznacza to, że, z zastrzeżeniem kilku wyjątków, prawa własności intelektualnej zapewniają ochronę określonym wytworom, wyłącznie na terytorium danego państwa. Jeżeli uprawniony korzysta lub ubiega się o ochronę w kilku państwach, uprawnienia, które będą mu przysługiwać będą w istocie stanowić zbiór pojedynczych, niezależnych od siebie praw obowiązujących w poszczególnych państwach. Nawet Patent Europejski przyznawany jest na poszczególne państwa wskazane przez uprawnionego.

Po pierwsze, powyższe stwierdzenie oznacza, że każdy, komu zależy na jak najszerszym zakresie ochrony (pod względem terytorialnym), powinien ubiegać się o patent (lub inne prawo) we wszystkich państwach, w których ochronę uważa za istotną dla swoich interesów (np. zamierza prowadzić tam swoją działalność, w szczególności eksploatować tam ekonomicznie swoje rozwiązanie lub obawia się jego bezprawnego wykorzystania).

Po drugie, wskazana reguła sprawia, że decyzja (np. o udzieleniu patentu) odpowiedniego organu (zwłaszcza urzędu patentowego) jednego państwa nie ma, formalnie rzecz biorąc, wpływu na decyzję organu w innym państwie. Może się więc zdarzyć, że decyzje te będą się różniły.

Ponadto, w przypadku, w którym dany urząd udzieli prawa (np. patentu), zasady ochrony (prawa i obowiązki osoby/spółki, której prawa udzielono) będą określone przepisami obowiązującymi państwie, na terenie którego urząd działa.

Najpowszechniej chronione są prawa autorskie do utworów, ponieważ większość państw na świecie uznaje utwory powstałe w innym państwie za objęte ochroną także na ich terytorium. Zakres ochrony praw autorskich, pomimo ich prawie powszechnej wzajemnej uznawalności, może się jednak różnić w zależności od kraju ze względu na różnice wynikające z ustawodawstwa krajowego (przykładowo, w Polsce prawo do żądania bycia wymienionym jako autor jest niezbywalne, twórca nie może się go więc nieodwołalnie zrzec, rozwiązanie takie nie jest jednak wcale powszechne).

Pewnymi wyjątkami od zasady terytorialności są, jak dotąd wyłącznie:

Wspólnotowy Znak Towarowy oraz Wspólnotowy Wzór Przemysłowy, na które prawa udzielane są przez Urząd ds. Harmonizacji Rynku Wewnętrzny w Alicante (dalej „OHIM”2) na obszar całej Unii Europejskiej. W pewnym sensie jest to więc rozszerzenie zasady terytorialności na całe terytorium Unii.

Wynalazki.

Wynikiem (rezultatem) prac badawczych i rozwojowych może być wynalazek. Wynalazek to:

- a) rozwiązanie techniczne stanowiące określony wytwór (np. urządzenie), lub
- b) sposób wytwarzania danego wytworu (np. sposób otrzymywania określonej substancji chemicznej).

W pierwszym przypadku ochronie podlegają właściwości samego wytworu (np. funkcje danego urządzenia), w drugim zdatność danego sposobu (metody) do otrzymania wytworu o określonych właściwościach. Jeżeli wynalazek dotyczy sposobu wytwarzania wytworów, wówczas patent obejmuje także wytwory powstałe według tego sposobu.

Z powyższego wynika, że ekonomiczna eksploatacja wynalazku, w zależności od jego rodzaju, może polegać na:

- 1) wytwarzaniu (i, przykładowo, sprzedaży) określonych wytworów (na przykład urządzeń elektronicznych, których konstrukcja stanowi wynalazek), lub
- 2) korzystaniu w inny sposób z tych wytworów (na przykład świadczeniu usług przy ich użyciu), lub
- 3) jeżeli wynalazek sprowadza się do sposobu wytwarzania określonych wytworów (przykładowo, istotą wynalazku jest sposób otrzymywania określonej substancji chemicznej), stosowaniu (na zasadzie wyłączności) ww. metody,
- 4) dodatkowo także na sprzedaży lub innej formie uzyskiwania korzyści (na przykład na wyłącznym stosowaniu wytworów powstałych na skutek zastosowania tej metody).

Za wynalazki nie uważa się jednak:

- 1) odkryć, teorii naukowych i metod matematycznych;
- 2) wytworów o charakterze wyłącznie estetycznym;
- 3) planów, zasad i metod dotyczących działalności umysłowej lub gospodarczej oraz gier;
- 4) wytworów, których niemożliwość wykorzystania może być wykazana w świetle powszechnie przyjętych i uznanych zasad nauki (np. perpetuum mobile);
- 5) programów do maszyn cyfrowych, w szczególności programów komputerowych;
- 6) przedstawienia informacji

Patentów nie udziela się na:

- 1) wynalazki, których wykorzystywanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami;
- 2) odmiany roślin lub rasy zwierząt oraz czysto biologiczne sposoby hodowli roślin lub zwierząt (tj. w szczególności przez krzyżowanie lub selekcjonowanie), nie dotyczy to mikrobiologicznych sposobów hodowli ani wytworów uzyskiwanych takimi sposobami;
- 3) sposoby leczenia ludzi i zwierząt metodami chirurgicznymi lub terapeutycznymi oraz sposoby diagnostyki stosowane na ludziach lub zwierzętach, chociaż nie dotyczy to produktów, a w szczególności substancji lub mieszanin stosowanych w diagnostyce lub leczeniu.

Przez uzyskanie patentu, PJB nabywa prawo wyłącznego korzystania z wynalazku w sposób zarobkowy na całym obszarze Polski lub w każdym innym kraju, w którym uzyskuje patent (wyłączne prawo do zarabiania na wynalazku). Czas trwania ochrony patentowej wynosi 20 lat od daty dokonania zgłoszenia wynalazku w UPRP

Wynalazek tajny. Wynalazek dokonany przez polskiego obywatela może być uznany za tajny, jeżeli dotyczy obronności lub bezpieczeństwa Państwa. Dotyczy to w szczególności: rodzajów broni lub sprzętu wojskowego oraz sposobów walki; środków technicznych stosowanych przez służby państwowe; nowych rodzajów wyposażenia i sprzętu oraz sposobów ich wykorzystywania przez te służby. Wynalazek tajny stanowi tajemnicę państwową. O tajności wynalazku dotyczącego obronności lub bezpieczeństwa Państwa postanawiają Minister Obrony Narodowej, Minister Spraw Wewnętrznych lub Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Uznanie wynalazku za tajny oznacza, że jego zgłoszenia można dokonać tylko w celu zastrzeżenia pierwszeństwa do uzyskania patentu, lecz w okresie jego tajności UPRP nie rozpatruje tego zgłoszenia. Przede wszystkim jednak, prawo do uzyskania patentu na wynalazek tajny zgłoszony w Urzędzie Patentowym w celu zastrzeżenia pierwszeństwa przechodzi, za odszkodowaniem, na Skarb Państwa. Decyzja ta pociąga więc za sobą rodzaj wyłączenia uprawnionego.

Uzyskanie patentu może polegać na skorzystaniu z jednej z trzech dostępnych w Polsce procedur, odpowiadających trzem systemom ochrony wynalazków, tj.:

1. System krajowy. Postępowanie przed UPRP w celu uzyskania patentu wyłącznie na terytorium Polski.
2. System regionalny. Postępowanie przed EPO, lecz z możliwością jego wszczęcia także przed UPRP, w celu uzyskania Patentu Europejskiego na wybrane przez zgłaszającego (PJB) kraje.
3. System międzynarodowy. Postępowanie wszczynane przed UPRP/EPO, w celu wstępnego uzyskania informacji na temat możliwości opatentowania wynalazku we wskazanych krajach, a następnie przejście do fazy postępowania rejestracyjnych w poszczególnych państwach wybranych przez zgła-

szającego (PJB). W każdym przypadku ochrona wynalazku trwa 20 lat i jest liczona od daty dokonania zgłoszenia rozwiązania (a więc wszczęcia procedury rejestracyjnej).

Wynikiem (rezultatem) prac badawczych nie zawsze jest wynalazek. Prace badawcze mogą doprowadzić do powstania nieco mniej nowatorskiego wytworu lub rozwiązania określanego mianem wzoru użytkowego. Wzór użytkowy stanowi odrębne (niezależne) od wynalazku rozwiązanie, chociaż niektóre cechy wzorów użytkowych zbliżają je do wynalazków.

Wzorem użytkowym (zwanym czasem „małym wynalazkiem”) jest nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci. W szczególności, wzór taki uważa się za rozwiązanie użyteczne, jeżeli pozwala ono na osiągnięcie celu mającego praktyczne znaczenie przy wytwarzaniu lub korzystaniu z wyrobów. Ponadto, tak jak w przypadku wynalazku, nowość wzoru użytkowego oznacza, że w chwili zgłoszenia (lub innym czasie, według którego określa się, na zasadzie wyjątku, pierwszeństwo do uzyskania prawa ochronnego) nie jest on częścią stanu techniki. Na wzór użytkowy UPRP może udzielić prawo ochronne. Czas trwania prawa ochronnego wynosi 10 lat od daty dokonania zgłoszenia wzoru użytkowego w urzędzie. Tak jak w przypadku patentu, prawo ochronne uprawnia do wyłącznego korzystania ze wzoru użytkowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Polski.

Wyniki prac badawczych i rozwojowych mogą podlegać ochronie także jako wzór przemysłowy (zwłaszcza gdy ich rezultatem jest wytwór materialny taki jak, urządzenie techniczne np. pojazd mechaniczny, radar, innego rodzaju sprzęt). Dotyczy to sytuacji, w której powstałe urządzenie odznacza się nie tyle (lub nie tylko) unikalnymi właściwościami technicznymi (tak, iż może uzyskać ochronę patentową jako wynalazek), ale szczególnymi walorami zewnętrznymi (w szczególności estetycznymi, ale i praktyczną funkcjonalnością). Możliwe jest wówczas uzyskanie na taki wzór przyznanego przez UPRP prawa z rejestracji. Wzór przemysłowy uważa się z kolei za nowy, jeżeli przed jego zgłoszeniem (a ściślej datą, według której oznacza się pierwszeństwo do uzyskania prawa z rejestracji), nie został udostępniony publicznie wzór identyczny lub różniący się jedynie nieistotnymi szczegółami. Dotyczy to w szczególności udostępnienia wzoru osobom zajmującym się zawodowo dziedziną, której wzór dotyczy.

Po udzieleniu prawa z rejestracji wzoru przemysłowego uprawniony otrzymuje świadectwo rejestracji. Prawa z rejestracji udziela się na 25 lat. Podobnie jak w pozostałych przypadkach, przez uzyskanie prawa z rejestracji uprawniony nabywa prawo wyłącznego korzystania ze wzoru przemysłowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Uprawniony uzyskuje więc analogiczne w stosunku do pozostałych dóbr własności przemysłowej, wyłączne prawo zarabiania na wzorze przemysłowym.

Wyniki prac badawczych mogą także przyjmować postać innych dóbr własności intelektualnej niż omówione powyżej. Prawo autorskie chroni utwory, tj. każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Nie podlegają jednak ochronie odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne. Należy podkreślić, że Prawo autorskie chroni wyłącznie sposób wyrażenia danej koncepcji (idei), a nie samą koncepcję.

Powyższe oznacza, że rezultaty (zwłaszcza postrzegalne efekty) prac badawczych będą utworami (a więc będą chronione), jeżeli:

- 1) powstały w wyniku twórczej działalności człowieka (przykładowo, nie będzie utworem skan/odbitek powierzchni badanego przedmiotu czy muszla mięczaka);
- 2) mają indywidualny charakter, tj. sposób ich wyrażenia odróżnia je od innych utworów (przykładowo, zjawisko opisane w artykule naukowym musi zostać przedstawione przez autora jego „własnymi słowami”);
- 3) zostały ustalone w jakiegokolwiek postaci, tj. w formie pisemnej, graficznej, na różnorodnych nośnikach itp. (utwór, który pozostaje „w głowie” twórcy nie podlega ochronie).

Prawa autorskie przyjmują postać:

- 1) niezbywalnych praw osobistych (m.in. prawo do autorstwa, oznaczenia utworu nazwiskiem lub pseudonimem, nienaruszalności treści i formy, nadzoru nad sposobem korzystania z utworu, itp.);
- 2) zbywalnych praw majątkowych (prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu).

Prawa osobiste przysługują twórcy za jego życia. Prawa majątkowe wygasają, co do zasady, po upływie 70 lat od śmierci twórcy (w przypadku utworów współautorskich – po upływie 70 lat od śmierci ostatniego współtwórcy).

Jednym z najważniejszych pojęć Prawa autorskiego są pola eksploatacji. Pole eksploatacji stanowi sposób, w jaki można korzystać z utworu. Prawo autorskie nie zawiera definicji tego pojęcia, jednak przykładowo wskazuje następujące pola:

- 1) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu – wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową;
- 2) w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono – wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy;
- 3) w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż określony powyżej – publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Ogólną zasadą polskiego prawa jest swoboda umownego podziału praw do wyników prac B+R. Strony mogą bowiem dowolnie regulować między sobą te kwestie poprzez odpowiednie umowy.

Tym niemniej, w przypadku PJB, zasada jest najczęściej odwrotna. Ustawy szczególne (Ustawa o NCBiR, Ustawa o NCN, Ustawa o instytutach badawczych, Ustawa o zasadach finansowania nauki) wprowadzają tu następujące reguły:

1. W razie dokonania wynalazku, stworzenia wzoru użytkowego lub wzoru przemysłowego w wyniku prac lub zadań finansowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, prawo do uzyskania patentu na wynalazek (odpowiednio prawa ochronnego lub prawa z rejestracji) przysługuje podmiotowi, któremu Dyrektor Centrum przyznał środki finansowe (chyba że umowa między Centrum a podmiotem otrzymującym środki finansowe, albo decyzja o przyznaniu środków stanowi inaczej).
2. Właścicielem dobra własności przemysłowej powstałego w wyniku wykonania projektów dotyczących badań naukowych lub prac rozwojowych na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa, finansowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, jest Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Obrony Narodowej.
3. Właścicielem majątkowych praw autorskich powstałych w wyniku realizacji zadań finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki są jednostki naukowe, w których te zadania realizowano.
4. W razie dokonania wynalazku, stworzenia wzoru użytkowego lub wzoru przemysłowego w wyniku prac lub zadań finansowanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, prawo do uzyskania patentu na wynalazek (odpowiednio prawa ochronnego lub prawa z rejestracji) przysługuje podmiotowi, któremu Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznał środki finansowe (chyba, że umowa między Ministrem a podmiotem otrzymującym środki finansowe albo decyzja o przyznaniu środków stanowi inaczej)

UWAGA!

Jeżeli środki finansowe na badania pochodzą od Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego lub Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, prawo do uzyskania ochrony z rejestracji dobra własności przemysłowej przysługuje wyłącznie PJB, która otrzymała środki na te badania.

W pozostałych przypadkach, w szczególności gdy badania nie są finansowane przez Ministra Nauki lub Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (nie zaliczają się do żadnej z powyższych kategorii) strony (np. naukowiec oraz PJB) mają dość dużą swobodę w określaniu sposobu, w który podzielią się prawami do wyników prac badawczych. Strony mogą przykładowo:

- 1) wyłączyć przejście praw na zamawiającego (PJB);
- 2) wskazać, w jakim zakresie prawa przechodzą na zamawiającego lub pracodawcę (np. wskazać określone pola eksploatacji w przypadku przeniesienia praw autorskich lub ustalić, że prawo do uzyskania patentu będzie im przysługiwało wspólnie, w częściach równych itp.).

Zgodnie z podstawową zasadą polskiego Prawa autorskiego, zarówno majątkowe, jak i osobiste prawa autorskie należą do twórcy utworu (prawami majątkowymi twórca może rozporządzać). Jednocześnie, uznaje się, że twórcą może być wyłącznie osoba fizyczna. Utwór może oczywiście powstać w wyniku współdziałania kilku osób. Mówimy wówczas o współtwórstwie.

Zawsze muszą to być jednak osoby fizyczne. Żaden podmiot nie będący osobą fizyczną (na przykład PJB) nie może być twórcą. PJB może uzyskać prawa autorskie do wyników prac badawczych i rozwojowych na podstawie umowy przenoszącej te prawa lub z mocy samego prawa, jeżeli rezultaty te zostały opracowane przez jej pracownika

UWAGA!

W przypadku zamówienia utworu na podstawie umowy o dzieło (przykładowo, dotyczącej przeprowadzenia określonych badań, opracowania ich wyników i dostarczenia tego opracowania PJB), PJB nie nabędzie praw autorskich automatycznie na podstawie samego zamówienia. Przeniesienie praw autorskich musi być odrębnym (dodatковым) obowiązkiem zleceniobiorcy (twórcy) zapisanym w umowie.

Prawa do wyników prac badawczych i prawa związane z ich stworzeniem mogą być przenoszone przez: twórców na PJB, a następnie, przez PJB, na inne podmioty w ramach komercjalizacji jako:

- a) prawa autorskie do wyników prac badawczych (wyłącznie majątkowe),

- b) prawo do zgłoszenia tych wyników do odpowiedniej instytucji i do uzyskania jednego z rodzajów praw wyłącznych pochodzących z rejestracji (patenty, prawa ochronne, prawa z rejestracji),
- c) prawo pierwszeństwa (tzw. uprzedniego pierwszeństwa) zgłoszenia do UPRP wyników prac badawczych będących wynalazkami, wzorami użytkowymi i wzorami przemysłowymi (jako szczególnie, odrębne prawo, które może być przedmiotem obrotu),
- d) prawa uzyskane wskutek rejestracji (patenty, prawa ochronne, prawa z rejestracji).

UWAGA!

PJB nie może komercjalizować wyników prac badawczych jeżeli sama nie nabędzie wcześniej praw do tych wyników.

1. Komercjalizacja wyników prac B+R

Umowy odpłatnego przenoszenia (sprzedaży) praw własności intelektualnej

Prawa własności intelektualnej mogą być, w większości przypadków, przedmiotem swobodnego obrotu. Pod wieloma względami prawa własności intelektualnej przypominają więc dobra materialne i tak samo jak one mogą być przedmiotem sprzedaży, darowizny, zamiany oraz innych czynności prawnych.

Wymogi formalne i konieczne elementy umowy dotyczącej przeniesienia praw autorskich do wyników prac B+R. Nabycie, a także zbycie (np. sprzedaż) autorskich praw majątkowych wymaga zawarcia umowy.

Umowa taka powinna spełniać, co najmniej, następujące wymogi formalne i treściowe:

1. Umowa powinna zostać zawarta w formie pisemnej, tj. w formie dokumentu (dokumentów) zawierających podpisy wszystkich stron umowy (a co najmniej podpis każdej ze stron pod jej własnym oświadczeniem).

Brak formy pisemnej oznacza bezwzględną nieważność umowy. Tradycyjną formę pisemną może zastąpić umowa zawierająca oświadczenia stron w postaci elektronicznej, opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym, weryfikowanym przy pomocy ważnego, kwalifikowanego certyfikatu.

2. Umowa powinna zawierać dokładne określenie utworu będącego przedmiotem umowy. Nawet jeżeli umowa dotyczy utworów, które mają dopiero powstać, umowa powinna w sposób nie budzący wątpliwości określać, o jakie utwory chodzi. Wymaga to wskazania, co najmniej: przedmiotu utworu, celu jego stworzenia lub wytycznych co do jego formy, a także sposobu utrwalenia (na piśmie, na nośniku itp.).

3. Umowa powinna dokładnie określać pola eksploatacji, na których dochodzi do przeniesienia praw. Ogólnikowa informacja o przeniesieniu praw autorskich (bez wskazania pól eksploatacji) może prowadzić do uznania umowy za nieważną (w całości lub w części).

4. Umowa powinna określać wynagrodzenie za przeniesienie praw na poszczególnych polach eksploatacji (jeżeli umowa ma charakter nieodpłatny, musi to wyraźnie wynikać z jej treści).

Określenie pól eksploatacji, a więc sposobów, w jakich nabywca (a także licencjobiorca) będzie mógł korzystać z uzyskanego utworu, jest nieodłącznym elementem umów prawno-autorskich. Brak tego elementu nie pozwala zorientować się co do zakresu praw, które zostały przeniesione (udzielone), a w skrajnych przypadkach może pociągać za sobą także nieważność całej umowy.

Skutki przeniesienia praw autorskich do wyników prac badawczych.

W wyniku przeniesienia praw, ich nabywca uzyskuje (na wskazanych w umowie polach eksploatacji) te same prawa, które wcześniej przysługiwały zbywcy (w tym także taką samą ochronę przed naruszeniami). Odpowiednio zbywca (najpierw twórca, a następnie PJB, jeżeli odsprzedaje wyniki prac) traci te prawa. Przeniesienie autorskich praw majątkowych ma więc podobne skutki do przeniesienia własności

2. Udzielenie licencji na wyniki prac B+R

Prawo do korzystania z wyników prac badawczych nie musi wynikać z definitywnego przeniesienia praw do wytworu na inny podmiot. Prawo takie może również wynikać z licencji (umowy licencyjnej), czyli upoważnienia do korzystania z przedmiotu tego prawa (wyników) w określonym zakresie (w tym także przez określony czas). Warto pamiętać, że jeżeli z umowy dotyczącej praw autorskich nie wynika wyraźnie, czy stronom chodziło o przeniesienie praw, czy o udzielenie licencji, prawo chroni bardziej uprawnienia twórcy (zbywcy), bowiem nakazuje traktować taką umowę jako umowę licencyjną.

Ponadto, umowy licencyjne mogą dotyczyć także tych praw własności przemysłowej, które już zostały zgłoszone do UPRP, ale jeszcze nie uzyskały rejestracji, a nawet chronione są wyłącznie tajemnicą przedsiębiorstwa (tzn. ich dysponent nie zamierza ich zgłaszać do urzędu). Innymi słowy, PJB mogą ekonomicznie eksploatować także te prawa własności przemysłowej, których procedura rejestracji w UPRP nie została jeszcze zakończona, albo które nie zostały jeszcze zgłoszone do UPRP, lub nie są

przeznaczone do takiego zgłoszenia.

RODZAJE LICENCJI:

Wyłączna - Licencjobiorca będzie jedynym uprawnionym do korzystania z wyników badań (przynajmniej w określony sposób). W zależności od postanowień umowy, może nawet wyłączać prawo licencjodawcy do korzystania z jej przedmiotu.

Niewyłączna - Licencjodawca może udzielić licencji także innym osobom.

Pełna - Uprawnienia licencjobiorcy odpowiadają co do zakresu prawom licencjodawcy.

Ograniczona - Licencjobiorca uzyskuje tylko część praw, które przysługują licencjodawcy.

Dorozumiana - Jeżeli umowa o wykonanie prac badawczych lub inna podobna umowa nie stanowi inaczej, domniemywa się, że wykonawca prac udzielił zamawiającemu licencji na korzystanie z wynalazków zawartych w przekazanych wynikach prac.

Otwarta - jest pełna i niewyłączna, a opłata licencyjna nie może przekraczać 10% korzyści uzyskanych przez licencjobiorcę w każdym roku korzystania z wynalazku lub innych wytworów Licencjobiorca może udzielić kolejnym osobom dalszych licencji na korzystanie z wyników badań (sublicencja). Jednakże, w przypadku praw własności przemysłowej, może to uczynić tylko za zgodą uprawnionego. Co więcej, udzielenie dalszej sublicencji, a więc tworzenie łańcucha kolejnych uprawnionych będących jednocześnie licencjobiorcami i licencjodawcami, jest niedozwolone.

Komerccjalizacja pośrednia wyników prac B+R

Rodzaje spółek które mogą być tworzone przez PJB z podmiotem prywatnym

PJB mogą tworzyć spółki handlowe (przy czym instytuty badawcze mogą tworzyć wyłącznie spółki kapitałowe). Spółkami handlowymi są spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna.

Spółki handlowe dzielą się na spółki osobowe i spółki kapitałowe. Należy od razu wykluczyć możliwość tworzenia przez PJB spółek partnerskich, które mogą być tworzone wyłącznie przez osoby fizyczne w celu wykonywania wolnego zawodu.

Spółki handlowe podlegają rejestracji w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Zgłoszenia do rejestru przedsiębiorców KRS dokonuje się w sądzie rejonowym, wydziale gospodarczym Krajowego Rejestru Sądowego, właściwym ze względu na adres spółki (siedzibę).

Sąd ten jest sądem rejestrowym spółki i prowadzi akta spółki, zawierające m.in. dokumenty składane przez spółkę (dotyczą one np. członków organów spółki, wspólników, kapitału spółki, umów spółki, złożonych sprawozdań finansowych, itp.). Akta spółki są jawne i mogą być przeglądane przez osoby zainteresowane.

Status PJB w spółce kapitałowej

Zasada wyłączenia odpowiedzialności wspólnika spółki kapitałowej pozwala na prowadzenie działalności nastawionej na zysk, bez ryzyka ponoszenia odpowiedzialności ponad wartość wkładu wniesionego do spółki.

Z tego powodu spółki kapitałowe powinny być preferowaną formą spółek zakładanych przez podmioty publiczne. PJB może zawiązać jednoosobową spółkę kapitałową lub utworzyć ją w porozumieniu z innym podmiotem.

Należy jednak pamiętać, iż pozycja PJB w spółce będzie uzależniona m.in. od liczby i wartości posiadanych przez nią udziałów (akcji) w kapitale zakładowym spółki.

PJB jako wspólnik spółki kapitałowej będzie miała uprawnienia i obowiązki określone w Kodeksie spółek handlowych. Uprawnienia PJB można podzielić na uprawnienia majątkowe i korporacyjne.

Do uprawnień majątkowych PJB można zaliczyć:

- 1) prawo do udziału w zysku wypracowanym przez spółkę (prawo do dywidendy) – zysk ten dzieli się proporcjonalnie do posiadanych przez PJB udziałów (akcji), jeżeli umowa nie stanowi inaczej (dotyczy to sytuacji uprzywilejowania udziałów lub akcji co do dywidendy);
- 2) prawo pierwszeństwa do objęcia udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki (prawo poboru akcji nowej emisji w przypadku spółki akcyjnej) – prawo to przysługuje również proporcjonalnie do posiadanych udziałów (akcji);
- 3) prawo do udziału w majątku spółki w przypadku likwidacji spółki – uprawnienie to dotyczy jedynie czystego majątku, czyli tego, który pozostał po zaspokojeniu wierzycieli spółki.

Najważniejszymi uprawnieniami korporacyjnymi są:

- 1) prawo do uczestniczenia w zgromadzeniach wspólników (walnych zgromadzeniach akcjonariuszy);
- 2) prawo wykonywania prawa głosu na zgromadzeniach;
- 3) prawo do zaskarżania uchwał;
- 4) prawo do dochodzenia roszczeń spółki.

Częstą praktyką jest zawieranie przez wspólników spółek kapitałowych umów wspólników. Umowy takie zawierane są w uzupełnieniu umowy spółki (statutu), ale nie są składane w sądzie rejestrowym,

treść tych umów pozostaje zatem znana tylko ich stronom.

W umowie takiej PJB może uregulować: sposób wykonywania prawa głosu przez wspólników (np. przez zobowiązanie wspólników do oddania głosu na zgromadzeniu wspólników w określony sposób); zasady finansowania spółki (przez ustalenie obowiązku wniesienia dodatkowych wkładów, udzielenia pożyczek bądź wniesienia dopłat); zasady dysponowania udziałami/akcjami spółki (przez ustanowienie pierwszeństwa lub mechanizmów wymuszających na wspólnikach zbycie udziałów/akcji w określonych sytuacjach); zasady rozwiązywania konfliktów między wspólnikami i zasady „rozstania” wspólników w razie poważnych konfliktów.

Transfer praw własności intelektualnej do spółek tworzonych przez PJB z podmiotami prywatnymi, może nastąpić na podstawie każdej czynności prawnej prowadzącej do rozporządzenia tymi prawami. Jeżeli jednak pominąć transfer wyników prac B+R na podstawie wykonania darowizny, zamiany, czy ustanowienia użytkowania, to wśród najczęściej spotykanych w praktyce sposobów transferu praw własności intelektualnej wyróżnić można:

- a) sprzedaż,
- b) wniesienie praw własności intelektualnej tytułem wkładu do spółki (aport),
- c) ustanowienie licencji na prawach własności intelektualnej i wniesienie jej aportem do spółki,
- d) ustanowienie odpłatnej licencji na prawach własności intelektualnej.

Prawa własności intelektualnej mogą być bezpośrednio przedmiotem wkładu (aportu) do spółki. Podmiot wnoszący prawa własności intelektualnej, przenosi na spółkę również wszelkie prawa majątkowe przysługujące mu do tych praw i otrzymuje w zamian udziały/akcje w spółce.

Z kolei ustanowienie licencji na prawach własności intelektualnej i wniesienie takiej licencji tytułem wkładu do spółki wiąże się z zachowaniem uprawnień właścicielskich w odniesieniu do tych praw. Zamiast opłat licencyjnych podmiot ustanawiający licencję uzyskuje udziały/akcje spółki.

W każdym przypadku transferu praw własności intelektualnej do spółki komercjalizującej istotna jest kwestia wyceny praw własności intelektualnej. Wkład niepieniężny może zostać wniesiony do spółki przez PJB (będącej wspólnikiem lub akcjonariuszem) jako forma pokrycia kapitału zakładowego. W zamian PJB otrzymuje udziały w spółce z o.o. lub akcje w spółce akcyjnej. Wkładem niepieniężnym mogą być prawa do rzeczy (ruchomości bądź nieruchomości) oraz inne prawa majątkowe (w tym prawa autorskie, patenty, inne prawa własności intelektualnej oraz know-how).

Przyjmuje się, że aport do spółki powinien łącznie spełniać poniższe warunki (zdolność aportowa):

- 1) stanowić rzecz lub prawo dopuszczone do obrotu prawnego – przeniesienie prawa lub rzeczy na spółkę możliwe jest tylko poprzez obrót prawny;
- 2) być zbywalny – prawo lub rzecz powinno być możliwe do wydzielenia z majątku wspólnika/akcjonariusza, z możliwością jego dalszej odsprzedaży;
- 3) mieć wartość ekonomiczną możliwą do ustalenia (wyceny);
- 4) mieć zdolność bilansową, tj. zostać ujętym w księgach spółki jako aktywa.

Wkład niepieniężny do spółki kapitałowej (aport).

Wniesienie wkładu niepieniężnego (aportu) następuje w zamian za uzyskanie udziałów lub akcji spółki kapitałowej. Wniesienie aportu może nastąpić zarówno na etapie zakładania spółki, jak i w dalszym okresie funkcjonowania spółki, w drodze podwyższenia kapitału zakładowego.

Mogą zdarzyć się sytuacje, w których pomimo wniesienia do spółki kapitałowej wkładu niepieniężnego, wartość wkładu okaże się niewystarczająca do pokrycia kapitału zakładowego, lub przedmiot wkładu będzie obciążony wadami. Występuje wówczas brak pokrycia kapitału zakładowego w całości lub w części. Wady mogą dotyczyć sfery fizycznej rzeczy wnoszonej tytułem aportu (wady fizyczne) jak i sfery prawnej, zarówno w odniesieniu do rzeczy jak i do praw.

W odniesieniu do praw własności intelektualnej wady mogą mieć charakter tzw. wad prawnych i mogą występować jeśli np.:

- 1) prawa własności intelektualnej należą do innej osoby (np. gdy PJB wniesie tytułem aportu prawa autorskie, a następnie okaże się że jest ona jedynie współuprawniona i prawa przysługują mu wspólnie z inną osobą, np. naukowcem/twórcą);
- 2) prawo własności intelektualnej jest obciążone prawem osoby trzeciej (np. zastawem lub zastawem rejestrowym, a fakt ten nie został ujawniony przy wnoszeniu aportu);
- 3) prawo własności intelektualnej nie istnieje (np. wygasł patent, prawo z patentu zostało unieważnione).

W takich sytuacjach, na podstawie wyraźnego przepisu Kodeksu spółek handlowych PJB, jako wspólnik, który wniósł do spółki kapitałowej aport mający wady, musi wyrównać spółce kapitałowej różnicę między wartością przyjętą w umowie albo statucie spółki, a zbywczą wartością wkładu.

Zwyczajowa wartość wkładu to cena możliwa do uzyskania w przypadku sprzedaży ww. wadliwego apor-

tu.

Powyższe regulacje przemawiają więc za tym, aby nawet w sytuacjach, gdy sporządzenie wyceny wkładu do spółki nie jest wymagane, PJB dokonywała takiej wyceny. Takie podejście umożliwi PJB zminimalizowanie lub uniknięcie odpowiedzialności związanej z zawyżeniem wartości wkładu lub wniesienia wkładu, którego wartość jest niższa niż wartość nabytych w zamian udziałów lub akcji. Rekomendowane jest, aby wycenie wkładu, w szczególności wkładu w postaci praw własności intelektualnej towarzyszył audyt prawny w celu ustalenia, czy nie występuje wada prawna aportu, narażająca współnika na odpowiedzialność względem spółki.

W sytuacji, gdy w zamian za wniesione aportem wyniki prac B+R, PJB otrzymuje mniej niż 20% udziałów lub akcji, można przyjąć iż jednostka traci wpływ na dalsze wykorzystanie tych prac. Utrata wpływu następuje jednocześnie z utratą wszelkich praw do prac wniesionych w ramach wkładów niepieniężnych.

Wniesienie wkładu niepieniężnego (aportu) oznacza przeniesienie na spółkę wszelkich praw do przedmiotu wkładu (jeżeli umowa nie stanowi inaczej), a więc również prawa własności, jeżeli przysługuje ono współnikowi. W takim przypadku wniesienie aportu należy traktować jak sprzedaż jednorazową – ujęcie księgowe będzie również analogiczne.

Jedyną różnicę stanowi fakt, iż zamiast środków pieniężnych (jak to ma miejsce w sprzedaży jednorazowej), w zamian PJB otrzymuje udziały w wartości godziwej

Inne sposoby wnoszenia praw własności intelektualnej do spółki.

Wniesienie przez PJB praw własności intelektualnej tytułem aportu do spółki nie jest jedynym sposobem na udostępnienie spółce praw i ich komercjalizację przez tą spółkę. Niekiedy korzystniejszymi sposobami udostępnienia spółce komercjalizującej praw własności intelektualnej mogą być następujące czynności:

1. Sprzedaż praw w zamian za ustaloną cenę;
2. Udzielenie licencji w zamian za uzgodnione opłaty licencyjne;
3. Darowizna

Źródła:

1. *Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.)*
2. *Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 1996 r. Nr 106, poz. 493, z późn. zm.)*
3. *Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 619)*
4. *Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 1996 r. Nr 106, poz. 493, z późn. zm.)*
5. *Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 618)*
6. *Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki (Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 620, z późn. zm.)*
7. *Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r., Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.)*
8. *Ustawa z dnia 25.09.1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych. Tekst jednolity: Dz. U. z 2002 r. nr 112, poz. 981*

Kapitał Innowacji

e-rozwoj województwa łódzkiego

SZKOLENIE II

BUDOWA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO DLA GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

KURS I

PODSTAWOWE POJĘCIA Z ZAKRESU SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO – KONSTRUKCJA W PROCESIE

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

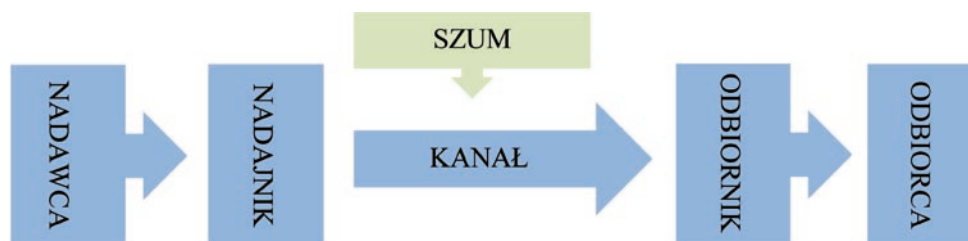
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lekcja 1

PODSTAWOWE ZAGADNIENIA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Rozwój technologii komunikacyjnych w pierwszej połowie XX w. spowodował wzrost zainteresowania procesem komunikacji społecznej. Jako kluczową należy uznać pracę Clada Shannona „Matematyczna teoria komunikacji”(1), przez wielu autorów do dziś uznawaną jako wzorcowe opracowanie modelu komunikacji. Z racji pełnionej funkcji (Shannon był w tym czasie pracownikiem ośrodka badawczego Bell Telephone), schemat odnosił się do transmisji sygnału w zamkniętych układach technicznych. Z czasem okazało się, że ma on charakter uniwersalny dla całego procesu komunikacji międzyludzkiej.

Rys. 1 Model komunikacji według Shannona (1948)

Proces komunikacji rozpoczyna nadawca tworząc przekaz, który za pomocą nadajnika zamieniany jest w zakodowany sygnał. Za pomocą kanału komunikacji sygnał trafia do odbiornika, gdzie jest dekodowany i ponownie zamieniany w komunikat, który ostatecznie dociera do odbiorcy. W schemacie procesu komunikacji, opracowanym przez Shannona, po raz pierwszy pojawia się pojęcie szumu, który na każdym z etapów procesu komunikacji, a zwłaszcza podczas transmisji przez kanał komunikacji, może zakłócać ten proces. Ze względu na czas i miejsce powstania opracowania model Shannona, oprócz nowego pojęcia szumu, operuje także pojęciami przepustowości i pojemności kanału komunikacji. Elementy te zostały pominięte przez autora w schemacie, jako mniej istotne w uniwersalnym procesie komunikacyjnym, jednak współcześnie, w dobie komunikacji elektronicznej, pojęcia te stanowią stały element procesu komunikacji.

Należy również zastanowić się, co dokładnie oznacza pojęcie „komunikować się” w badanym kontekście. W warstwie słowotwórczej, termin ten pochodzi od angielskiego „communication”. Współcześnie wszedł on, z narodowymi i fonetycznymi zmianami, do większości języków, którymi porozumiewają się obywatele krajów tzw. cywilizacji technicznej: коммуникации (ros.), la communication (fr.), Kommunikation (niem.), comunicaci6n (hiszp.), comunicazione (wł.).

Mały słownik języka polskiego wyjaśnia, że termin „komunikować” oznacza: podać coś do wiadomości, przekazywać jakąś informację, zawiadomić o czymś, natomiast termin „komunikować się”: utrzymywać z kimś kontakt, porozumiewać się, udzielać się otoczeniu.(2) Elektroniczny słownik języka polskiego pojęcie „komunikować” opisuje dodatkowo frazą: przekazywać komuś informacje w bezpośrednim kontakcie, zaś pojęcie „komunikować się”: mieć połączenie z innym pomieszczeniem, miejscem.(3) Szerzej pojęcie komunikacji opisuje Władysław Kopaliński: komunikacja – technika transportu i łączności; szlaki, środki łączności; łączność, przekazywanie wiadomości, myśli; cybernetyczna technika przenoszenia informacji.(4) Dlatego w języku nauk społecznych termin komunikacja w omawianym znaczeniu występuje najczęściej z przydawką „społeczna” lub „międzyludzka”, aby uniknąć odniesień do transportu zbiorowego (komunikacja miejska, komunikacja autobusowa, komunikacja lotnicza itp.).

Opisując społeczeństwo europejskie początku XXI wieku pod kątem rozwoju społeczno-gospodarczego najczęściej używa się określeń społeczeństwo sieciowe(5) lub społeczeństwo informacyjne.(6) Nie wdając się na tym etapie w szczegóły, można przyjąć, że obydwa pojęcia odnoszą się do opisu tej samej rzeczywistości, w której „społeczeństwo informacyjne to takie, w którym informacja stała się zasobem produkcyjnym określającym nowe przewagi konkurencyjne w stosunku do otoczenia, a równocześnie zapewniającym rosnący poziom adaptacyjności społecznej, w wyrazie ogólnym i w wyrazie jednostkowym, do zmieniającej się lawinowo zmienności otoczenia”.(7)

W opisie społeczeństwa informacyjnego pojawiają się bardzo często następujące pojęcia:

- sektor TIK (technologii informacyjnych i komunikacyjnych) jako pojęcie opisujące gospodarcze aspekty zjawiska,
- infrastruktura społeczeństwa informacyjnego, jako pojęcie opisujące techniczne wymagania

do powstania SI,

- kompetencje/wykluczenie cyfrowe, jako pojęcie opisujące przygotowanie obywateli i przedsiębiorców do korzystania z możliwości, jakie daje społeczeństwo informacyjne.

„Społeczeństwo informacyjne nie jest zatem społeczeństwem technik telekomunikacyjnych i komputerów (infrastruktury). Japończycy dobrze rozumieli, że w istocie chodzi o coś znacznie ważniejszego, niż sama powszechność technologii komputerowych. W 1972 roku Masuda opracował kompleksowy plan przeobrażenia wszystkich sfer życia społecznego w oparciu o rozwój sektora informacji i telekomunikacji. Był to plan wielofazowy i długofalowy, wskazujący na zmianę podstawowych parametrów rozwoju społecznego w poszczególnych okresach, a więc przygotowujący nowe społeczeństwo, jōhōka shakai”.(8)

Według danych Komisji Europejskiej „sektor TIK odpowiada bezpośrednio za 5% europejskiego PKB, a jego wartość rynkowa wynosi 660 mld EUR rocznie, jednakże o wiele bardziej przyczynia się on do ogólnego wzrostu produktywności (20% bezpośrednio z sektora TIK, a 30% z inwestycji w TIK). Wynika to ze znacznej dynamiki i innowacyjności sektora oraz z jego zdolności do zmiany sposobu działania innych sektorów. Jednocześnie wzrosło znaczenie skutków społecznych TIK. Przykładem zmiany sposobu życia jest fakt, że w Europie codziennie korzysta z Internetu ponad 250 mln osób, zaś prawie wszyscy Europejczycy posiadają telefony komórkowe”.(9) Według danych z 2007 roku, czyli zdecydowanie sprzed kryzysu gospodarki UE, technologie informacyjne i komunikacyjne odpowiadają (średnio w krajach europejskich) za jedną czwartą wzrostu produktu krajowego brutto i 40% wzrostu produktywności w Unii Europejskiej.

Należy w tym miejscu postawić pytanie czy opisane zjawiska pozwalają na stwierdzenie, że żyjemy w społeczeństwie informacyjnym? „Jesteśmy już społeczeństwem informacyjnym, gdyż ponad 50% ludności Polski korzysta z Internetu. Pozostali ze względów technicznych lub finansowych, a prawie 30% - z braku potrzeby lub niechęci czy obawy, jak sobie z tym Internetem poradzą – nie ma jeszcze takiej szansy.”(10) Poza „urzędowym optymizmem” prezesa Polskiego Towarzystwa Informatycznego wypowiedź ta zawiera dane, które pokazują, że jesteśmy jeszcze w budowie społeczeństwa informacyjnego, i to średnio zaawansowanej: prawie co drugi obywatel nie korzysta z Internetu, a o tych którzy korzystają, brak jest informacji o skali i celu wykorzystania. Dodatkowo zastrzeżenie budzi oparcie wskaźników istnienia społeczeństwa informacyjnego wyłącznie o dane techniczno-statystyczne. Podobną wątpliwość wyraża Kazimierz Krzysztofek „często pada pytanie, czy informatyzacja staje się uniwersalnym miernikiem rozwoju czy jest naturalnym stadium ewolucji cywilizacyjnej, czy projektem możliwym do realizacji tylko w krajach cywilizacyjnego centrum czy mamy do czynienia z nowym etapem rewolucji naukowo-technicznej będącym, jak twierdzą jedni, kontynuacją poprzednich czy też z zupełnie nową jakością, mutacją cywilizacji, jak głoszą inni”.(11)

W gospodarce europejskiej po II wojnie światowej można zaobserwować dynamiczne zmiany strukturalne. „Globalny system gospodarczy przechodzi wielką transformację – od kapitalizmu przemysłowego opartego na industrializmie, do kapitalizmu informacyjnego, którego zasadą jest informacjonizm. Industrializm jest zorientowany na wzrost gospodarczy, tj. na maksymalizację produkcji; informacjonizm jest zorientowany na rozwój technologiczny, tj. na akumulację wiedzy oraz na wyższy poziom złożoności w przetwarzaniu informacji.”(12) Tracą ekonomiczne znaczenie tradycyjne, podstawowe dotychczas gałęzie gospodarki - przemysł ciężki i wydobywczy. Wpływa na to wiele różnorodnych czynników:

- niechęć stosunkowo zamożnych Europejczyków do pracy w tradycyjnych zakładach przemysłu ciężkiego,
- proekologiczne podejście społeczeństwa Unii Europejskiej do przemysłu,
- stały wzrost poziomu wykształcenia obywateli UE,
- drastyczny wzrost kosztów pracy,
- długi okres względnego spokoju w Europie (brak konfliktów o ponadlokalnym zasięgu),
- rozwój gospodarek azjatyckich (Chiny, Indie, Tajwan) i przejęcie w pierwszym rzędzie produkcji w najmniej zaawansowanych technologicznie gałęziach gospodarki,
- wzrost znaczenia dostępu do informacji i nowoczesnych technologii jako elementu przewagi gospodarczej,
- globalizacja gospodarki – międzynarodowe koncerny mogą swobodnie lokować swoje zakłady na świecie w zależności od możliwości lokalnych rynków pracy.

„Stworzenie pierwszych komputerów, a następnie coraz powszechniejsze ich wykorzystanie w różnych dziedzinach, stało się podstawą rewolucji informatycznej, która doprowadziła do wzrostu efektywności pracy i otworzyła wrota dla pomysłów, które wcześniej uważano za niemożliwe do zrealizowania (np. lot na księżyc). Wykorzystywanie mocy obliczeniowych komputerów wyeliminowało część z ograniczeń umysłu ludzkiego, a przynajmniej doprowadziło do znacznego poszerzenia jego

możliwości.”(13) Jednak rozkład dostępu do tych zdobyczy cywilizacyjnych w skali świata jest nierównomierny. Europa, Ameryka Północna, Australia i część Azji może uznać, że żyje w epoce postindustrialnej. Bliski Wschód Ameryka Łacińska i Południowa i część krajów Afryki w dalszym ciągu opiera swoje gospodarki o wydobywanie i produkcję (przetwórstwo) – w wypadku tych regionów należy uznać, że nie wyszły jeszcze z etapu gospodarki industrialnej. Dla wielu krajów afrykańskich i azjatyckich podstawą produkcji jest tradycyjne rolnictwo – w ich wypadku należy uznać, że nie wyszły jeszcze z poziomu gospodarki agrarnej.

Wszystko to powoduje, że Europa, w tym oczywiście Polska, musi odnaleźć nową drogę dla swojego społeczeństwa, które weszło w fazę postindustrialną. „Rozwój technik informacyjnych daje możliwość dostępu do dużej ilości informacji, które są stale uaktualniane. W społeczeństwie informacyjnym przeciętny obywatel nie tylko będzie posiadał dostęp do informacji, ale będzie również widział potrzebę jej zdobywania i wykorzystywania, stając się aktywnym elementem procesu komunikacyjnego (...). Najważniejsza jednak będzie równość w dostępie do informacji, której efektem będzie zwalczenie dotychczasowych podziałów społecznych, bazujących niejednokrotnie na archaicznym systemie, w którym status społeczny rodziny determinuje całe życie nowonarodzonego dziecka”.(14)

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania należy zauważyć, że społeczeństwo informacyjne nie może stać się skończonym etapem ewolucji społecznej. „Rozwój społeczeństwa informacyjnego jest procesem stałym – nie ma określonego stanu, co do którego można zadekretować, że oto właśnie się zakończył. Miary postępu jego rozwoju są jedynie szacunkiem i będą się zmieniać wraz z postępem technik informacyjnych. W Polsce weszliśmy na tę drogę rozwoju, zaś oczekiwania społeczne są już tak rozbudzone, że muszą być spełnione zarówno przez biznes jak i administrację”.(15) Dlatego społeczeństwo informacyjne, należy rozumieć jako proces przejścia między społeczeństwem industrialnym, a wyższą, dziś jeszcze nie nazwaną, formą rozwoju społeczno-gospodarczego.

Bibliografia:

1. Shannon C. E.: *A mathematical theory of communication*, *The Bell System Technical Journal*, Vol. 27, str. 379–423, 623–656, lipiec, październik 1948:
2. Red. Skorupka St., Auderska H., Łempicka Z.: *Mały słownik języka polskiego*, Warszawa, wyd. PWN, 1989
3. www.sjp.pwn.pl
4. Kopaliński Wł.: *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Wydanie IV, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1968
5. Castelis M., *Spółeczeństwo sieci*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007 (wyd. org. *Rise of the network society*, 1996)
6. Koyama K., *Introduction to information theory*, Tokio 1968
7. Hofmokl T., *Internet 2000 – nowe możliwości – nowe wyzwania*, referat na II Konferencji Miasta w Internecie, Zakopane 1998
8. Goban-Klas T, Sienkiewicz P.: *Spółeczeństwo informacyjne: szanse, zagrożenia, wyzwania*, Wydawnictwo Fundacji Postępu Telekomunikacji, Kraków 1999, s. 44
9. Europejska Agenda Cyfrowa, serwis Internetowy Komisji Europejskiej www.europa.eu
10. Iszkowski W.: *Jesteśmy już społeczeństwem informacyjnym*, w: *Czas informacji* nr 1/2010, s. 50, wyd. Centrum Promocji Informatyki
11. Krzysztofek K., Szczepański M.: *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2002
12. Castels M., Himanen P.: *Spółeczeństwo informacyjne i państwo dobrobytu. Model fiński*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2009
13. Luterek M., *Zmiany w strukturze społecznej i modelu życia jednostki od społeczności opartych na łowiectwie i zbieractwie do społeczeństwa informacyjnego*, Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Warszawskiego, www.bbc.uw.edu.pl
14. *ibidem*
15. Iszkowski W.: *Jesteśmy już społeczeństwem informacyjnym*, w: *Czas informacji* nr 1/2010, s. 52, wyd. Centrum Promocji Informatyki

Lekcja 2

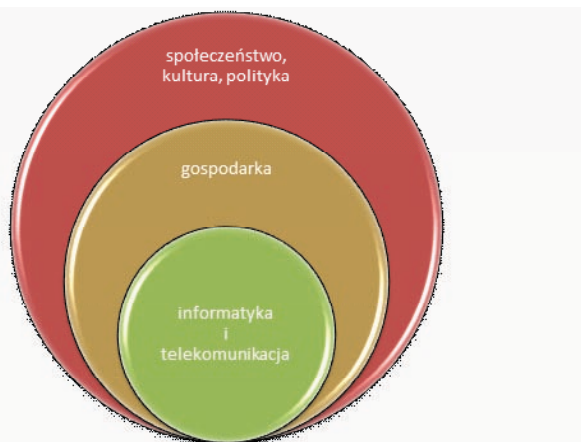
FUNKcjONALNE DEFINICJE SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Społeczeństwo informacyjne funkcjonuje w aparacie pojęciowym różnych dziedzin nauk społecznych, ekonomicznych i ścisłych. Badaniami nad różnymi aspektami tego zjawiska zajmuje się socjologia, psychologia, politologia, ekonomia (np. w zakresie gospodarczym – wpływu na wzrost efektywności przedsiębiorstwa oraz gospodarki w skali makro, czy też użytkowym – zmniejszenia kosztów produkcji), zarządzanie czy wreszcie informatyka. Efektem tego zjawiska są problemy definicyjne wynikające z ogniskowania poszczególnych autorów na interesującym ich fragmencie zagadnienia. Tomasz Goban-Klas wyróżnia aż pięć grup definicji społeczeństwa informacyjnego, opartych na kryteriach: technicznych, ekonomicznych, zawodowych, przestrzennych i kulturowych.(1) Wydaje się, że jest to podejście zbyt obszerne. Większość dostępnych definicji da się przydzielić do następujących trzech kategorii:

- definicje techniczne (technologiczne), których głównym kryterium jest odniesienie do zaawansowanych procesów informatycznych i teleinformatycznych,
- definicje ekonomiczne (gospodarcze), których głównym kryterium jest odniesienie do procesów gospodarczych i wskaźników ekonomicznych,
- definicje społeczne, których głównym kryterium jest odniesienie do jakościowej zmiany struktury społecznej, w tym kompetencji cyfrowych i komunikacji społecznej.

Oczywiście pozostanie grupa definicji nie dających się przypisać do powyższych kategorii ze względu na odniesienia do więcej niż jednej kategorii lub przyjęcia jako główne kryterium cech całkowicie niszowych.

Podobne podejście prezentuje Herbert Kubicek w swoim opracowaniu *Möglichkeiten und Gefahren der „Informationsgesellschaft“*.(2) Autor proponuje dodatkowo, aby powyższą klasyfikację definicji i zadań społeczeństwa informacyjnego traktować rozszerzająco – jako warstwę bazową przyjmuje techniki informatyczne i telekomunikacyjne, które stanowią podstawę do stworzenia warstwy ekonomicznej (gospodarczej), na nich zaś rozwinęła się, zdaniem Kubicka, warstwa społeczno – kulturalno - polityczna.

Rys.2 – warstwowy model społeczeństwa informacyjnego źródło - opracowanie własne na podstawie: Kubicek H., *Möglichkeiten und Gefahren der "Informationsgesellschaft"*

Bazową grupę stanowią definicje techniczne. Wynika to przede wszystkim z faktu, że informatyka i telekomunikacja jako pierwsze zajęły się zagadnieniem społeczeństwa informacyjnego. I Kongres Informatyki Polskiej przyjął następującą definicję społeczeństwa informacyjnego: jest to „społeczeństwo charakteryzujące się przygotowaniem i zdolnością do użytkowania systemów informatycznych, skomputeryzowane i wykorzystujące usługi telekomunikacji do przesyłania i zdalnego przetwarzania informacji”.(3) Można założyć, że względu na następstwo w czasie, że definicja ta powstała pod wpływem opracowanego na zlecenie Rady Europy, tzw. Raportu Bangemanna.(4) Dokument ten definiował społeczeństwo informacyjne jako „rewolucję opartą na informacji (...) rozwoju technologicznym, który pozwala przetwarzać, gromadzić, odzyskiwać i przekazywać informacje w dowolnej formie – mówionej, pisanej i wizualnej – bez względu na odległość, czas i wielkość”.(5) Również Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju w swojej definicji społeczeństwa informacyjnego wyszła od jego cech technologicznych „społeczeństwo informacyjne może zostać znalezione na przecięciu, kiedyś odrębnych przemysłów: telekomunikacyjnego, mediów elektronicznych i informatycznego,

bazujących na paradygmacie cyfrowej informacji. Jedną z wiodących sił jest stale rosnąca moc obliczeniowa komputerów oferowanych na rynku, której towarzyszą spadające ceny. Innym elementem jest możliwość łączenia komputerów w sieci, pozwalająca im na dzielenie danych, aplikacji a czasami samej mocy obliczeniowej, na odległości tak małe jak biuro i tak duże jak planeta. Ten podstawowy model rozproszonej mocy obliczeniowej i szybkich sieci jest sednem społeczeństwa informacyjnego.⁽⁶⁾ Podobne założenia przyjął Urząd Komitetu Integracji Europejskiej (UKIE), który w pierwotnej definicji przyjął, że „Społeczeństwo Informacyjne to nowy typ społeczeństwa, który ukształtował się w krajach, w których rozwój nowoczesnych technologii teleinformatycznych osiągnął bardzo szybkie tempo. Podstawowymi warunkami, które muszą być spełnione, aby społeczeństwo można było uznać za informacyjne, jest rozbudowana nowoczesna sieć telekomunikacyjna, która swoim zasięgiem obejmowałaby wszystkich obywateli”.⁽⁷⁾ W dokumentach UKIE definicja ta następnie ewoluowała, by ostatecznie przyjąć formę opisowej definicji społecznej: „Społeczeństwo Informacyjne to nowy typ społeczeństwa, który ukształtował się w krajach, w których rozwój nowoczesnych technologii teleinformatycznych osiągnął bardzo szybkie tempo. Podstawowymi warunkami, które muszą być spełnione, aby społeczeństwo można było uznać za informacyjne, jest rozbudowana nowoczesna sieć telekomunikacyjna, która swoim zasięgiem obejmuje wszystkich obywateli oraz rozbudowane, dostępne dla wszystkich zasoby informacyjne. Społeczeństwo informacyjne nie tylko posiada rozwinięte środki przetwarzania informacji i komunikowania, lecz środki te są podstawą tworzenia dochodu narodowego i dostarczają źródła utrzymania większości społeczeństwa. Ważnym aspektem jest również kształcenie społeczeństwa w kierunku dalszego rozwoju, tak by wszyscy mogli w pełni wykorzystywać możliwości, jakie dają środki masowej komunikacji i informacji”.⁽⁸⁾ Definicja ta zawiera w sobie definicję społeczeństwa informacyjnego, której autorami są Tomasz Goban-Klas i Piotr Sienkiewicz „Społeczeństwo informacyjne to społeczeństwo, które nie tylko posiada rozwinięte środki przetwarzania informacji i komunikowania, lecz środki te są podstawą tworzenia dochodu narodowego i dostarczają źródła utrzymania większości społeczeństwa”.⁽⁹⁾ Definicja ta należy do najczęściej cytowanych polskich definicji społeczeństwa informacyjnego. Ekonomiczne podejście do definicji społeczeństwa informacyjnego prezentuje także Stanisław Juszczak⁽¹⁰⁾, który uważa, że „społeczeństwo informacyjne jest nowym typem społeczeństwa, różniącym się od społeczeństwa industrialnego. W odróżnieniu od (...) określenia postindustrialne – w społeczeństwie informacyjnym produkcja informacji oraz wartości niematerialnych staje się siłą napędową do formowania i rozwoju”. Autor doprecyzowuje jednak definicję twierdząc, że jest to „społeczeństwo, które charakteryzuje układ stosunków opartych na gospodarce informacyjnej (information economy) – gdy ponad 50% dochodu narodowego brutto powstaje w obrębie szeroko rozumianego sektora informacyjnego”.⁽¹¹⁾

Również w dokumentach przygotowywanych przez polską administrację publiczną możemy znaleźć definicje odnoszące się do ekonomicznych aspektów społeczeństwa informacyjnego. Komitet Badań Naukowych przy Ministerstwie Łączności (obydwa podmioty już nie istnieją) w raporcie „Cele i kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego” zdefiniował społeczeństwo informacyjne jako „nowy system społeczeństwa kształtujący się w krajach o wysokim stopniu rozwoju technologicznego, gdzie zarządzanie informacją, jej jakość, szybkość przepływu są zasadniczymi czynnikami konkurencyjności zarówno w przemyśle, jak i w usługach, a stopień rozwoju wymaga stosowania nowych technik gromadzenia, przetwarzania, przekazywania i użytkowania informacji.”⁽¹²⁾ Także Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji w opublikowanym w 1996 roku raporcie „Społeczeństwo Informacyjne w Polsce” uznała, że „społeczeństwo staje się społeczeństwem informacyjnym, gdy osiąga stopień rozwoju oraz skali i skomplikowania procesów społecznych i gospodarczych wymagający zastosowania nowych technik gromadzenia, przetwarzania, przekazywania i użytkowania olbrzymiej masy informacji generowanej przez owe procesy.

W takim społeczeństwie:

- informacja i wynikająca z niej wiedza oraz technologie są podstawowym czynnikiem wytwórczym, a wszechstronnym czynnikiem rozwoju jest wykorzystywanie teleinformatyki.
- siła robocza składa się w większości z pracowników informacyjnych,
- większość dochodu narodowego brutto powstaje w obrębie szeroko rozumianego sektora informacyjnego”.⁽¹³⁾ Stanisław Juszczak również podkreślił istotną rolę nowej grupy zawodowej w procesie budowy społeczeństwa informacyjnego, „w którym siła robocza składa się z pracowników informacyjnych (information workers), a informacja jest najważniejsza.”⁽¹⁴⁾

Obecnie w literaturze przedmiotu największą grupę stanowią wieloaspektowe definicje społeczeństwa informacyjnego. Terminem „społeczeństwo informacyjne” określa się „całokształt stosunków ekonomiczno-społecznych powstających pod wpływem szerokiej implementacji systemów informacyjnych, wykorzystujących elektroniczne środki przekazu i przetwarzania informacji, takie jak systemy telekomunikacyjne i sieci (dziś w pełni prawie cyfrowe i optoelektroniczne), techniki informatyczne, w tym sieci komputerowe, systemy i sieci przesyłania i obróbki obrazu”.⁽¹⁵⁾ Podobną merytorycznie definicję lecz napisaną bardziej zrozumiałym językiem przedstawiają Kazimierz Krzysztofek

i Marek Szczepański. Twierdzą oni, że społeczeństwo informacyjne, to „społeczeństwo, w którym informacja jest intensywnie wykorzystywana w życiu ekonomicznym, społecznym, kulturalnym i politycznym; to społeczeństwo, które posiada bogate środki komunikacji i przetwarzania informacji, będące podstawą tworzenia większości dochodu narodowego oraz zapewniające źródło utrzymania większości ludzi”.(16)

Bibliografia:

1. Goban-Klas T.: *Społeczeństwo informacyjne i jego teoretycy*, w: red. Lubacz J., *W drodze do społeczeństwa informacyjnego*, wyd. Instytut Problemów Współczesnej Cywilizacji, Warszawa 1999
2. Kubicek H.: *Möglichkeiten und Gefahren der "Informationsgesellschaft"*, źródło: <http://www.fgfk.informatik.uni-bremen.de/ig/WS99-00/stu-dienbrief/index.html>
3. *Raport 1 Kongresu Informatyki Polskiej*, Poznań 1994, za: http://www.kongres.org.pl/on-line/1-szy_Kongres/index.html 050415
4. *Europa i Społeczeństwo Globalnej Informacji. Zalecenia dla Rady Europy*, za: http://cyberbadacz.republika.pl/raport_bangemanna.html
5. *ibidem*
6. *OECD Workshops On The Economics Of The Information Society: A Synthesis Of Policy Implications*, za: <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/ICCP/IE%2899%291/FINAL&docLanguage=En>, Paryż 1999
7. www.ukie.gov.pl/archiwum
8. <http://archiwum-ukie.polskawue.gov.pl/www/serce.nsf/0/6A1F328341480FEAC1256F6A0038762F?Open>
9. Goban-Klas T, Sienkiewicz P.: *Społeczeństwo informacyjne: szanse, zagrożenia, wyzwania*, Wydawnictwo Fundacji Postępu Telekomunikacji, Kraków 1999
10. Juszczak, St.: *Człowiek w świecie elektronicznych mediów – szanse i zagrożenia*, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2000, str. 11-12
11. *ibidem*
12. *Komitet Badań Naukowych, Ministerstwo Łączności, Raport - Cele i kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce*, Warszawa 2000, s. 62
13. *Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji: Społeczeństwo informacyjne w Polsce - Wstęp do formułowania założeń polityki Państwa*, Warszawa 1996; wg: <http://kbn.icm.edu.pl/pub/info/dep/spo.html> 28.04.2005
14. Juszczak, St.: *Człowiek w świecie elektronicznych mediów – szanse i zagrożenia*, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2000, str. 11-12
15. Zieliński A.: *Stan obecny i perspektywy rozwoju społeczeństwa informacyjnego na wsi*, w: *Wieś w społeczeństwie informacyjnym szanse i wyzwania – materiały V Krajowej Konferencji Telekomunikacji Wiejskiej*, wyd. Towarzystwo Telekomunikacji Wiejskiej RUTEL, Kielce 2002, s. 16
16. Krzysztofek K., Szczepański M.: *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2002

Kapitał Innowacji

e-rozwoj województwa łódzkiego

SZKOLENIE II

BUDOWA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO DLA GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

KURS II

DOKUMENTY STRATEGICZNE DLA BUDOWY SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lekcja 1

W celu omówienia dokumentów strategicznych dotyczących problematyki społeczeństwa informacyjnego przyjęto dwa poziomy, co do perspektywy ich analizy:

- poziom Unii Europejskiej,
- poziom krajowy i regionalny.

Spółeczeństwo informacyjne oraz gospodarka oparta na wiedzy stanowią dwie istotne sfery działań, które są wobec siebie komplementarne. Nowoczesna gospodarka oparta na wiedzy wypracowuje środki materialne dla tworzenia warunków budowy i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Z kolei budowa społeczeństwa informacyjnego stanowi przesłankę dla podniesienia jakości zasobów, które są wykorzystywane w procesach gospodarczych.

Termin społeczeństwo informacyjne został spopularyzowany przez byłego wiceprezydenta USA A. Gore'a, który zgłosił inicjatywę budowy globalnej infrastruktury informacyjnej (Infostrad) oraz komisarza Unii Europejskiej M. Bangemana, który zaprezentował wizję budowy społeczeństwa informacyjnego w Europie.

Kluczowym instrumentem budowy społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy jest możliwość szybkiego przekazywania informacji pomiędzy różnymi podmiotami gospodarczymi, instytucjami, ludźmi. Szczególną rolę odgrywają w tym zaawansowane technologie informacyjno – komunikacyjne (ICT). Ich efektywne wykorzystanie decyduje o przyroście PKB oraz o wydajnościach użycia różnych zasobów gospodarczych.

Podstawową rolę w budowie społeczeństwa informacyjnego odgrywają europejskie agendy, których zadaniem jest kształtowanie mechanizmów prawnych, ekonomicznych i społecznych w celu dyfuzji nowoczesnych technologii do gospodarek krajów członkowskich UE.

Na poziomie UE sformułowano kilka głównych celów budowy społeczeństwa informacyjnego. Mają one charakter społeczny – jak najszerzego dostępu do usług informacyjnych oraz ekonomiczny – tworzenie nowych miejsc pracy. Wszystko to ma przyczynić się do poprawy jakości warunków życia mieszkańców krajów unijnych.

W marcu 2000 roku Rada Europejska przyjęła dokument pt. „Strategia Lizbońska – droga do sukcesu zjednoczonej Europy”. Była to odpowiedź na naczelną wyzwanie stojące przed integrującą się Europą tj. konieczność intensywnego rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Znaczenie tego wyzwania oraz jego zakres sprawia, że niezbędne zmiany muszą dotyczyć wielu aspektów życia społecznego i gospodarczego krajów Unii Europejskiej. Strategia ma charakter modernizacyjny w odniesieniu do europejskiej gospodarki, opartej na zasadzie zrównoważonego rozwoju.

Pierwotna Strategia Lizbońska przyjmowała ambitny cel, aby w ciągu dekady gospodarka UE stała się najbardziej dynamicznym i konkurencyjnym regionem na świecie. Przesłanką tego były zmiany zachodzące w globalnym układzie sił gospodarczych. Bardzo silna pozycja Stanów Zjednoczonych, Japonii oraz rosnące potęgę w sensie gospodarczym: Chin, Indii, Brazylii stanowią silne zagrożenie dla gospodarki europejskiej i jej pozycji na świecie. Strategia Lizbońska jest szeroko rozwiniętym w historii UE zamiarem podniesienia konkurencyjności gospodarek krajów członkowskich.

W połowie realizacji Strategii Lizbońskiej zaobserwowano, że tempo zakładanych zmian jest mniejsze niż oczekiwano. Stało się to powodem dla decyzji o istotnym przyspieszeniu przebudowy gospodarki Europejskiej. W ten sposób spowodowano odnowienie, redefinicję Strategii Lizbońskiej poprzez przyjęcie Pakietu Zintegrowanych Wytycznych na lata 2005 – 2008. Głównym zadaniem Wytycznych UE było zobowiązanie wszystkich krajów członkowskich do przygotowania krajowych programów reform według owych założeń.

Strategia Lizbońska jako całość zakłada przyspieszenie trzech procesów:

1. Stworzenia gospodarki opartej na wiedzy,
2. Wzrostu konkurencyjności gospodarki,
3. Zapewnienia spójności społecznej oraz dbałości o zrównoważony rozwój i ekologię.

Kluczowym elementem strategii jest poprawa innowacyjności gospodarczej. Jest to droga do zmniejszenia luki ekonomicznej i technologicznej między UE a zaawansowanymi pod tym względem krajami świata. Z licznych badań wynika, że europejska gospodarka odbiega pod względem konkurencyjności i innowacyjności od przodujących państw na świecie. Rzutuje to na poziom jakości społeczeństw europejskich. Nadto ważnym celem strategicznym jest dążenie na rzecz spójności społecznej (według Rady Europejskiej to możliwość zapewnienia przez społeczeństwo wysokiej jakości życia, niskiej polaryzacji społecznej i wypracowanie wspólnych standardów) oraz zrównoważonego rozwoju i ekologii.

Według ujęcia OECD i Banku Światowego gospodarka oparta na wiedzy oznacza gospodarke, w której wiedza we wszystkich jej formach odrywa decydującą rolę w pobudzaniu rozwoju społecznego

i gospodarczego. Z kolei wiedza, to całokształt informacji i doświadczeń, które ułatwiają adaptację do otoczenia i rozwój.

Według prof. A. Koźmińskiego, dzięki wiedzy, która stanowi swoisty zasób użytecznych informacji, podmiot gospodarczy uzyskuje przewagę konkurencyjną na rynku wobec innych konkurentów.

Strategia Lizbońska ma charakter ogólny - dla jej konkretyzacji podejmowane są inicjatywy znajdujące wyraz w tzw. planach akcji. I tak dla przykładu „e-Europa 2002 - Społeczeństwo informacyjne dla wszystkich” przedstawiony w grudniu 1999 roku miał przynieść korzyści płynące ze społeczeństwa informacyjnego wszystkim Europejczykom. Skoncentrował się na poszerzeniu dostępności do Internetu dla jak największej liczby ludności w UE. Jednocześnie urzędnicy internetowe umożliwiają znacznie szybszą wymianę informacji od tradycyjnej dzięki czemu trafia ona znacznie prędzej do użytkownika.

Inicjatywa odniosła sukces pomagając krajom UE w rozwijaniu infrastruktury dostępu do Internetu oraz przyczyniła się do wprowadzania zmian prawnych w zakresie komunikacji elektronicznej i ważnych zmian prawnych w dziedzinie handlu elektronicznego.

Sposób spełnienia tych postulatów stanowiły cele e-Europa 2002:

1. tańszy, szybszy i bezpieczny Internet,
2. inwestowanie w ludzi i umiejętności,
3. stymulowanie wykorzystania Internetu.

Kolejna inicjatywa znalazła wyraz w dokumencie „e-Europa 2005 - Społeczeństwo informacyjne dla wszystkich” przyjętym przez Radę Europejską w czerwcu 2002 roku. Silny nacisk w niej został położony na działania adresowane do sektora publicznego i nakierowane na jak najszersze możliwości wykorzystania sieci wprowadzając e-usługi publiczne.

W pierwszym rządzie, preferowane są takie instytucje publiczne jak administracja, zdrowie, kultura. Działanie adresowane jest również do sfery biznesu oraz dla promowania szeroko pojmowanych usług publicznych. Działanie miało na celu zachęcić sektor publiczny i prywatny do wykorzystania szerokopasmowego Internetu, dzięki czemu poprawi się jakość i skuteczność oferowanych przez nie usług świadczonych na rynku globalnym.

Następną inicjatywę Komisja Europejska przedstawiła w czerwcu 2005 roku - była ona pierwszą inicjatywą podjętą w ramach nowej Strategii Lizbońskiej. Komisja Europejska w dokumencie „i2010 – Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia” zakładała nowe szczegółowe ramy strategiczne. Jego celem było zintensyfikowanie działań zorientowanych na cel ekonomiczny, za który przyjęto wzrost gospodarczy i wzrost zatrudnienia. Zdaniem twórców jest to główna droga do budowy społeczeństwa informacyjnego jednoczącej się Europy.

Strategiczne ramy i2010 opracowane przez Komisję Europejską wyznaczają trzy priorytety rozwoju społeczeństwa informacyjnego w krajach UE do roku 2010:

- 1) ukończenie jednolitej europejskiej przestrzeni informacyjnej wspierającej otwarty i konkurencyjny rynek wewnętrzny w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego i mediów,
- 2) wzmocnienie innowacji i inwestycji w badania nad ICT, mające na celu wspieranie wzrostu oraz tworzenie nowych i lepszych miejsc pracy,
- 3) stworzenie integracyjnego europejskiego społeczeństwa informacyjnego, które przyczyni się do wzrostu gospodarczego i powstawania nowych miejsc pracy w sposób zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju, stawiając na pierwszym miejscu lepszy poziom usług publicznych i jakość życia mieszkańców.

Oceniając Strategię Lizbońską zidentyfikowano główne przyczyny jej niepowodzenia. Za najważniejsze uznano:

- zbyt złożoną strategię,
- kryzys gospodarczy od 2008 roku,
- zbyt małe korzyści z podjętych reform,
- wydatki na badania i rozwój nieprzekraczające 3 proc. PKB UE,
- stopa zatrudnienia nieosiągająca 70 proc.,
- nie udało się technologicznie dorównać USA.

Fiasko Strategii unaocznilo rozmiar i intensywność problemów, jakie stoją przed krajami UE.

Z jednej strony widać wyraźnie dążenia w kierunku pogłębionej integracji, zorientowanej na unię walutową, fiskalną, polityczną, z drugiej zaś dostrzega się wyraźnie ostrość problemów i walkę o zachowanie narodowych interesów. Nie ulega wątpliwości, że proces integracji Unii Europejskiej jest trudny i skomplikowany.

Wymaga to przebudowy sposobu działania władz publicznych w Unii Europejskiej na różnych poziomach zarządzania. Uwagę zwracają dwie okoliczności. Po pierwsze, negatywny wpływ na unowo-

czeństwie gospodarki miał kryzys finansowy na świecie zapoczątkowany w 2008 roku i poniekąd przyjmowanie nowych państw członkowskich charakteryzujących się niskim rozwojem technicznym i ekonomicznym. Po drugie, instytucje publiczne oraz gospodarki krajów członkowskich UE nie wykazały się dostateczną elastycznością w reagowaniu na zmiany zachodzące w Europie i na świecie. Mimo fiaska strategii wobec licznych przeszkód, kraje UE zanotowały kilka sukcesów. Miał miejsce wyraźny wzrost dostępu mieszkańców do Internetu oraz otwarto w wyniku liberalizacji kilka rynków do tej pory mocno zmonopolizowanych (np. energetyki, turystyki i telekomunikacji).

Decyzją Rady Europy z dnia 6 października 2006 roku wprowadzono dokument pt. „Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności na lata 2007-2013” zalecający członkom UE, aby w swoich programach reform potraktowały jako priorytet inwestycje w innowacje, gospodarkę opartą na wiedzy, użycie i rozwijanie nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, zatrudnienie oraz kapitał ludzki drogą rozwoju wiedzy i innowacji na rzecz szeroko pojmowanego wzrostu.

Strategiczne wytyczne są podstawą dla opracowania w poszczególnych krajach członkowskich dokumentów krajowych. Efektem Wytycznych jest powstanie w Polsce dokumentów Strategicznych Ram Odniesienia oraz programów operacyjnych służących na rzecz jej realizacji.

Głównymi celami Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności na lata 2007-2013 są następujące działania:

1. Promowanie społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich,
2. Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości,
3. Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu.

W ten sposób połączono koncepcję budowy społeczeństwa informacyjnego z rozwojem innowacji, wiedzy i przedsiębiorczości.

W marcu 2010 roku na szczycie Rady Europy przyjęty został nowy dokument o charakterze strategicznym dla Europy tj. „Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.” Strategia „Europa 2020” jest nowym, długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej (UE), który zastąpił realizowaną od 2000 roku, zmodyfikowaną pięć lat później, Strategię Lizbońską. Opiera się ona na doświadczeniach w realizacji Strategii Lizbońskiej. Dokument ten formułuje trzy priorytety na kolejne dziesięć lat:

1. rozwój inteligentny (ang. smart growth): tj. rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
2. rozwój zrównoważony (ang. sustainable growth): tj. wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
3. rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (ang. inclusive growth): tj. wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Jak widać, w dokumencie tym łączy się w pewną całość trzy cele: gospodarczy, ekologiczny i społeczny. Są to trzy kluczowe wymiary każdego procesu rozwojowego.

Za cele szczegółowe Strategii Europa 2020 przyjęto następujące działania:

1. walkę z ubóstwem (włączenie społeczne),
2. ograniczenie emisji CO² (ekologia),
3. przeznaczenie na badania i rozwój 3 proc. PKB UE (innowacje),
4. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20 – 64 lat powinien wynosić 75 proc. (przeciwdziałanie bezrobociu).

W dokumencie Europa 2020 podjęto problem wyzwań, którym należy sprostać w Europie w najbliższej przyszłości. Są nimi:

1. Innowacje stanowiące koło napędowe rozwoju gospodarki krajów UE,
2. Kształcenie, szkolenie i uczenie się przez całe życie, czyli permanentna edukacja. Chodzi o to, by ludzie uczyli się przez całe życie dla zwiększenia elastyczności i mobilności na rynku pracy.
3. Społeczeństwo cyfrowe jest nowym etapem w rozwoju gospodarki i społeczeństwa. Oznacza zmianę sposobu myślenia i działania poprzez oszczędności czasu dzięki możliwości korzystania z szerokiego zakresu urządzeń gromadzących, przetwarzających i udostępniających informacje.

W maju 2010 roku, komunikatem Komisji Europejskiej wprowadzona została Europejska Agenda Cyfrowa. Jest ona platformą i inicjatywą określającą działania w perspektywie dziesięciu lat. Zakłada ciągły rozwój społeczeństwa informacyjnego na obszarze Unii. Za cel agendy uznano: uzyskanie trwałych korzyści ekonomicznych i społecznych z jednolitego rynku cyfrowego w oparciu o szybki Internet i interoperacyjne aplikacje sprzyjające wzrostowi jakości życia mieszkańców.

Agenda obejmuje 100 działań dotyczących zmian w przepisach prawa oraz sferze pozalegisłacyjnej. Bazą materialną ma być szybki Internet oraz interoperacyjne aplikacje służące do szybkiego rozwoju w każdej dziedzinie gospodarki Europejskiej.

Działania Agendy Cyfrowej dotyczą następujących obszarów:

1. Dynamicznego jednolitego rynku cyfrowego,

2. Interoperacyjności i norm,
3. Zaufania i bezpieczeństwa,
4. Szybkiego i bardzo szybkiego dostępu do Internetu,
5. Badań i innowacji,
6. Zwiększenia umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych i włączenia społecznego,
7. Korzyści z ICT dla społeczeństwa UE,
8. Międzynarodowych aspektów agendy cyfrowej.

Korzyściami płynącymi z dynamicznego jednolitego rynku cyfrowego są ewidentne oszczędności czasu oraz wymierne korzyści finansowe. Chodzi o niwelowanie barier, które mają wpływ w ograniczeniu dostępu do usług i treści internetowych.

Interoperacyjność i normy zapewniają mniejsze ryzyko popełnienia błędu i mają zapewniać swobodny oraz otwarty dostęp do użycia aplikacji, baz danych, usług i sieci.

Zaufanie i bezpieczeństwo – traktowane razem, mają powodować ufność do nowych technologii i wiarę, że nie ograniczy ona wolności osobistej i sfery prywatności. Prawo do prywatności i ochrony danych osobowych należą do zasadniczych praw w UE, które należy skutecznie egzekwować.

Szybki i bardzo szybki dostęp do Internetu polega na ciągłym modernizowaniu możliwości technicznych przepływu informacji. Świat, w którym żyjemy stał się przestrzenią o bardzo dużym natłoku spraw, informacji, działań, przekraczających często uzasadnienie zakresu ich praktycznej realizacji.

Badania i innowacje są jedyną skuteczną drogą dynamicznego zwiększenia konkurencyjności i atrakcyjności różnych podmiotów na globalnym rynku konkurencyjnym.

Zwiększenie umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych i włączenia społecznego, to inaczej poszerzanie kompetencji jak największej ilości osób, aby mogły być bardziej elastyczne i konkurencyjne na rynku pracy.

Korzyści płynące z zastosowania technik informacyjno – komunikacyjnych dla społeczeństwa są bardzo duże. Zadaniem polityki UE jest wykorzystanie tego potencjału w różnych sektorach od ochrony zdrowia, przeciwdziałania zmianie klimatu, zmniejszania zużycia energii do poprawy efektywności transportu i mobilności, wzmocnienia pozycji pacjentów oraz zapewnienia integracji osób niepełnosprawnych. Daje to sprawniejszy dostęp do informacji i możliwość pełnego wykorzystania potencjału rozwojowego tkwiącego w nowej technologii.

Podsumowując, konieczność budowy społeczeństwa informacyjnego oraz gospodarki opartej na wiedzy jest bezsporna. Strategia Lizbońska wytyczyła prawidłowy kierunek kształtowania europejskiej polityki gospodarczej. Niezbędne jest zachowanie niezbędnej proporcji – równowagi między potrzebami dynamicznego wzrostu gospodarczego, spójności społecznej oraz ochrony środowiska. Ogół działań na rzecz budowy społeczeństwa informacyjnego dotyczy inicjowania i wspierania projektów z zakresu rozwoju urządzeń informacyjnych, przyspieszenia prac związanych z opracowaniem regulacji dla rozwoju infrastruktury informacyjnej, umocnienia społecznego wymiaru rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz upowszechnienia wiedzy dotyczącej przemian zachodzących w ICT.

Wdrażanie strategii rozwoju kraju w oparciu o innowacyjne systemy informacyjne oraz wyższą wartość kapitału intelektualnego i ludzkiego wymaga wsparcia ze strony elastycznego systemu edukacyjnego. W sensie programowym sprzyja temu dokument Life Long Learning Programme, czyli program uczenia się przez całe życie i powinien on być kontynuowany i rozpowszechniany.

Lekcja 2

Podstawą formalno – prawną korzystania z funduszy unijnych przez Polskę, zgodnie z przyjętymi wytycznymi UE, jest posiadanie strategii społeczno – gospodarczej oraz powiązanego z nią programu przyznawania środków współfinansowanych z funduszy strukturalnych. Komisja Europejska w maju 2007 roku zaakceptowała Polski dokument strategiczny o nazwie „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia” tożsamo nazywane „Narodową Strategią Spójności” (NSS). Jej celem długofalowym jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Podstawowym warunkiem i elementem budowy społeczeństwa opartego na wiedzy jest rozwój społeczeństwa informacyjnego. Służyć temu mają zwiększone środki na działania na infrastrukturę i usługi związane z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

W Narodowej Strategii Spójności określono jako pilne (znaczące) zrealizowanie następujących zadań:

- zwiększenie dostępności i jakości do usług publicznych,
- wspieranie systemu ochrony zdrowia poprzez inwestycje w ICT, wiedzę i innowację,
- wykorzystanie technologii cyfrowych dla podnoszenia jakości kapitału ludzkiego,
- wykorzystanie ICT do optymalizacji funkcjonowania przedsiębiorstw, dzięki czemu będą one bardziej konkurencyjne i innowacyjne na rynku,
- zwiększenie nakładów na badania i rozwój (B+R) oraz zapewnienie powiązania między nauką a biznesem,
- ograniczenie zjawiska wykluczenia cyfrowego,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego mający zapewnić wdrożenie strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

Wszystkie te zadania mają na celu poprawienie warunków życia obywateli. Drogą do tego jest wyższa jakość i dostępność świadczonych usług, wspieranie systemu ochrony zdrowia, oraz zwiększenie kapitału ludzkiego. Ważnym zagadnieniem z punktu widzenia ekonomicznego jest zastosowanie technologii ICT dla większej konkurencyjności i innowacyjności podmiotów gospodarczych na globalnym rynku konkurencyjnym. Ważnym elementem jest wspieranie finansowe B+R i rozwój współpracy między sferą nauki a gospodarki. Nadto, działania te mają zmierzać do redukcji wykluczenia cyfrowego poprzez zapewnienie dostępności dla wszystkich mieszkańców krajów Unii Europejskiej.

Budowa Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia odbywa się dzięki użyciu zbioru instrumentów współfinansowanych w Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Funduszu Spójności (FS):

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ),
2. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG),
3. Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL),
4. 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO),
5. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW),
6. Program Operacyjny Pomoc Techniczna (PO PT),
7. Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej (PO EWT).

Programy te obejmują wiele projektów nakierowanych na tworzenie poszczególnych elementów, składających się na budowę społeczeństwa informacyjnego w Polsce.

Istotnym dokumentem w procesie zarządzania państwem jest Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015, opracowana przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i przyjęta przez Radę Ministrów w 2006 roku. Z wizji tej wynika (jeden z podstawowych) postulat rozwoju gospodarki bazującej na zasobie szeroko pojmowanej wiedzy.

W strategii znalazły się kluczowe zapisy podkreślające rolę nowoczesnej gospodarki oraz niezbędność szerokiego wykorzystania technologii informacyjno – komunikacyjnych.

Za ważną uznano dbałość (troskę) o rozwój szeroko pojmowanego kapitału intelektualnego. Stąd też zadaniem państwa i jego struktur jest kształtowanie warunków na rzecz ciągłego podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Elementem komplementarnym wobec infrastruktury informacyjnej jest rozwój edukacyjny. Chodzi o to, by obywatele pozyskiwali coraz wyższe umiejętności w korzystaniu z nowoczesnych, ale bardziej złożonych technik informacyjnych. Ma to pośrednio ułatwić adaptację do zmieniających się szybko warunków pracy.

Programami sektorowymi konkretyzującymi ten cel są następujące dokumenty:

- Comenius, którego celem jest wzmacnianie europejskiego wymiaru edukacji poprzez promowanie współpracy międzynarodowej,
- Erasmus, wspierający międzynarodową współpracę szkół wyższych, umożliwia wyjazdy studentów za granicę na część studiów i praktykę, promuje mobilność pracowników uczelni, stwarza uczelniom

liczne możliwości udziału w projektach wraz z partnerami zagranicznymi,

- Leonardo da Vinci - zadaniem programu jest promowanie mobilności pracowników na europejskim rynku pracy oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań edukacyjnych dla podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- Grundtvig dotyczy niezawodowej edukacji osób dorosłych i wspiera współpracę na poziomie europejskim w tym obszarze. Skierowany jest do różnego typu organizacji zajmujących się niezawodową edukacją dorosłych - ich słuchaczy i pracowników,
- Program międzysektorowy Jean Monnet stymuluje naukę, badania i debatę w zakresie studiów nad integracją europejską w instytucjach szkolnictwa wyższego na całym świecie.

Kolejnym dokumentem przyjętym 23 grudnia 2008 roku na szczelnie rządowym jest Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego do roku 2013. Stanowi ona swoistą syntezę wszystkich ustaleń zawartych w przedstawianych dotychczas dokumentach. Zakłada ona koncentrację uwagi na trzech podstawowych obszarach działań: człowiek, gospodarka, państwo.

Jest to swoista triada przenikających się działań prorozwojowych. W obszarze „człowiek”: chodzi o zintensyfikowanie rozwoju kapitału intelektualnego i społecznego Polaków dzięki wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych. W obszarze „gospodarka”, celem jest poprawa efektywności gospodarowania, innowacyjności i konkurencyjności podmiotów gospodarczych jak też zapewnienie większej sprawności poprzez wykorzystanie ICT. W obszarze „państwo”, zadaniem jest modernizacja administracji publicznej dzięki zastosowaniu różnych technologii Informacyjno-komunikacyjnych. Przebudowa technologiczna i efektywnościowa administracji publicznej ma istotne znaczenie z punktu widzenia kosztów sprawowania władzy politycznej i administracyjnej.

Wyzwaniu temu służy raport ministerstwa cyfryzacji i administracji z 2012 roku pt. „Państwo 2.0. Nowy start dla e-Administracji”. Punktem wyjścia jest diagnoza zaawansowania budowy społeczeństwa informacyjnego w Polsce oraz zarysowanie kierunków jego rozwoju z podkreśleniem znaczenia e-administracji.

W raporcie otwarcia Ministerstwa Cyfryzacji i Administracji przyjęto założenie, iż konieczne jest inne podejście do realizowania projektów informatycznych przez administrację publiczną. Za jeden z kluczowych celów nowego podejścia przyjęto cyfryzację. Polega ona na odejściu od dotychczasowych sposobów wdrażania projektów informatycznych i wprowadzeniu nowych rozwiązań innowacyjnych pozwalających zapewnić możliwość zwiększenia dostępu do informacji, większej ilości osób.

Podstawowym dokumentem budowy społeczeństwa informacyjnego w regionach na poziomie województwa łódzkiego jest opracowanie pt. i-Łódzkie 2013 - Program Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Województwie Łódzkim do roku 2013.

Program powstał w 2006 roku i ma charakter strategiczny. Zawiera on główne priorytety budowy rozwoju nowoczesnego społeczeństwa w przestrzeni regionu łódzkiego.

W części raportowej wskazano na następujące elementy diagnostyczne:

1. bardzo niską alokację środków na projekty realizowane bezpośrednio przez samorządy gmin wiejskich,
2. niską innowacyjność projektów (za wyjątkiem projektów samorządu łódzkiego),
3. koncentrację inwestycji na finansowaniu infrastruktury urzędów i placówek samorządowych,
4. brak środków na dofinansowanie projektów inicjowanych przez władze miast – byłych stolic województw,
5. brak projektów infrastrukturalnych, obejmujących cały teren województwa lub jego znaczną część,
6. brak środków na rozwój infrastruktury szerokopasmowego dostępu do Internetu przy zastosowaniu różnorodnych technologii,
7. niezrównoważoną geograficznie dystrybucję środków działania 1.5 ZPORR.

Z wniosków tych wyłania się mało korzystny wizerunek zaawansowania w budowie społeczeństwa informacyjnego na terenie województwa łódzkiego. Począwszy od małej innowacyjności projektów poprzez brak środków na projekty podejmowane przez wiele jednostek samorządowych aż do wyposażenia infrastrukturalnego. Na tym tle projekty realizowane przez jst wykazały relatywnie dużą innowacyjność.

W oparciu o sformułowane wnioski określono następujące pożądane kierunki działań:

- I. Kapitał ludzki dla eRozwoju,
- II. Wzrost gospodarczy oparty na ICT,
- III. Usługi on-line przyjazne mieszkańcom.

Podstawowym warunkiem budowy społeczeństwa informacyjnego w województwie łódzkim jest coraz wyższa jakość kapitału ludzkiego. Osoba posiadająca niskie kwalifikacje zawodowe nie jest bowiem w stanie sprostać wymaganiom nowoczesnej gospodarki. W związku z tym dla utrzymania się na rynku pracy osoba musi doskonalić i rozwijać przez cały czas nowe umiejętności, a także rozszerzać

i pozyskiwać coraz większą wiedzę. W przeciwnym razie mogą one zasilić grupę osób wykluczonych społecznie i cyfrowo i znaleźć się pod tym względem na swoistym marginesie społecznym.

Podstawą nowoczesnej gospodarki i dynamizowania wzrostu gospodarczego jest nasycenie procesów wytwórczych i usługowych technologiami ICT. Są one konieczne nie tylko dla sprawnej obsługi dotychczasowych procesów, ale również wdrażania technologii wysokich jakości (high – tech) angażujących znaczne zasoby wiedzy. Dzięki temu możliwe jest zapewnienie wyższej efektywności i innowacyjności przedsiębiorców.

Poprawa jakości życia mieszkańców wyraża się w coraz łatwiejszym i przyjaznym dostępie do usług świadczonych przez administrację publiczną, oraz samorząd terytorialny. Dzięki temu następuje odczuwalna poprawa standardu obsługi różnych interesantów urzędu. W tym celu niezbędne jest zbudowanie regionalnego systemu świadczenia usług publicznych drogą elektroniczną. Istotnym warunkiem jest zmiana mentalności mieszkańców w taki sposób, aby uznali takie rozwiązanie za korzystne ze względów czasowych i kosztów.

Administracja publiczna pełni rolę służebną wobec mieszkańców. Z tego powodu władze publiczne muszą dbać o to, aby obywatele żyli w dobrze zorganizowanej przestrzeni, korzystając ze sprawnie funkcjonujących urzędów infrastrukturalnych, rozwijali się. Warunkiem tego jest dostarczenie im środków do komunikacji społecznej. Wszystko to ma ułatwić im życie. Wprowadzanie do urzędów nowoczesnych technologii poprawia warunki życia, zapobiegając wykluczeniu cyfrowemu.

Biorąc za punkt wyjścia obrane priorytety, wskazano na sześć kluczowych projektów realizowanych przez administrację publiczną, na które trzeba zwrócić szczególną uwagę. Są nimi:

1. Infostrada Łódzka,
2. Regionalna Infrastruktura Usług Społeczeństwa Informacyjnego,
3. Łódzki Program Usług e-Zdrowia Publicznego,
4. Łódzki Program e-Integracji,
5. Innowacje dla Gospodarki Wiedzy,
6. Wojewódzki Program Powszechnej Edukacji dla Społeczeństwa Informacyjnego.

Warunkiem infrastrukturalnym jest zrealizowanie projektu mającego na celu połączenie obszaru województwa łódzkiego Internetem szerokopasmowym. Władze regionu powinny wspierać regionalne i lokalne inicjatywy na rzecz budowy infrastruktury szerokopasmowego dostępu do Internetu. Świadczenie usług publicznych powinno przebiegać w ramach regionalnej infrastruktury usług społeczeństwa informacyjnego. Powinno skupić się na działaniach służących opracowaniu i budowie zintegrowanej platformy wspomagającej świadczenie usług drogą elektroniczną.

Szczególne miejsce odgrywa w tym Łódzki Program Usług e-Zdrowia Publicznego, prowadzący do poprawy stanu zdrowotności mieszkańców regionu łódzkiego.

Łódzki Program e-Integracji ma zadanie zapewnić społecznościom obszarów wykluczenia cyfrowego warunków do e-Integracji poprzez wdrożenie służącej temu celowi infrastruktury lokalnej i regionalnej.

Innowacje dla gospodarki wiedzy, to zwiększenie zakresu i efektywności wdrożeń innowacyjnych rozwiązań ICT w sektorze prywatnym i publicznym, w celu stymulowania wzrostu gospodarczego oraz zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstw województwa łódzkiego, a także rozwoju badań nad społeczeństwem informacyjnym w regionie.

Treścią Wojewódzkiego Programu Powszechnej Edukacji dla Społeczeństwa Informacyjnego jest podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności związanych z życiem i pracą w środowisku nowoczesnych technologii teleinformatycznych w grupach zawodowych kluczowych dla rozwoju regionalnej gospodarki wiedzy oraz społecznościach i grupach wykluczenia cyfrowego.

Projekty te stanowią logiczną całość o charakterze kompleksowym i wewnętrznie spójnym. Wspólnym mianownikiem jest przebudowa edukacyjna i zwiększenie świadomości obywateli, że działania są niezbędne, przynosząc wymierną korzyść dla nich samych, przedsiębiorców oraz instytucjom publicznym.

Omówione dokumenty na szczeblu Unii Europejskiej, krajowym i regionalnym tworzą pewien system norm i zasad o charakterze całościowym i wewnętrznie spójnym. Dokumenty te mają charakter programowo-strategiczny, ponieważ obejmują priorytety, cele i zadania oraz sposoby i instrumenty ich osiągnięcia. W istocie stanowią one formalno-prawne przepisy wprowadzania rozwiązań na rzecz budowy społeczeństwa informacyjnego oraz gospodarki opartej na wiedzy. Szczególne miejsce zajmuje w nich problematyka innowacji, oraz zastosowanie nowoczesnych technologii informacyjno – komunikacyjnych. Wszystko to ma służyć polepszeniu warunków życia obywateli oraz stworzyć warunki poprawy efektywności gospodarowania w kierunku zdobycia przewagi konkurencyjnej na rynku globalnym. Warunkiem tego jest zapewnienie sprawności instytucji publicznych (rządowych i samorządowych) tworzących ramy dla tych działań jak również ich współpraca z sektorem prywatnym dla zapewnienia jak najwyższej jakości świadczonych usług w świecie realnym i cyfrowym.

Technologie informacyjno – komunikacyjne są coraz częściej wykorzystywane w wielu obszarach życia społecznego i gospodarczego. Badania wykorzystują ścisłą korelację pomiędzy wykorzystaniem

Internetu a wzrostem gospodarczym oraz standardem życia obywateli. Technologie te przynoszą liczne korzyści w takich obszarach jak: edukacja, gospodarka, pomoc społeczna, rynek pracy. Dzięki wykorzystaniu ICT możliwe jest zmniejszenie dystansu między różnymi grupami społecznymi, przeciwdziałając wykluczeniu niektórych z nich i dając szanse na dośnięcie ogółu społeczeństwa. Nowoczesne urządzenia technologiczne odgrywają wielką rolę w procesie komunikacji społecznej. Po pierwsze, chodzi o komunikację urzędu z mieszkańcami, po drugie, komunikacja wewnętrzna urzędu usprawnia pracę urzędników. Po trzecie, dzięki temu, udostępnia się możliwość komunikowania się obywateli między sobą. Jest to element budowy społeczeństwa obywatelskiego, aby ludzie działali niezależnie od instytucji państwowych i brali szeroki udział w procesach decyzyjnych dotyczących zarządzania sprawami publicznymi.

Kapitał Innowacji

e-rozwoj województwa łódzkiego

SZKOLENIE II

BUDOWA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO DLA GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

KURS III

CYFROWY ŚWIAT W KTÓRYM ŻYJEMY – WYKORZYSTANIE ELEMENTÓW SI W ŻYCIU SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM POLAKÓW

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lekcja 1

KORZYSTANIE Z TECHNOLOGII INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNYCH

Technologie informacyjno-komunikacyjne, choć wciąż czasem określane mianem „nowych technologii” - spowszedniały. Dla większości Polaków telefon komórkowy jest narzędziem codziennego użytku, coraz więcej osób korzysta też z komputerów i Internetu. Jeszcze kilka lat temu technologie te były używane wyłącznie przez niewielką grupę osób. W 2003 roku zaledwie 14 proc. osób w wieku 16 i więcej lat korzystało zarówno z telefonów komórkowych, komputerów jak i Internetu. Obecnie komórkę posiada ponad 85 proc., z sieci korzysta 60 proc., a 55 proc. korzysta ze wszystkich tych technologii. Jednak od samego upowszechnienia technologii ICT istotniejszy jest wzrost znaczenia tych technologii w różnych sferach życia, a także dla przemian społecznych i gospodarczych w Polsce. Niniejszy rozdział Diagnozy społecznej poświęcony jest diagnozie stanu rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce oraz uwarunkowań, sposobów, a także konsekwencji korzystania z nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych.

W pierwszej połowie 2011 roku w dwóch trzecich gospodarstw domowych był komputer, natomiast dostęp do Internetu w 61,1 proc. Obserwowany jest dalszy wzrost liczby skomputeryzowanych gospodarstw domowych, choć jest on coraz wolniejszy (wykres 7.1.1). Spowolnienie to świadczy o stopniowym nasyceniu się rynku, tak jak przewidywano w raporcie sprzed dwóch lat. Z drugiej strony, wzrost dostępności Internetu jest cały czas szybki i w ostatnich dwóch latach liczba gospodarstw domowych z dostępem do sieci zwiększyła się o prawie 10 punktów procentowych. Jest to związane z kurczeniem się grupy gospodarstw, które posiadają komputer, ale nie mają dostępu do Internetu. Obecnie Internetu nie ma tylko 8 proc. skomputeryzowanych, dwa lata temu było to 15 proc. a w 2003 roku dostęp do sieci miało tylko co drugie gospodarstwo wyposażone w komputer.

Podobnie jak w ubiegłych latach, komputer częściej posiadają gospodarstwa wieloosobowe, a zdecydowanie najrzadziej osoby mieszkające samotnie. Aż 72 proc. tych ostatnich nie posiada w domu komputera, a w gospodarstwach domowych, w których mieszkają dwie osoby, komputera nie ma 49 proc. Tymczasem, komputer jest w 84 proc. domów, w których mieszkają trzy osoby i aż w 90 proc. gospodarstw zamieszkiwanych przez cztery i więcej osób. Różnice te powodują, że już 75,6 proc. Polaków w wieku 16 i więcej lat ma komputer we własnym domu (wzrost z niecałych 70 proc. dwa lata temu i 62 proc. w 2007 roku). Podobnie jest z dostępem do Internetu, dzięki czemu już 70,5 proc. Polaków w wieku 16+ posiada w domu komputer z dostępem do sieci (dwa lata temu było to o 11 punktów procentowych mniej). Jeżeli uwzględnimy również dzieci poniżej 16-tego roku życia, to okaże się, że dostęp w domu ma 73 proc. mieszkańców kraju. Jednak nie wszyscy, których gospodarstwa domowe posiadają technologie ICT, faktycznie z nich korzystają. Aż 23 proc. osób, które posiadają komputer w domu, zupełnie z komputerów nie korzysta. Co ciekawe, osób takich jest coraz więcej – w 2007 roku z komputera nie korzystało 16 proc. osób mających go w domu, a dwa lata później 17 proc. Z domowych komputerów nie korzystają przede wszystkim osoby starsze, słabiej wykształcone, a także emeryci i renciści. Mniej domowników korzysta z komputerów w małych miastach i na wsi. Analogicznie, jak w przypadku komputerów, również z Internetu nie korzysta znacząca grupa osób posiadających komputer i dostęp do sieci we własnym domu. Obecnie jest to 14,1 proc. Polaków w wieku 16+ i 19 proc. tych, którzy posiadają dostęp. Dla bardzo dużej i wciąż rosnącej grupy osób, powodem niekorzystania z komputerów i Internetu nie jest brak dostępu do tych technologii. Nie korzystają one przede wszystkim ze względu na brak motywacji do samodzielnego używania (często mogą poprosić o pomoc lub sprawdzenie czegoś w sieci innych domowników). Znaczenie ma również brak wiedzy, do czego Internet mógłby się przydać, a także brak umiejętności korzystania.

Inne technologie w gospodarstwach domowych

W ostatnich dwóch latach obserwujemy bardzo duży przyrost liczby gospodarstw posiadających płatną telewizję satelitarną lub kablową (wykres 4.3.16 w rozdz. 4.3). W ostatnich czterech latach nastąpił także bardzo szybki przyrost telewizorów LCD lub plazmowych. Jest on wyraźnie szybszy niż przyrost komputerów i dostępności Internetu w ostatnich latach. W 2007 takie telewizory miało zaledwie co piąte gospodarstwo domowe, dwa lata temu co trzecie, a obecnie już połowa. Również odtwarzacze DVD są coraz częstsze w gospodarstwach domowych Polaków, jednak dynamika przyrostu jest znacznie wolniejsza. Rośnie także odsetek gospodarstw deklarujących posiadanie kina domowego. Nadal maleje liczba gospodarstw domowych posiadających telefon stacjonarny. Obecnie jest ich nieco ponad połowa. Oczywiście wynika to przede wszystkim z upowszechnienia telefonii komórkowej – obecnie telefon komórkowy posiadają osoby z 87,9 proc. gospodarstw domowych, a więc komórki są w znacznie większej liczbie gospodarstw domowych niż telefony stacjonarne. W aż 57,7 proc. gospodarstw telefon komórkowy ma każda osoba. Własny telefon komórkowy ma 85,1 proc. osób w wieku 16 i więcej lat. Wśród osób, które nie mają telefonu komórkowego 10,1 proc. ma w domu telefon stacjonarny. Zaledwie 4,8 proc. to osoby, które nie mają ani własnej ko-

mórki, ani telefonu stacjonarnego.

Przyczyny braku technologii ICT w gospodarstwach domowych

Brak powszechnej dostępności technologii ICT jest dostrzegany przez samorządy, administrację państwową, a także niektóre firmy i często postrzegany jest jako problem: albo jako istotny czynnik wykluczenia cyfrowego, albo też jako ograniczenie dostępu do usług, w tym usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną. Podejmowanych jest szereg inicjatyw i działań na rzecz upowszechnienia wykorzystania komputerów i Internetu. Aby jednak możliwe było podejmowanie działań adekwatnych do danego problemu, niezbędna jest jego dobra diagnoza. Obecnie 13 proc. wszystkich gospodarstw deklaruje niemożność zakupu komputera stacjonarnego ze względów finansowych, jest to tylko nieznacznie mniej niż w 2009 roku. Ponadto 25 proc. deklaruje chęć posiadania laptopa i brak środków na jego zakup, natomiast cztery lata temu było to 35 proc. Mimo zmniejszania się grupy gospodarstw domowych deklarujących chęć posiadania komputera i brak możliwości finansowych jego zakupu, wciąż stosunkowo często brak komputera tłumaczony jest względami finansowymi. Należy jednak do takich deklaracji podchodzić z dużą ostrożnością, często jest to bowiem wygodne wytłumaczenie, a faktyczne powody są bardziej złożone. Znaczenie zasobności materialnej dla posiadania komputera jest wyraźnie mniejsze niż znaczenie innych czynników. Prawie 46 proc. gospodarstw domowych z najniższego kwartyla dochodów posiada komputer, a 39 proc. dostęp do Internetu. Oznacza to, że przynajmniej część z uboższych gospodarstw domowych jest w stanie zdobyć sprzęt ICT. Zaledwie 12 proc. gospodarstw domowych deklaruje, że chciałoby mieć dostęp do Internetu, ale nie może sobie na niego pozwolić ze względów finansowych. Jest to tylko 30 proc. spośród tych, bez dostępu do sieci. Co więcej, podobnie jak w przypadku komputerów gospodarstw takich jest wyraźnie mniej niż w ubiegłych latach. Tym samym 27 proc. wszystkich gospodarstw domowych nie ma dostępu do Internetu, ale powody tego stanu rzeczy są niefinansowe.

Najczęściej wymienianym powodem jest brak potrzeby, wskazuje go 44 proc. gospodarstw bez sieci. W drugiej kolejności podawany jest brak odpowiedniego sprzętu (31 proc.). Warto zauważyć, że powód ten jest wymieniany coraz rzadziej i to nawet mimo tego, że zmalała też liczba gospodarstw mających komputer bez dostępu do sieci. Innym czynnikiem, który także jest teraz znacznie rzadziej wymieniany, są wysokie koszty dostępu. Obecnie wymienia je 22 proc. gospodarstw bez Internetu, a jeszcze cztery lata temu było to prawie 40 proc. Spadki te mogą być efektem dwóch czynników – malejących cen sprzętu i samego dostępu do sieci, a także tego, że osoby, które wcześniej narzekały na brak sprzętu i wysokie koszty, mimo wszystko miały znacznie wyższe motywacje i dużej części z nich ten dostęp udało się już pozyskać. Jako powód braku Internetu rzadziej wymieniany jest również brak technicznych możliwości korzystania ze stałego łącza, co jest związane z upowszechnieniem dostępu, a także z łączami mobilnymi. Jedynie około 1 proc. wszystkich gospodarstw domowych w Polsce deklaruje brak możliwości posiadania sieci w domu. To bardzo mało. Pokazuje to również, że problem tzw. białych plam jest mało istotny. Znaczenie ma natomiast jakość tego dostępu – jego niezawodność, a także przepustowość łącza. Wśród ważnych powodów braku dostępu do sieci wymieniany jest brak umiejętności korzystania. Jako jeden z głównych powodów braku Internetu, przyczynę tę wymienia mniej więcej co czwarte gospodarstwo bez dostępu. Inne powody są już zdecydowanie rzadziej wskazywane. Pogłębia się więc trend obserwowany już od kilku lat – twarde bariery dostępu do Internetu (infrastrukturalne czy finansowe) są coraz mniej znaczące, natomiast coraz większymi barierami upowszechnienia nowych technologii są bariery miękkie – brak wiedzy i uświadomianych potrzeb, a także nieposiadanie odpowiednich umiejętności korzystania. Należy oczekiwać, że tendencja ta będzie się w najbliższych latach pogłębiała.

Komunikacja przez Internet i portale społecznościowe

Komunikacja jest jednym z podstawowych celów korzystania z Internetu. Zdecydowana większość komunikacji w sieci to kontakty z osobami znanymi z codziennego życia. Narzędzia komunikacji elektronicznej wykorzystywane są obecnie bardzo podobnie jak w ostatnich kilku latach. Najistotniejsze zmiany związane są z mniejszą regularnością korzystania z komunikatorów Internetowych, bo choć od czasu do czasu używa ich prawie 80 proc. internautów, to jednak tylko połowa robi to regularnie. Nieco mniej regularne jest wykorzystanie poczty elektronicznej. Podobnie jak w przypadku komunikatorów może to być związane z upowszechnieniem się serwisów społecznościowych i z tym, że część komunikacji odbywa się właśnie w tych serwisach.

Już dwa lata temu ponad połowa użytkowników deklarowała regularne korzystanie z serwisów społecznościowych, a kontakt z nimi miało ponad 80 proc. internautów. Obecnie do posiadania konta w którymś z portali i korzystania z niego od czasu do czasu przyznaje się już 68 proc. internautów, a więc ponad 40 proc. Polaków. Prawie 35 proc. Polaków ma konto na NK.pl (dawniej nasza-klasa.pl), 20 proc. na Facebooku, a 13 proc. w innym serwisie. Warto też podkreślić, że użytkownicy różnych serwisów to najczęściej te same osoby. W tej chwili aż 80 proc. polskich użytkowników Facebooka ma też konto i korzysta z NK.pl. Mimo znacznie większego nagłośnienia Facebooka i znacznie większej

jego widoczności poza Internetem i w innych mediach, cały czas znacznie więcej Polaków korzysta z rodzimego serwisu. W kwietniu 2011 konto na NK.pl miało i korzystało z tego serwisu 57,5 proc. internautów, na Facebooku tylko 34 proc. internautów; 22 proc. użytkowników ma konto w innym serwisie społecznościowym. Przekłada się to na nieco ponad 11 mln osób na NK.pl i 6,5 mln na Facebooku. Wyniki te są dokładnie zbieżne z liczbą użytkowników z Polski podawaną przez Facebook, a i dane dla NK.pl nie odbiegają od tego, co wiadomo z innych statystyk. Jednak, jak pokazują dane z badania Megapanel PBI/Gemius z Facebooka bardzo często korzystają również osoby, które nie mają założonego tam konta. W rezultacie, mimo dużej różnicy w liczbie zarejestrowanych użytkowników na oba serwisy zagląda już podobna liczba osób. To po części efekt większej obecności Facebooka w różnych miejscach sieci, a także w innych mediach, przez co znacznie więcej osób ma szansę na nawet przypadkowe wejście lub zainteresowanie się chociażby promowanym gdzie indziej fanpage`m.

Usługi publiczne przez Internet

Jednym z często przywoływanych aspektów rozwoju społeczeństwa informacyjnego jest e-administracja, czyli możliwość zapewnienia lepszej komunikacji w kontaktach pomiędzy obywatelami a instytucjami publicznymi, a także pomiędzy różnymi urzędami. W Polsce powoli rozwijane są kolejne usługi publiczne oferowane przez sieć i coraz więcej różnych spraw można w Internecie załatwić. Również coraz więcej informacji publicznych jest możliwych do znalezienia w sieci. Analizy sposobu korzystania z Internetu pokazują, że coraz więcej użytkowników Internetu korzysta z informacji zamieszczanych na stronach instytucji publicznych. W 2005 roku uzyskiwanie informacji z takich stron deklarowała połowa internautów, a obecnie jest to 62 proc. użytkowników. Warto też pamiętać, że w okresie tych sześciu lat liczba osób korzystających z Internetu wzrosła prawie dwukrotnie. Znaczaco większy jest również odsetek osób, które deklarują „pobieranie lub wypełnianie formularzy urzędowych przez Internet. Obecnie taki sposób korzystania z Internetu przynajmniej od czasu do czasu deklaruje 56 proc. użytkowników, podczas gdy sześć lat temu było to 35 proc. Oprócz ogólnych kontaktów z administracją publiczną w sieci warto przyjrzeć się konkretnym elektronicznym usługom publicznym. W dyskusjach o rozwoju elektronicznej administracji w Polsce pojawia się wiele zastrzeżeń dotyczących tempa i kierunku tych zmian. Jednym z głównych, jest zarzut koncentracji na rozwoju usług publicznych dostępnych w sposób elektroniczny dla obywatela, pomimo stosunkowo rzadkich sytuacji, w których obywatele z danego typu usług korzystają (bo jak często można wymieniać dokumenty?). W zamian postulowane jest przede wszystkim usprawnienie procesów wewnątrz administracji i racjonalizacja procesów i procedur administracyjnych w oparciu o wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych. W niniejszej części raportu przyjrano się deklarowanemu zapotrzebowaniu Polaków na usługi publiczne dostępne drogą elektroniczną, oraz jak zmieniało się ono w ostatnich czterech latach. Podobnie jak w ubiegłych latach, również w tej edycji badania zadane zostało pytanie o preferencje odnośnie sposobów załatwiania różnych spraw urzędowych. W pytaniu tym uwzględnione zostały różne stopnie wykorzystania Internetu. Dla każdej z kilkunastu spraw głowa gospodarstwa domowego miała możliwość zadeklarowania, czy przewiduje załatwienie takiej sprawy, a jeśli tak, to czy chciałaby mieć możliwość wykorzystania przy tym Internetu. Dodatkowo rozróżniane były dwa poziomy wykorzystania sieci – po pierwsze, tylko uzyskanie informacji (i załatwienie danej sprawy urzędowej w sposób tradycyjny), a po drugie, załatwienie całej sprawy przez Internet.

ŹRÓDŁA:

1. *Korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych - Dominik Batorski (w: Raport - Diagnoza Społeczna 2011. Warunki i jakość życia Polaków www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2011.pdf data pobrania 01.06.2012) - zgodnie z licencją na stronie www.diagnoza.com*

Lekcja 2

BANKOWOŚĆ ELEKTRONICZNA

1. Podstawowe definicje

Ponieważ w języku potocznym, informatorach, ulotkach oraz niektórych opracowaniach naukowych używa się zamiennie takich pojęć jak: bankowość elektroniczna, usługi bankowe on-line, home banking, e-banking, na potrzeby tej pracy należy sprecyzować zakresy pojęć. Pozwoli to na dokładniejsze zbadanie i opisanie problemu.

Bankowość elektroniczna – forma usług oferowanych przez banki, polegająca na umożliwieniu dostępu do rachunku za pomocą urządzenia elektronicznego (komputera, bankomatu, terminali POS) i linii telekomunikacyjnych. Zależnie od wykorzystanych rozwiązań, bankowość elektroniczna pozwala na wykonywanie operacji pasywnych (np. sprawdzanie salda czy historii rachunku) jak i operacji aktywnych (np. dokonanie polecenia przelewu, założenie lokaty terminowej, itp.).(1)

Nieco inaczej, bardziej z punktu widzenia informatyka, definiuje bankowość elektroniczną Witold Chmielarz – Elektroniczna bankowość (electronic banking, e-banking, tele-banking, remote-banking, cyber-banking) lub bankowość zdalna, jest to sposób przeprowadzenia operacji bankowych spoza fizycznego miejsca funkcjonowania banku. W tym ujęciu idea bankowości elektronicznej i jej zakres sprowadzają się głównie do teleinformatycznego (oprogramowanie, sprzęt, sieci) wspomaganie procesów łączności pomiędzy:

- szeroko pojętym klientem a bankiem,
- różnego typu kontrahentami (klient, sprzedawca) za pośrednictwem banku lub instytucji parabankowych,
- bankami lub ich składowymi elementami organizacyjnymi,
- innymi instytucjami sfery finansowej a bankami.(2)

Pojęciem bezpośrednio związanym z tak pojmowaną bankowością elektroniczną jest elektroniczny instrument płatniczy, którego najpełniejsza definicja znajduje się w Ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych.(3) W myśl tej definicji elektroniczny instrument płatniczy, to każdy instrument płatniczy, w tym z dostępem do środków płatniczych na odległość, umożliwiający posiadaczowi dokonywanie operacji przy użyciu elektronicznych nośników informacji lub elektroniczną identyfikację posiadacza niezbędną do dokonania operacji, w szczególności kartę płatniczą lub instrument pieniądza elektronicznego.(4)

Szczególną formą bankowości elektronicznej jest bankowość Internetowa – oferująca (najczęściej małym firmom i klientom indywidualnym) usługi bankowe za pośrednictwem komputera podłączonego do Internetu oraz ogólnie dostępnego oprogramowania lub telefonu komórkowego obsługującego technologię WAP.

Dla klientów korporacyjnych, dużych firm i urzędów oferowany jest home banking – usługa opierająca się na takich samych łączach, jednak wzbogacona o specjalistyczne oprogramowanie instalowane na komputerze klienta. Bankowość telefoniczna opiera się na udostępnieniu części usług za pomocą połączenia telefonicznego i poleceń ustnych. Najpopularniejszą zaś formą bankowości elektronicznej są systemy terminalowe, wykorzystujące bankomaty i terminale POS. Terminal POS – urządzenie elektroniczne służące do weryfikacji przeprowadzonej operacji – najczęściej spotykamy się z nim płacąc „kartą”. Terminal POS pozwala na uwiarygodnienie przeprowadzonej transakcji przez bankowego agenta rozliczeniowego, który sprawdza pokrycie finansowe dla danej operacji, oryginalność karty i legalność jej posiadania (czy karta nie została zastrzeżona wskutek np. kradzieży).

Banki oferują kilka możliwości zdalnej obsługi konta poprzez tzw. kanały elektroniczne. Najczęściej wykorzystywane kanały elektroniczne to: telefon tradycyjny, Internet, krótkie informacje tekstowe tzw. sms-y, połączenia WAP, modemy.

W chwili obecnej funkcjonują dwa modele banków elektronicznych: oddział elektroniczny oraz dostęp elektroniczny:

- w oddziale elektronicznym wymagane jest założenie nowego konta. W innych oddziałach tego samego banku dostęp do tego konta jest mocno ograniczony albo wręcz niemożliwy. Utrudniony jest również dostęp do dużych kwot gotówki (karty bankowe zwykle posiadają limity dzienne). Oddział elektroniczny jest silnie wyspecjalizowany w nowoczesnej obsłudze i zwykle jego oferta jest tańsza i lepiej dostosowana do potrzeb Internauty. W przypadku korzystania z takiego konta ważne jest archiwizowanie wyciągów, które mogą się przydać np. przy ubieganiu o kredyt w innym banku. Używanie historii konta z oddziału elektronicznego potrwa przynajmniej 1 tydzień,
- w dostępie elektronicznym konto może zostać założone w dowolnym oddziale lub placówce banku. Kanały elektroniczne tylko rozszerzają możliwości rachunku bankowego. Usługi elektroniczne można w każdej chwili zamówić, jak również później z nich zrezygnować pozostawiając nadal czynne konto. W tym modelu działa większość banków. Zaletą tego modelu jest równoległa obsługa konta w pla-

cówce banku.(5)

Określeniem „Rada Bankowości Elektronicznej” lub RBE oznaczana będzie działającą przy Radzie Banków Polskich instytucja powołana w celu ułatwienia współpracy międzybankowej w zakresie standaryzacji obrotu elektronicznego oraz wspólnej polityki w zakresie zabezpieczenia dla systemów bankowości elektronicznej(...), która stała się sformalizowaną grupą nacisku, mającą na celu doprowadzenie do przyjęcia w Polsce rozwiązań prawnych umożliwiających szerokie zastosowanie elektronicznej wymiany danych i podpisu elektronicznego. Celem Rady jest także szeroko pojęta promocja idei bankowości elektronicznej i obrotu elektronicznego.(6)

Wszystkie instytucje bankowości elektronicznej posługują się pieniądzem elektronicznym definiowanym jako: wartość pieniężna stanowiąca elektroniczny odpowiednik znaków pieniężnych, która spełnia łącznie następujące warunki:

- a) jest przechowywana na elektronicznych nośnikach informacji,
- b) jest wydawana do dyspozycji na podstawie umowy w zamian za środki pieniężne o nominalnej wartości nie mniejszej niż ta wartość,
- c) jest przyjmowana jako środek płatniczy przez przedsiębiorców innych niż wydający ją do dyspozycji,
- d) na żądanie jest wymieniana przez wydawcę na środki pieniężne,
- e) jest wyrażona w jednostkach pieniężnych.(7)

2. Historia bankowości elektronicznej

Za prehistorię bankowości elektronicznej na świecie należy uznać rok 1964 kiedy to w Stanach Zjednoczonych uruchomiono pierwszy bankomat. Do Europy zawitały one trzy lata później, by w 1967 roku pojawić się w Wielkiej Brytanii, a w następnym roku we Francji, Szwajcarii i Szwecji. Na przełomie lat 60 i 70 bankomaty dotarły do Azji (najpierw pojawiły się w Japonii).

Na kolejny skok jakościowy w rozwoju bankowości elektronicznej trzeba było czekać do połowy lat osiemdziesiątych. W 1984 roku w Finlandii wprowadzono do użytku pierwszy system home bankingu pozwalający na kontakt z bankiem za pomocą zdalnego komputera.

Przełamanie następnej bariery technologicznej wymagało kolejnych dziesięciu lat. Chociaż obecnie młodym ludziom wydaje się, że Internet istnieje „od zawsze”, to prawdziwy, komercyjny rozwój „sieci” poza czysto naukowe bądź militarne zastosowania, przypada na przełom lat 80 i 90 ubiegłego stulecia. Dlatego dopiero w roku 1995 amerykański Security First Network Bank jako pierwszy na świecie umożliwił świadczenie usług bankowych za pośrednictwem Internetu. W Europie technologia ta pojawiła się już rok później, wprowadzona przez banki fińskie i szwedzkie.

Z przyczyn ustrojowych Polska była wyłączona z tego nurtu bankowości do 1989 roku. Dopiero po przemianie ustrojowej pojawiły się w Polsce pierwsze formy bankowości elektronicznej. Jednak kiedy już znikły bariery, rozwój tego sektora jest tak dynamiczny, że do dziś nadrobiliśmy stracone lata, a w niektórych dziedzinach związanych z wykorzystaniem technologii komputerowej i Internetu stanowią europejską czołówkę.

- w 1990 roku pojawiły się pierwsze bankomaty PKO S.A.,
- w 1993 roku (na mocy Zarządzenia Prezesa NBP z 12 grudnia 1992 roku) dopuszczono do użytku karty płatnicze,
- w tym samym roku Bank Rozwoju Eksportu (BRE Bank), jako pierwszy w Polsce, dopuścił do korzystania z home bankingu za pomocą systemu BRESOK. System ten, w unowocześnionej oczywiście wersji, funkcjonuje do dziś,
- w 1998 roku usługi bankowe za pomocą sieci Internet jako pierwszy w Polsce wprowadził łódzki Powszechny Bank Gospodarczy.

Wejście wielu instytucji bankowych w obszar bankowości internetowej miało zwykle charakter ewolucyjny, przebiegający w czterech zasadniczych fazach.(8)

- faza pierwsza – marketing i promocja, jest ukierunkowana na tworzenie informacyjnych i marketingowych stron internetowych - pozwala na: publikowanie informacji o banku jego oddziałach oraz zakresie oferowanych usług, kontakt z bankiem za pomocą poczty elektronicznej, wypełnianie podstawowych wniosków i formularzy on-line, prezentację listy lub mapy dostępnych bankomatów,
- faza druga – wprowadzenie elementów interaktywności, jest ukierunkowana na pozyskiwanie klientów - internetowa oferta banku zostaje rozszerzona o możliwość wypełnienia wniosku o otwarcie rachunku, wydanie karty płatniczej, udostępnione są kalkulatory kredytowe lub walutowe. Bank udostępnia klientom porady, analizy i informacje finansowe oraz za pomocą Internetu prowadzi rekrutację współpracowników:
- faza trzecia – pełny zakres usług,

jest ukierunkowana na pełną funkcjonalność. Pozwala klientom na elektroniczne sprawdzanie stanu konta, wgląd w historię dokonywanych operacji, umożliwia płaćenie rachunków, zakładanie subkont i lokat terminowych, składanie wniosków o udzielenie kredytu bądź pożyczki:

- faza czwarta - strategiczne wykorzystanie Internetu, wywołana jest zmianą strategii rozwojowych banku na „wirtualizację” działalności. Pozwala na zaawansowaną sprzedaż wiązanych usług, dokładną analizę potrzeb klienta na podstawie szczegółowego profilu, a co za tym idzie na indywidualizację oferty, udostępnienie elektronicznych form płatności, udział w rozwoju handlu elektronicznego.(9)

Ponieważ dwie pierwsze fazy trudno nazwać prawdziwą bankowością elektroniczną, dopiero wejście w fazę trzecią można uznać za początek e-bankingu. W myśl tych założeń w Polsce bankowość elektroniczna narodziła się w 1993 roku wraz z uruchomieniem przez BRE Bank systemu BRESOK.

Inny punkt widzenia na historię rozwoju bankowości elektronicznej przedstawił W. Chmielarz w swojej pracy Systemy bankowości elektronicznej.(10) Jako podstawę klasyfikacji poszczególnych etapów rozwoju przyjął on wykorzystywaną do integracji przestrzennej systemów informacyjnych bankowości technikę i technologię.

Nieodłączną częścią tych systemów są tradycyjne technologie komunikacyjne, które zapoczątkowały kierunek myślenia i działania ku integracji przestrzennej systemów informacyjnych bankowości.

W ich rozwoju można więc wyróżnić następujące fazy:

- archaiczną – komunikacja oparta kolejno na poczcie, telegrafii, telefonii: od drugiej połowy XIX wieku po drugą połowę wieku XX,
- wstępna – wspomaganie środków tradycyjnych komunikacji za pomocą komputerów: lata 1956 – 1964,
- wczesna – systemy elektronicznego przetwarzania danych oparte na przetwarzaniu wsadowym: lata 1965 – 1969,
- intensywnego rozwoju – burzliwy rozwój informacyjnych systemów zarządzania w bankowości: lata 1970 – 1977,
- produktywna – zastosowanie systemów eksperckich, systemów wspomagających decyzje, systemów informowania kierownictwa, wideotekst: lata 1978 – 1985,
- zmian technologicznych – rozprzestrzenienie i przenikanie aplikacji: lata 1986 – 1990,
- integracji aplikacji – na bazie technik komputerowych i telekomunikacji od 1990r.; do 1995r. na bazie łączności modemowej,
- zdalnych systemów – bankowość elektroniczna: od 1992r.,
- systemów globalnych – bankowość Internetowa i wirtualna: od 1996r.(11)

Według raportu IAB Polska (Interactive Advertising Bureau)(12) na koniec 2004 roku w Polsce było ponad 8 milionów internautów. Oznacza to, że 23,5% Polaków korzysta z dostępu do sieci. Wprawdzie daleko nam jeszcze do światowych liderów: Szwecji (74%) i Holandii (66% obywateli korzystających z Internetu), ale w liczbach bezwzględnych jesteśmy już 7 co do wielkości „konsumentem” Internetu w Europie o najwyższej na starym kontynencie dynamice wzrostu (od grudnia 2003 do grudnia 2004 przybyło milion nowych internautów). Ponadto, jak wykazały te same badania, polski internauta jest dobrze wykształcony (16% osób z wyższym wykształceniem, kolejne 22% to uczniowie i studenci), a co za tym idzie otwarty na korzystanie z nowoczesnych kanałów finansowych i komunikacyjnych.

Bibliografia:

1. WIKIPEDIA – wolna encyklopedia elektroniczna
2. W. Chmielarz, *Systemy elektronicznej bankowości*, s. 13
3. Ustawa o elektronicznych instrumentach płatniczych, *Dz.U. 2002 nr 169 poz. 1385*
4. j.w.
5. źródło www.eBanki.info
6. źródło – strona internetowa Rady Bankowości Elektronicznej www.rbe.pl
7. Ustawa prawo bankowe - *Dz. U. 1997 nr 140 poz. 939*
8. J. Wielki *Wykorzystanie internetu w bankowości*, s.265
9. na podstawie J. Wielki *Wykorzystanie internetu w bankowości*, s.115 - 120
10. W. Chmielarz, *Systemy elektronicznej bankowości*, s.25
11. j.w.
12. *Polski internet rośnie w siłę*, *Internet Magazyn nr 6/2005*

Kapitał Innowacji

e-rozwoj województwa łódzkiego

SZKOLENIE II

BUDOWA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO
DLA GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

KURS IV

CO NAS CZEKA - KRAJOWE I REGIONALNE
PROJEKTY KLUCZOWE DLA BUDOWY SI

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Lekcja 1

Modernizacja państwa wymaga działania sprawnej administracji publicznej. Z istoty swej pełni ona rolę obsługową i służebną wobec kierujących i obywateli. Przemiany zachodzące w gospodarce globalnej i w rozwoju społecznym wpływają na konieczność przebudowy sposobów działania urzędów administracyjnych. W pierwszym rzędzie, administracja powinna być otwarta i przyjazna. W praktycznym rozumieniu oznacza to świadczenie usług publicznych wysokiej jakości, dostępnych jak największej liczbie mieszkańców. Prawo do dobrej administracji jest standardem w krajach Unii Europejskiej.

Obowiązkiem organów państwa, obok realizacji innych funkcji, jest stworzenie społecznego ładu informacyjnego. Polega on na budowie całościowego i wewnętrznie zgodnego systemu obejmującego normy, procesy i zasoby informacji dotyczących społeczeństwa. Ma on wymiar szerszy, ponieważ dotyczy również struktur państwa i gospodarki danego kraju.

Obywatele oczekują, iż administracja publiczna zapewni możliwość dostępu do coraz większego zakresu usług publicznych bez osobistego bezpośredniego kontaktu z pracownikami urzędów. Dla obywatela wciąż istotnym utrudnieniem jest załatwienie sprawy urzędowej zwykle „do 16.00”. Osoba zainteresowana załatwieniem sprawy administracyjnej powinna mieć ciągły dostęp do składania odpowiednich dokumentów. Elementem pośredniczącym jest system dostępu do usług publicznych drogą elektroniczną nosi nazwę e-administracji. Jest ona płaszczyzną szybkiego i efektywnego sposobu wymiany informacji oraz komunikacji między państwem, przedsiębiorcami a mieszkańcami.

e – administracja przynosi wymierne korzyści w postaci znacznego ograniczenia czasu na załatwienie danej sprawy. Fundamentem e – administracji jest proces świadczenia usług w oparciu o wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno – komunikacyjnych. Dotyczy to zarówno procesów wewnątrz urzędów, jak i w zakresie kompleksowej obsługi dla różnych interesantów. Korzyści płynące z tego sposobu świadczenia usług są następujące:

W zakresie administracji publicznej:

- usystematyzowanie danych,
- usprawnienie systemu obsługi mieszkańców poprzez:
 - o stworzenie lepszej jakości oferowanych usług,
 - o upraszczanie procedur administracyjnych,
 - o niższe koszty funkcjonowania państwa,
 - o większą otwartość i dostępność,
 - o lepszą organizację pracy i zarządzania w urzędzie.

W zakresie obsługi mieszkańców i przedsiębiorców:

- dostęp do coraz większej liczby usług świadczonych drogą elektroniczną,
- dostęp do rejestrów publicznych,
- ograniczenie czasu załatwienia sprawy,
- lepsza jakość informacji,
- jednolite, bez dyskryminacji traktowanie interesanta.

Przykładem praktycznego wykorzystania technik (ICT) jest platforma e-PUAP służąca do wymiany informacji i dostępu do usług elektronicznych świadczonych przez odpowiednie urzędy za pomocą sieci. Na tej platformie znajduje się coraz więcej aplikacji pozwalających na sprawniejszy dostęp do usług świadczonych przez jednostki administracji publicznej. Przykładowymi usługami są: zgłaszanie zmian w aktach stanu cywilnego, uzyskiwanie odpisów aktów stanu cywilnego, zmiana imienia i nazwiska, czasowa rejestracja pojazdu, informacja w sprawie podatku od nieruchomości czy jednorazowa pomoc z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe).

Do tej pory stosunkowo długo nie udawało się uzyskać prawnego stanowiska wobec weryfikacji osób składających wnioski dzięki stronie. Po długich konsultacjach nastąpił przełom i na potrzeby systemu został stworzony tzw. profil zaufany, którego celem jest weryfikacja użytkownika, dzięki któremu będziemy mogli złożyć aplikacje poprzez stronę e-PUAP.

Następnym potencjalnym rozwiązaniem jest budowa ogóloeuuropejskiego systemu identyfikacji elektronicznej osób fizycznych pl.ID. Jego celem jest stworzenie warunków technicznych i prawnych do bezpiecznej identyfikacji elektronicznej osób oraz do powszechnego stosowania uwierzytelnionych dokumentów elektronicznych w całej Unii Europejskiej. Dzięki budowie elektronicznego dowodu osobistego będzie można zweryfikować dane osoby podczas świadczenia usług publicznych. Korzyści dla obywatela, wynikające z posiadania cyfrowego dowodu, to ograniczenie czasu zała-

twienia sprawy publicznej oraz zmniejszenie do minimum ilości wymaganych przez administrację dokumentów składanych przez klienta. W dobie obecnego tempa życia i ciągłego braku czasu jest to znaczne ułatwienie, pozwalające w najbliższej perspektywie na korzystanie z coraz większej ilości oferowanych usług drogą elektroniczną bez konieczności osobistego stawiennictwa w urzędzie.

Następnym wygodnym rozwiązaniem dla obywatela, jest możliwość wglądu do rejestru i kontroli swoich danych i stwierdzenia, czy są one zgodne ze stanem faktycznym. Dzięki wprowadzeniu nowoczesnych dowodów osobistych korzyści będą również odczuwalne dla samej administracji. Będzie to skutkowało mniejszą ilością wydawanych odpisów dokumentów urzędowych, dzięki czemu możliwe jest zmniejszenie kosztów funkcjonowania urzędów oraz czasu jaki jest potrzebny na przeprowadzenie czynności w danej sprawie. Wprowadzenie tego projektu w życie planowane jest na 2013 rok. Wymieniane będą sukcesywnie wszystkie dowody osobiste. Będzie to wpływać na większą efektywność systemu administracyjnego w Polsce oraz na znaczny wzrost jakości świadczonych usług publicznych dla obywateli.

eUsługi to kolejny projekt wdrażania nowoczesnych systemów telekomunikacyjnych mających służyć mieszkańcom i administracji publicznej. Budowa platformy wymiany informacji policji z instytucjami i obywatelami będzie miała wpływ na większą skuteczność działania policji. Rozwiązanie to ma odciążyć służby od zadań biurokratycznych, poprzez zagwarantowanie nowoczesnego wewnętrznego systemu policji dla ułatwienia przebiegu spraw służbowych, chociażby poprzez usprawnienie realizacji czynności administracyjnych.

Dzięki projektowi będzie poszerzony zakres spraw, które mogą być zrealizowane drogą elektroniczną. Poprzez wprowadzenie systemu, będzie można złożyć skargę czy zażalenie na jakiś podmiot czy osobę, aplikować o licencję wymagającą zezwolenia bądź opinii policji, ubiegania się np. o pozwolenie na broń. Ułatwieniem będzie również przeprowadzanie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na usługę lub dostawę sprzętu czy też organizowanie przez policję aukcji na sprzedaż majątku. Dostęp do platformy będzie miał każdy funkcjonariusz i pracownik policji, aby mógł w każdej chwili dotrzeć do informacji niezbędnych do wykonywania obowiązków służbowych. Zaletą tego systemu jest możliwość dostępu do e-learningu czy prowadzenia wideokonferencji. Ma to na celu usprawnienie działań policji i możliwość komunikacji ze społeczeństwem za pomocą nowego narzędzia, jakim jest platforma eUsług.

Kolejnym, wprowadzonym przez władze publiczne systemem teleinformatycznym, służącym usprawnieniu komunikacji administracji publicznej ze społeczeństwem, jest projekt eDeklaracje. Jest to nowoczesne narzędzie wykorzystujące drogę elektroniczną, które umożliwia w inny (bardziej nowoczesny) niż dotychczas sposób - dostęp do usług publicznych realizowanych przez Ministerstwo Finansów.

Dostarczenie w terminie wymaganych deklaracji i zeznań podatkowych stało się o wiele prostsze i zajmuje znacznie mniej czasu niż dotychczas. Po wypełnieniu np. zeznania PIT nie musimy go drukować, kupować znaczków i koperty oraz wysłać drogą pocztową bądź osobiście dostarczyć dokument do urzędu skarbowego. Teraz możemy go przesłać elektronicznie. Jeszcze jakiś czas temu było to niewykonalne ze względu na obowiązujące przepisy. Po zaciągnięciu ze strony e-Deklaracje odpowiedniej aplikacji możemy sami zacząć wypełniać dokument. Nie musimy go wypełniać od razu, istnieje możliwość zapisywania kopii roboczych dokumentu. Gdy już nam się uda, program automatycznie weryfikuje, czy pola są odpowiednio wypełnione. Jeśli nie - cofa nas do pominiętego pola w celu jego uzupełnienia. Kolejną zaletą systemu, gdy wyślemy PIT - jest natychmiastowe otrzymanie urzędowego poświadczenia odbioru dokumentu z nadaniem nr sprawy i statusem jaki ma dokument (wysłany, przyjęty, zatwierdzony, odrzucony).

Zaletą tej drogi komunikacji jest także złożenie dokumentu nawet na 1 min. przed końcową datą, terminem wynikającym z przepisów prawa. Jest to duże udogodnienie dla społeczeństwa, a przykładem na to jest rosnące z roku na rok zainteresowanie obywateli składaniem zeznań za pomocą dostępnej usługi elektronicznej. W ciągu roku, od lutego 2008 roku złożono za pomocą tej usługi 57 tyś. deklaracji, natomiast od lutego 2011 roku już ponad 1 mln deklaracji. Jest to oczywisty i niepodważalny fakt, że aplikacja ta spełnia oczekiwania obywateli, dla których ten sposób komunikowania się z urzędem jest właściwy i bardziej przyjazny.

Biuletyn Informacji Publicznej (BIP) jest narzędziem służącym instytucjom publicznym do przekazywania informacji (publicznych). To inaczej system stron internetowych, mających na celu bezpłatne udostępnienie ludziom informacji publicznych tj. dotyczących działania instytucji publicznych. Zgodnie z zapisami konstytucji, ma zagwarantować dostęp obywatelom do informacji publicznej w jak największym zakresie. Stworzony został system do publikowania informacji publicznych dzięki wprowadzeniu ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2001r. Nr 112, poz. 1198). Dzięki stosownym rozporządzeniom stworzona została strona www.bip.gov.pl,

dzięki której informacje powinny zamieszczać wszystkie instytucje, które do prowadzenia działalności wykorzystują pieniądze publiczne.

Obywatele jako sprawujący władzę zwierzchnią, płacący podatki na rzecz państwa, muszą mieć dostęp do informacji, w jaki sposób ich pieniądze są wydatkowane. Informacja publiczna, która nie została udostępniona w Biuletynie Informacji Publicznej, jest udostępniana na wniosek zainteresowanego. Udostępnianie informacji na wniosek następuje bez zbędnej zwłoki, nie później niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Jeżeli jest to niemożliwe, wnioskodawcę zawiadamia się w tym terminie o powodach opóźnienia w przekazaniu informacji oraz o nowym terminie, nie dłuższym niż 2 miesiące. Udostępnianie informacji ma również duży wpływ na walkę z nadużyciami, korupcją, jak i z drugiej strony pozytywnie wpływa na przejrzystość funkcjonowania władzy publicznej. Kolejnym ważnym zadaniem BIP jest wzrost świadomości instytucji publicznych, że to im powinno zależeć na jak największym zakresie przekazywania do wiadomości informacji publicznych. Daje to znaczne korzyści w zarządzaniu czasem swoich pracowników i wpływa w ten sposób na usprawnienie działalności swojej organizacji.

Centralna ewidencja pojazdów i centralna ewidencja kierowców zostały utworzone na podstawie, odpowiednio art. 80a ust. 1 i 100a ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym. Łącznie tworzą system teleinformatyczny o nazwie Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców – CEPiK. System ten składa się z baz danych dotyczących zbierania, gromadzenia danych oraz informacji o pojazdach i ich właścicielach, a także o osobach posiadających uprawnienia do kierowania pojazdami jak również osób, którym te uprawnienia odebrano orzeczeniem sądu. Użytkownikami bazy są: policja, straż graniczna, towarzystwa ubezpieczeniowe, jednostki administracji państwowej i samorządowej. System ma również pełnić rolę zapobiegawczą – prewencyjną tj. utrudnić kradzieże i przemyt skradzionych aut, poprawić bezpieczeństwo na drogach i weryfikację, czy właściciele mają wykupioną obowiązkową polisę ubezpieczeniową OC.

Ciekawym przykładem dla budowy e – government w Polsce jest stworzenie systemu informatycznego, którego zadaniem jest gromadzenie danych i informacji dotyczących handlu nieruchomościami. To tzw. digitalizacja zasobów znajdujących się w posiadaniu instytucji publicznych. Mowa tu o systemie wprowadzonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości pod nazwą Nowej Księgi Wieczystej, współfinansowanym z funduszy unijnych z programu Phare. Dzięki niemu, do 2013 roku mają być przeniesione do systemu wszystkie księgi wieczyste. Dzięki systemowi znacznie skróci się czas wprowadzania zmian w księgach (dziś jest to okres kilku miesięcy, nawet do roku). Kolejnym atutem wprowadzenia systemu jest informatyzacja wymiaru sądownictwa. Przez wprowadzenie nowych rozwiązań usprawnia się funkcjonowanie i zarządzanie sądami. Każdy z obywateli zainteresowanych kupnem/sprzedżą domu ma możliwość sprawdzenia za pomocą strony <http://ekw.ms.gov.pl> informacji o stanie faktycznym nieruchomości, zapisanym w księdze wieczystej. Jest to ciekawe rozwiązanie, gdyż tuż przed podpisaniem aktu notarialnego u notariusza można sprawdzić, czy nieruchomość nie ma ustanowionej hipoteki lub czy jest to jedyny właściciel nieruchomości. Daje to informacje bardzo ważne dla zainteresowanych, a także dla prowadzących sprawę notariuszy.

Powszechne przekonanie społeczeństwa o niewydolności systemu sądownictwa, zbyt długo toczących się rozprawach, zmusiło rządzących do reakcji. Nowością na skalę europejską jest wprowadzenie na mocy przepisów ustawy z dnia 9 stycznia 2009r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 26, poz. 156 z późn.zm.) w wymiarze sądownictwa Elektronicznego Postępowania Upominawczego (EPU), potocznie nazywanego e – Sądem. Polska jako czwarty kraj europejski, przełamała barierę i wprowadziła początek informatyzacji sądownictwa oraz dała obywatelom możliwość uczestnictwa w procesie za pomocą drogi elektronicznej.

Ministerstwo Sprawiedliwości w 2009 roku powołało pierwszy e – Sąd. Celem takiego rozwiązania było rozpatrywanie spraw mniej skomplikowanych, dotyczących w dużej mierze spraw o zapłatę, które mocno i skutecznie ograniczały działanie sądów wydłużając czas postępowania (weryfikacja, zawiadomienie, rozprawa czasami parę razy). Dzięki nowoczesnej formie przeprowadzania postępowań, sądy zostały znacznie odciążone.

W konsekwencji dawało to możliwość skupienia się na rozwiązywaniu spraw bardziej złożonych. Zdaniem obecnego Ministra Sprawiedliwości, dzięki wprowadzeniu e – Sądu nastąpiło usprawnienie toczących się spraw, co uważa się za wielki sukces. W ciągu zaledwie 3 – 4 dni od momentu wpłynięcia pozwu, następuje rozstrzygnięcie sprawy, co pozwala na szybkie wyegzekwowanie należnych pieniędzy przez osoby poszkodowane.

W ciągu trzech lat funkcjonowania e – Sądu, tj. do końca 2011 roku, udało się w ten sposób rozpastryć ponad 2 mln spraw. Zaletą wprowadzonego systemu jest odciążenie funkcjonowania sądów powszechnych. Tworzy to istotne przesłanki do inwestowania w modernizację sądownictwa oraz stwarza

możliwość podjęcia działań dla zwiększenia zakresu realizacji toczących się spraw za pomocą e-Sądu. Przez nowoczesne rozwiązania zyskuje się większe oszczędności czasowe, finansowe oraz mniejszą ilość wykonywanych czynności przez sądy (pracochłonność i czasochłonność), a zarazem podwyższa się jakość oferowanych usług dla obywateli.

Lekcja 2

W tej części kursu omówione zostaną przykładowe projekty realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego (JST). Samorządy mają możliwość rozwoju swoich obszarów, dzięki tworzeniu i realizacji projektów innowacyjnych. To dzięki nim mogą wykorzystać szansę i będą stawać się bardziej konkurencyjne, a przez to bardziej atrakcyjne dla turystów, mieszkańców i przedsiębiorstw. Samorządy terytorialne pełnią rolę dwoistą. Z jednej strony stanowią zdecentralizowany wyraz administracji publicznej, z drugiej zaś posiadają cechy quasi – podmiotu w sensie gospodarowania. Wspólnoty samorządowe w celu wykonywania zadań publicznych dysponują zasobami gospodarczymi o dużej wartości - są nimi odrębne finanse, własny majątek oraz zasoby ludzkie zatrudnione w ich urzędach i w jednostkach organizacyjnych (jednostki, zakłady budżetowe, spółki komunalne). Z punktu widzenia ekonomicznego należy nimi racjonalnie zarządzać w dobrze pojętym interesie mieszkańców wspólnot samorządowych. Coraz wyraźniej punkt ciężkości w zarządzaniu publicznym przesuwa się od czynników (kapitałów) o charakterze ilościowym, w kierunku czynników (kapitałów) jakościowych. Wśród tych ostatnich szczególnie miejsce zajmują: wiedza i innowacje. Także organy zarządzające JST muszą wykorzystywać rozwiązania i techniki, które zapewniają nie tylko sprawną realizację zadań własnych, ale stworzą warunki dla rozwoju, czyniąc daną jednostkę atrakcyjną i konkurencyjną wobec innych.

Regionalna Strategia Innowacji (RSI) jest traktowana jako podstawowy instrument kształtowania polityki innowacyjnej na poziomie regionu. Określa ona pożądany obraz i stan procesów innowacyjnych w regionie. Celem strategii jest stworzenie sprawnie działającego i efektywnego systemu innowacji. RSI pełni kilka ważnych funkcji, takich jak: . Koordynacyjna efektywnościowa, integrująca, informacyjna, oraz edukacyjna.(1)

RSI stanowią wsparcie dla władz regionalnych i lokalnych w pobudzaniu zdolności innowacyjnych regionów. Dokument przygotowany w 2005 roku pod nazwą RSI LORIS nie był zrealizowany, ponieważ nie posiadał programu operacyjnego ani instytucji wdrażającej oraz wymagał aktualizacji. Została jednak przygotowana nowa Strategia Innowacji LORIS PLUS. Celem jej są następujące działania:

- opracowanie strategii innowacji regionu, uwzględniającej jego potencjał gospodarczy i badawczo-rozwojowy, stworzenie platformy współpracy przedsiębiorstw z jednostkami B+R,
- promowanie rozwoju regionu przez innowacje, wypracowanie optymalnych procedur współpracy instytucji okołobiznesowych i samorządowych z przemysłem,
- zwiększenie zakresu współpracy instytucji odpowiedzialnych za rozwój regionu z zapleczem B+R i przemysłem,
- zdefiniowanie potencjalnych atutów regionu oraz określenie metod ich wsparcia,
- nawiązanie współpracy z regionami mającymi doświadczenie w rozwoju poprzez innowacje.

Na potrzeby aktualizacji informacji niezbędnych do realizacji Strategii w ramach projektu „Kapitał Innowacji 2009. Aktualizacja Regionalnej Strategii Innowacji w województwie łódzkim” przeprowadzone zostało „Badanie potencjału innowacyjnego województwa łódzkiego w zakresie ICT – identyfikacja luk kompetencyjnych” - omówione zostało w szkoleniu Innowacje KURS III.

Jednostki samorządu terytorialnego dostrzegają w rozwiązaniach teleinformatycznych niewątpliwie możliwość modernizacji administracji samorządowej, by mogła lepiej służyć mieszkańcom i inwestorom. Jednostki samorządowe coraz bardziej umiejętnie planują projekty, co zwiększa skuteczność pozyskiwania środków na inwestycje związane z budową społeczeństwa informacyjnego.

Pierwszym przykładem działania samorządów w obszarze budowy społeczeństwa informacyjnego będzie opisany projekt pod nazwą „Wirtualne Muzea Małopolski”. Zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej wszystkie państwa członkowskie powinny podjąć działania, dotyczące planowania i monitorowania cyfryzacji książek, czasopism, gazet, fotografii, obiektów muzealnych, dokumentów archiwalnych, materiałów dźwiękowych i audiowizualnych, zabytków i stanowisk archeologicznych. Ma to ogromne znaczenie dla tworzenia zbiorów muzealnych w sieci (tzw. digitalizacji), by mogły służyć jak największej grupie osób jak również nabiera szerszego znaczenia dla ratowania (ochrony) dziedzictwa kulturowego Polski oraz bogactwa kulturowego Europy.

Samorząd Województwa Małopolskiego we współpracy z Małopolskim Instytutem Kultury oraz uczestniczącymi w projekcie 35 muzeami z regionu rozpoczęło pierwszy tego typu projekt w Polsce. Projekt składa się z dwóch komponentów. Pierwszy to budowa Regionalnej Pracowni Digitalizacyjnej, która ma zostać wyposażona w najnowocześniejsze urządzenia do digitalizacji 3D. Drugim komponentem ma być stworzenie portalu internetowego, gdzie prezentowane będą w świecie cyfrowym przedmioty muzealne regionu małopolskiego w obrazie trójwymiarowym. Równolegle będą tworzone strony 35 muzeów, gdzie każdy z nich zamieszczać będzie indywidualne galerie. Projekt będzie pełnił funkcję edukacyjną, poprzez stworzenie tzw. edukacyjnych ścieżek tematycznych i bez konieczności przenoszenia, ubezpieczania, transportu udostępniana rozległej publiczności. W wyniku projektu ma zostać

zdigitalizowanych 400 -700 eksponatów muzealnych, ale dzięki pracowni będzie można przenieść do sieci pozostałą część zbiorów. Dzięki projektowi połączone zostanie wykorzystanie: narzędzi informatycznych oraz możliwości zaprezentowania eksponatów niedostępnych. Projekt daje również szansę możliwości promocji, nie tylko samych muzeów lecz całego regionu Małopolskiego. Projekt ma wielkie znaczenie dla dziedzictwa kulturowego nie tylko Polski lecz również i całego świata, ponieważ część z obiektów znajduje się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO. Projekt realizowany jest dzięki Małopolskiemu Regionalnemu Programowi Operacyjnemu, jego wartość to 12,5 mln zł. Planowany okres zakończenia projektu to koniec 2012 roku.

Następnym omawianym przykładem innowacyjnych rozwiązań w regionie jest realizowany przy udziale samorządu, lokalnego i regionalnego projekt „e-Szkoła, szkoła z przyszłością”. Projekt zaczął się pilotażem, w którym uczestniczyło 57 szkół z województwa opolskiego. Na potrzeby pilotażu zostały stworzone: portal edukacyjny, materiały edukacyjne umieszczone na serwerach, oprogramowanie do zarządzania szkołą oraz przeprowadzone szkolenia dla nauczycieli. System umożliwił przeprowadzenie testów przy pomocy komputera, prowadzenie e-dziennika, szybkiej komunikacji z rodzicami. Połączenie działało dzięki wykorzystaniu bezprzewodowej sieci dostępu oraz telefonii IP. Poprzez realizację projektu uzyskano możliwość przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu oraz umożliwiono wykorzystanie nowoczesnych technologii przez uczestników projektu. Potwierdził również, jakie znaczenie i przyszłość ma ten sposób nauki oraz jaki ma wpływ na wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenów wiejskich. Zaletą platformy jest możliwość wydłużenia pracy z uczniami słabszymi jak i wybitniejszymi, co daje to możliwość poszerzania wiedzy i motywuje do pracy dzięki systematyczności.

Dość innowacyjnym projektem o charakterze kulturalnym jest stworzenie portalu promującego i rozwijającego kulturalną współpracę międzynarodową pomiędzy województwem warmińsko – mazurskim a obwodem Kaliningradzkim. Dzięki zastosowaniu ICT w ramach projektu udało się umożliwić dostęp do szerokozakresowej komunikacji on-line oraz prowadzenie videokonferencji. Poprzez uruchomienie internetowej rozgłośni radiowej między województwem warmińsko – mazurskim a obwodem istnieje możliwość zacieśniania więzi międzynarodowych w wymianie i łączeniu wielu warstw dwóch różnych kultur. Dzięki, dofinansowaniu ze środków Ministerstwa Kultury w Polsce, możliwe było uruchomienie internetowej rozgłośni radiowej portalu „e-Światowid”, kawiarenki internetowej i kiosku multimedialnego. Nowy projekt zakłada rozbudowę gazety i stworzenie na jego bazie portalu społecznościowego, który w większym niż obecnie zakresie będzie współtworzony przez internautów, pozwoli użytkownikom na prezentację swoich pasji i zainteresowań związanych z szeroko pojętą kulturą i turystyką.

Małopolski System Informacji Turystycznej jest kolejnym przykładem wykorzystania ICT. Projekt zakłada stworzenie nowoczesnego zintegrowanego systemu do rozpowszechniania jak najszerszej informacji o bogatych wartościach turystycznych Małopolski. Zintegrowany system obejmuje 34 oddziały Informacji turystycznej i realizowany jest przez 25 gmin. Zaletą projektu jest standaryzacja informacji w skali regionu i dostęp do znacznie większej ilości odbiorców krajowych i zagranicznych w celu promocyjnym regionu w Polsce i na świecie. Dzięki portalowi można w łatwy sposób zaplanować wycieczkę i poznać wiele atrakcyjnych miejsc, których w Małopolsce nie brakuje. Projekt zakłada dwie warstwy: pierwsza to część analogowa, mająca za zadanie modernizację obecnych oraz budowę niezbędnych miejsc Informacji Turystycznej oraz promocję. Druga dotyczy warstwy cyfrowej, czyli integracji systemów komunikacji pomiędzy punktami Informacyjnymi, ustalenie standardów, dzięki którym informacje będą identyczne w różnych miejscach dostępu. W projekcie przewidziano możliwość korzystania i dostępu do IT osobom niepełnosprawnym poprzez zapewnienie im odpowiednich miejsc obsługi, by mogły pozyskać informacje w najbardziej dogodny sposób, tj. poprzez wydruk informacji czy możliwość przekazania informacji w postaci pliku mp3.

Ciekawym projektem regionalnym może stać się kolejny omawiany projekt „Turystyka w siodle - infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Jest to ciekawe powiązanie nowoczesnych technologii, które zaimplementowane zostały dla celów rozwoju turystyki w województwie. Poszukiwanie nowych miejsc do uprawiania turystyki jest niezwykle miłym doznaniem. Województwo łódzkie wyszło z inicjatywą poznawania walorów przyrodniczych, historycznych i geograficznych poprzez spojrzenie z innej perspektywy - siedząc na grzbiecie konia. Projekt ten cechuje wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno - komunikacyjnych w poznawaniu interesujących miejsc regionu łódzkiego przez zainteresowanych aktywnym spędzeniem wolnego czasu. W ramach projektu stworzono najdłuższy w Europie szlak konny o długości ok. 1.800 km. Na trasach zaznaczono miejsca, gdzie można się zatrzymać i podziwiać uroki otaczającego krajobrazu, a przy pomocy elektronicznych przewodników poznać historię ciekawych obiektów, których na trasie nie

brakuje. Aby zagwarantować bezpieczeństwo (urazy, zgubienie szlaku) istnieje możliwość, by turysta wypożyczył urządzenia mobilne do szybkiej interwencji służb monitorujących. Dostęp do informacji zapewnia portal Turystyki Aktywnej „W siodle”, który udostępnia je w czterech wersjach językowych. Dzięki stronie można na spokojnie zaplanować trasę przejażdżki, a następnie ściągnąć ją na urządzenia mobilne. Na stronie udostępnione zostały bezpłatne aplikacje do telefonów komórkowych i nawigacji GPS, dzięki którym podróż stanie się bardziej urozmaicona.

Spółczesność informacyjna, to również umiejętność skutecznego wykorzystania nowych rozwiązań przez społeczność. Podczas aktualizacji RSI i samooceny CAF Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi badania wykazały, że problemem nie są technologie tylko brak podstawowych kompetencji komputerowych pracowników administracji publicznej. W związku z powyższym powstał projekt służący podwyższeniu kwalifikacji pracowników samorządowych, dzięki czemu wzrośnie jakość świadczonych usług publicznych. Do projektu przystąpiły 3 jednostki samorządowe, które przeszkolą swoich pracowników w zakresie kompetencji komputerowych przygotowujących do egzaminu ECDL (Europejski Certyfikat Umiejętności Komputerowych). Certyfikat potwierdzający praktyczne umiejętności wykorzystania komputera jest honorowany przez wszystkie kraje UE.

3 grupy w zależności od rodzaju wykonywanych obowiązków:

- Szkolenie komputerowo-językowe ma na celu nauczenie zasad pisania tekstów elektronicznych, fotoedycji i publikowania informacji na stronach internetowych. Uczestnikami szkolenia były zatem osoby tworzące strony www.
- Kolejną grupę stanowią szkolenia informatyczne, które pozwoliły na usystematyzowanie wiedzy nt. programowania w języku Java oraz zarządzania środowiskami MS Windows, siecią komputerową i bazami danych.
- Ostatnim typem szkoleń realizowanych w ramach projektu „Nowoczesny samorząd”, były szkolenia kompetencji komunikacyjnych. Skierowane przede wszystkim do osób mających kontakt z petentami, gdzie wymagane jest udzielenie zrozumiałych odpowiedzi na zadawane pytania. Szkolenie obejmowało wiedzę z zakresu tworzenia i przekazywania informacji, systematyzując wiedzę w zakresie sporządzania pism.

Liczbę uczestników szkoleń ustalono na:

- szkolenie ECDL (Europejski Certyfikat Umiejętności Komputerowych) – 900 osób,
- szkolenia komputerowo – językowe – 100 osób,
- kursy specjalistyczne dla informatyków – 15 osób,
- kursy w zakresie kompetencji komunikacyjnych – 100 osób.(2)

Ostatnim omawianym projektem regionalnym jest projekt z zakresu e-zdrowia. Zarząd Województwa łódzkiego w sierpniu 2007 roku przyjął „Strategię eZdrowia Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013”. Strategia e-zdrowia określa misję, wizję, priorytety, projekty główne oraz wysokość środków, jakie powinno Województwo Łódzkie przeznaczyć na aktywność związaną z tematem eZdrowia w latach 2007-2013. Jednym z jej projektów jest „RSIM – Regionalny System Informacji Medycznej”. Głównym beneficjentem projektu jest Urząd Marszałkowski w Łodzi. Projektem objętych zostało osiemnaście szpitali wojewódzkich. Zadaniem projektu jest modernizacja infrastruktury teleinformatycznej placówek restrukturyzowanego systemu opieki zdrowotnej województwa łódzkiego, w celu zapewnienia warunków dla realizacji innowacyjnych projektów e-zdrowia. System ma za zadanie gromadzenie danych z obszaru służby zdrowia, umożliwiając tworzenie analiz na temat zdrowotności mieszkańców, w celu opracowania programów profilaktycznych. W przyszłości będzie służył jako elektroniczna obsługa pacjentów. Zadaniem projektu są: stworzenie spójnej elektronicznej komunikacji oraz wymiana dokumentów pomiędzy placówkami i administracją publiczną, podniesienie kwalifikacji pracowników służby zdrowia, utworzenie norm i standardów dotyczących przekazywania dokumentów, stworzenie portalu, by zapewnić pełną informację dla mieszkańców województwa o działalności podmiotów. Projekt składa się z dwóch części:

1. Infrastrukturalna, czyli zakup nowoczesnego sprzętu informatycznego, wprowadzenie polityki bezpieczeństwa informacji oraz przeszkolenie informatyczne pracowników szpitali,
2. Usługowa – stworzenie regionalnej platformy danych, wprowadzenie elektronicznego obiegu dokumentów, wdrożenie regionalnego portalu medycznego, wdrożenie telefonii VoIP oraz realizowanie szkoleń specjalistycznych.

Bibliografia:

1. A. Nowakowska, *Sukcesy i porażki polskich regionalnych strategii innowacji*, [w:] A. Jewtuchowicz (red.), *Region w gospodarce opartej na wiedzy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2007 s. 85
2. http://test.lodzkie.pl/lodzkie/aktualnosci/Nowoczesny_samorzxd/regulamin

